

Академія наук вищої освіти України

Науково-інформаційний вісник

*№ 1(78)
січень-лютий*

- В номері:***
- * Офіційні матеріали
 - * З подій сьогодення
 - * Нові публікації
 - * Рецензуємо
 - * До питання мови
 - * Хроніка
 - * Нам пишуть
 - * Наші ювіляри
 - * Академіки жартують

Київ – 2012

Редакційна колегія: Зозуля І.С., д.м.н., проф. (голова); Александров Є.Є. д.т.н., проф.; Андрейцев В.І., д.ю.н., проф.; Андрущенко В.П., д.філос.н., д.філол.н., проф.; Говоров П.П., д.т.н., проф.; Горбачук І.Т., д.ф.-м.н., проф.; Грицаєнко З.М., д.с.-г.н., проф.; Дейнега І.І., Дубина М.І., д.філол.н., проф.; Зіменковський Б.С., д.фарм.н., проф.; Євтушенко С.К., д.м.н., проф.; Ільницький І.Г., д.м.н., проф.; Кирилів Я.І., д.с.-г.н., професор; Кузнецов Ю.М., д.т.н., проф.; Курило В.І., д.ю.н., проф.; Литвин В.П., д.в.н., проф.; Працьовитий М.В., д.ф.-м.н., проф.; Михайленко В.Є., д.т.н., проф.; Мірошніченко С.І., д.т.н., проф.; Ніколайчук В.І., д.б.н., проф.; Падалка О.С., д.пед.н., проф.; Поляков М.В., д.ф.-м.н., проф.; Попов М.В., д.філос.н., проф.; Процюк Р.Г., д.м.н., проф.; Рудик С.К., д.в.н., проф.; Сминтина В.А., д.ф.н., проф.; Стецюк В.В., д.г.н., проф.; Табачников С.І., д.м.н., проф.; Товажнянський Л.Л., д.т.н., проф.; Тугай А.М., д.т.н., проф.; Хомич В.Т., д.б.н., проф.; Шакур В.І., д.ю.н., проф.; Шпак В.І., д.ф.н., проф.; Шевчук С.В., проф. (відповідальний секретар).

Друкується за ухвалою Президії АН ВО України від 16 грудня 2011 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію – серія КВ №6664

від 31.10.2002 р.

© АН ВО України, 2011

№ 1(78) 2012

Засновник і видавець:
Академія наук вищої освіти України
Голова редколегії – акад. Зозуля І.С.
Редактор – акад. Шевчук С.В.

Видання зареєстроване в Державному
комітеті інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України
свідцтво серія KB № 6664
від 31.10.2002 р.

Видається українською мовою
Загальний тираж – 450 прим.

Адреса редакції: 01054, м. Київ-54
вул. Тургенєвська, 11
офіс 1.1
т/факс: 486-89-16
E-mail: anvuz@ukr.net
сайт: www.anvou.org.ua

Редакція може не поділяти
точки зору авторів

*Друкується за ухвалою
Президії АН ВО України
від 16 грудня 2011 р.*

© АН ВО України, 2011р.

ЗМІСТ

Офіційні матеріали	4	Нижник Г «Чи й далі сповідуватимемо	
Привітання Президента АН ВО України	4	поради, надії?	92
Привітання Голови Верховної		Попов МВ «Нові висоти викладання	
Ради України	5	філософії»	95
Запрошені на Загальні збори	6	Любіцева ОО «Туризм напередодні	
Звіт Мандатної комісії	7	«Євро – 2012»	101
Підсумок діяльності		Бабюк ІО «Звіт про виконання наказу	
АН ВО України за 2011 рік	8	Кабінету Міністрів України	106
Звіти віце-президентів Погребенника ВФ,		Нові публікації	112
Курило ВІ, Стецюка ВВ, Говорова ПП по		Дубина М.І. «Наука в Україні»	112
напрямам діяльності	12	Плющ М.Я. «Формування мовної	
Виступи віце-президента Зозулі ІС та		особистості»	117
члена Президії Академії Литвина ВП	46	Табачников СІ «Психіатрія та	
Заклучний виступ президента АН ВО		наркологія ХХІ століття»	124
України Дубини МІ	58	Демидов СВ, Топчій НМ «Сучасний стан	
Звіт ревізійної комісії	68	фармакогенетики	130
Ухвала Загальних зборів	72	Рецензуємо	137
Кадрові та інші питання	76	Михайло Лучкай	
Новообрані академіки	77	повернувся до читача	137
Зміни і уточнення до Статуту		Ліберлізм у мовному питанні	140
АН ВО України	82	До питання мови	143
Протоколи засідання журі конкурсу		Погребенник ВФ Поновлене старе:	
АН ВО України	83	законопроект про засади мовної	
Лауреати нагород	84	політики в Україні	143
Заява Загальних зборів	88	Хроніка	146
З подій сьогодні	91	Нам пишуть	154
Гість національного технічного		Наші ювіляри	156
університету «ХПІ»	91	Академіки жартують	158

**ШАНОВНІ АКАДЕМІКИ, ПРОФЕСОРИ І ВИКЛАДАЧІ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ!**

Від щирого серця вітаю Вас з наступаючими святами Нового року та Різдва Христового. Нехай ці свята – вісники оновлення, мрій і сподівань – принесуть Вам добро, мир і достаток, а Новий Рік - злагоду і натхнення на нові вагомні здобутки. Хай доля щедро обдаровує всілякими земними благами, а друзі та ділові партнери ніколи не розчаровують.

Успіхів, нових звершень та здійснення найзаповітніших мрій!

***Президент АН ВО України,
академік Дубина М.І.***

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

*Учасникам
Загальних річних зборів
Академії вищої освіти України*

Радий привітати учасників Загальних річних зборів Академії вищої освіти України, весь професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів, з початком роботи представницького зібрання.

У непростих умовах сьогодення ваша діяльність по збереженню наукового потенціалу, інтенсифікації наукових досліджень, удосконалення навчального процесу, впровадження нових форм взаємовідносин наукової громадськості має надзвичайно важливе значення.

Роки функціонування Академії ознаменовані присутніми досягненнями як у навчально-педагогічній, так і в науковій практиці. Значний масив підручників, посібників, монографічних досліджень передано вченими середній і вищій школі, а народному господарству, науці, культурі - низку відкриттів, десятки патентів, авторських свідоцтв, завершених наукових розвідок.

Переконаний, попереду у вас не менш амбітні плани та творча готовність до їх реалізації.

Щиро зичу всім вам добра, благополуччя, нових успіхів у благородній і відповідальній суспільній місії.

Володимир Литвин

ЗАПРОШЕНІ НА ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Президент України - Янукович В.Ф.

Голова Верховної Ради України - Литвин В.М.

Голова Кабінету Міністрів України - Азаров М.Я.

**Міністр освіти і науки, молоді
та спорту України - Табачник Д.В.**

Міністр культури України - Кулиняк М.А.

Міністр Фінансів України - Ярошенко Ф.О.

**Керівник Секретаріату Кабінету
Міністрів України - Любченко К.В.**

**Голова Національної спілки
Письменників України - Баранов В.Ф.**

**Голова Національної спілки
Журналістів України - Лубченко І.Ф.**

**Головний режисер Національної
Опери України ім. Т.Шевченка - Гнатюк Д.М.**

**Президент Національної академії
Медичних наук України - Сердюк А.М.**

З В І Т

Мандатної комісії Загальних зборів АН ВО України 24 грудня 2011 року

Категорії		Кількість
1.	Кількість дійсних академіків (з правом ухвального голосу)	408
2.	Присутні на зборах	278
3.	Чоловіків	205
4.	Жінок	73
5.	Ректорів	21
6.	Директорів інститутів	32
7.	Проректорів	18
8.	Зав. кафедрою	48
9.	Почесні звання, Державні нагороди	215
10.	Академіків інших академій	45
1) м. Київ		140
2) АР Крим		11
3) Вінницька		3
4) Волинська		5
5) Дніпропетровська		6
6) Донецька		12
7) Житомирська		3
8) Закарпатська		3
9) Запорізька		5
10) Івано-Франківська		3
11) Київська		9
12) Кіровоградська		2
13) Луганська		3
14) Львівська		7
15) Миколаївська		2
16) Одеська		3
17) Полтавська		2
18) Рівненська		5
19) Сумська		2
20) Тернопільська		9
21) Харківська		15
22) Херсонська		5
23) Хмельницька		5
24) Черкаська		6
25) Чернівецька		6
26) Чернігівська		6
Відсутні на зборах	ВСЬОГО	130
	За хворобою	78
	У відрядженні	50
	З невідомих причин	2

Голова Мандатної комісії

Процюк Р.Г.

Члени Мандатної комісії
Ільницький І.Г.

Дейнега І.І.

**ПІДСУМОК ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ ЗА РІК
ПІДБИВАЮТЬ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКАДЕМІЇ
НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
(збори відбулися 24 грудня 2011 року.)**

Збори розпочалися Гімном України

Звіт виголошено віце-президентами АН ВО України академіками:

Погребенником В.Ф., Курилом В.І., Стецюком В.В.,
Говоровим П.П., Грицаєнко З.М. та Дубиною М.І.

МАЙБУТНЄ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

24 грудня 2011 року відбулися 19-ті звітні Загальні збори Академії наук вищої освіти України. У її складі 25 фахових і 25 регіональних відділень. А до того ж у її склад входять і чотири великі наукові центри: Південний, Західний, Східний, Придніпровський та Донецький, які об'єднують понад 3 тисячі докторів і 11 тисяч кандидатів наук вищих навчальних закладів найбільших міст України: Одеси, Харкова, Миколаєва, Херсона, Полтави, Сум, Донецька, Луганська, Львова, Ужгорода, Чернівців, Тернополя, Луцька, Рівного, Чернівців та ін.

278 академіків зібралися в затишному залі Академії внутрішніх справ, люб'язно наданого їй ректором академіком Коваленко В.В. Серед учасників Зборів Академії – ректори і проректори, завідувачі кафедрами, провідні про-

фесори, відомі науковці, 110 вчених навчальних (державних і недержавних) закладів України, представники міністерств, народні депутати, громадські й духовні діячі. Лише, очевидно, величезна зайнятість чи успадкована з радянських років пиха зверхності (хоч сучасні виші створюють більше ніж академічні установи), не дозволили академіку Патону Б.Є., ну і zarazом академікам Сердюку А.М. та Зубцю М.В. появитися серед вузівських вчених.

Шкода, що цей багатий науковий форум зігнорували і НАПН (президент Кремінь В.Г.), а на зборах про цю Академію багато йшлося. Лишилися без відповіді численні прохання і пропозиції АН ВО України до керівників Уряду і Адміністрації Президента України. А дарма. Скидається на те, що інтереси вчених вузів, які представляють нині найпотужнішу і ще дієздатну в країні Академію наук вищої освіти, її успіхи і творчі плани, а водночас і пекучі проблеми мало цікавлять нинішнє керівництво державою, а це свідчить про байдужість чи (може!) нерозуміння ним місця і ролі сучасної освіти і науки в суспільстві, в становленні національної держави, підготовці для неї кадрів вищого рівня.

Щиро привітав Загальні збори АН ВО України Голова Верховної Ради, професор Литвин В.М., Глава Української православної, помісної церкви Київського патріархату Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет, представник Польських учених Павло Сиса та ряд інших діячів.

На Зборах були прийняті зміни до Статуту АН ВО України, в зв'язку з введенням до її складу член-корства.

Віце-президенти Академії – академіки Погребенник В.Ф., Курило В.І., Стецюк В.Ф. та Говоров П.П. у звітних доповідях акцентували увагу на тих здобутках, що, незважаючи на скрутні матеріальні умови, відсутність лабораторної забезпеченості, дійсні члени Академії - вузівські викладачі домоглися в 2011 році і завершили 800 наукових проєктів, вийшло в світ 96 монографій, 89 підручників для ВНЗ і середніх шкіл, надруковано понад 2172 наукові статті (кожна з двадцяти – закордоном). Лише секція технічних наук здобула в цьому році 53 авторські свідоцтва на відкриття, винаходи і патенти, а Рада молодих учених (в яку входять студенти старших курсів, аспіранти і молоді кандидати наук) спромоглася видати 37 випусків журналу «Мова та історія». Підготовлено 43 докторів та 146 кандидатів наук. Видано 36 збірників наукових праць, 120 навчальних посібників, 19 курсів лекцій.

За звітний період академіки удостоїлися ордена «За заслуги» (3 ступеня), два – Державної премії в галузі науки, один - Золотої медалі журналіста, Золотої медалі честі (США), два – Грамоти КМ України, три – звання «За-

служений діяч науки і техніки», три – номінації – «Людина року» (США), кількох нагород Журі конкурсу АН ВО України, академічних нагород тощо.

Як бачимо, зроблено помітний внесок в українську науку. Держава, логічно, мала б піклуватися і заохочувати вузівських учених, які, до речі, не маючи ні підтримки, ні допомоги, за совість домоглися таких наукових здобутків і визнання в ряді країн Європи і Америки. Зарубіжні колеги з наукових закладів Чехії, Словачії, Сербії, Франції, Німеччини, Молдови, Росії, Італії, Польщі, Болгарії, США, Канади, Японії, Китаю та інших країн вважають за честь для себе бути академіками АН ВО України, брати участь в Всеукраїнських наукових конференціях, обмінюватися досвідом і публікаціями. Та ба !

За 1 місяць створено Академію мистецтв, а на АН ВО України з боку Уряду за двадцять років не звернено уваги. А тим часом Президент АН ВО України акад. Дубина М.І. обраний у Сербії академіком цієї країни. До речі, доктори наук, професори, Державою визнані, а от Академія, яка об'єднала їх в єдину структуру, і досі знаходяться на правах попелюшки.

У своєму виступі на Загальних зборах президент АН ВО України звернув увагу академіків на ці питання. Він накреслив завдання на рік грядущий і на подальший період.

Змістовним і плідним було обговорення звітних доповідей. Так, академік Грицаєнко З.М. звернула увагу на те, що значну і координуючу роль проводить Академія з інтеграції вчених вузів, по їх матеріальній незахищеності, а також на те, що сучасні умови настійно диктують необхідність реформ в науці, про що правильно говорив президент Академії у заключному звітному виступі. Вона звернула увагу керівництва освіти і науки України на те, що не все в організації вузів країн Заходу слід сліпо приймати. Україна має свій багатовіковий досвід в організації освіти і науки, в підготовці кадрів. У нас багаті традиції, їм треба слідувати, а нове набувати і примножувати.

Академік Литвин В.П. свій виступ присвятив плачевному стану сільсько-го господарства, зокрема тваринництва, сказав про роль ветеринарної медицини у негайному оздоровленні рогатої худоби в ряді господарств України.

Професор Процюк Р.Г. звернув увагу наукової медичної громадськості на посилення підготовки медичних кадрів ВНЗ, та їх виховання і удосконалення навчання. Зокрема він звернувся до колег і просив готувати національні кадри для України, які б володіли українською мовою, бо без мови не буде України.

Про фальсифікацію історії України, Київської Русі як батьківщини України, про страшну участь Катерини II і її оточення у цій фальсифікації – тема виступу Білинського В.Б., який надрукував ряд дослідницьких праць на цю тему.

Академік Мосенкіс Ю.Л., високо оцінивши здобутки вузівських науковців і надто вдало керівництво академією наук з боку її проводу, закликав до єднання їх в дослідженні невідкладних завдань освіти, культури і народного господарства. Говорив він і про те, що віддача вузівського вченого більш схильна до прийняття нового, тоді, коли академічний вчений відірваний від освіти і виробництва, схильний до старих понять і догм, що перебудова науки - нарізла вимога часу і тільки сліпий цього не бачить.

Професор Зозуля І.С. детально розглядаючи структуру Академії, оцінюючи кожен її ланку, дуже високо оцінив внесок президента Академії в її діяльність. Він запропонував звернутись до Президента України з проханням присвоїти Дубині М.І. звання Героя України, на яке Микола Іванович заслуговує повністю. 300 академіків одностайно підтримали його пропозицію. З заключним словом виступив на Загальних зборах АН ВО України – президент Академії Дубина М.І.

Біляєва О.О., академік АН ВО України

У залі Загальних зборів АН ВО України

ДОПОВІДАЮТЬ ВІЩЕ-ПРЕЗИДЕНТИ АН ВО УКРАЇНИ: І. ПО СЕКЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Погребенник В.Ф.

А. Відділення філології та мистецтвознавства

Президент АН ВО України акад. **М.І.Дубина** 6 червня 2011 р. нагороджений Золотою медаллю «Незалежність»; обраний членом Асоціації польських філологів.

Гончаров В.І. нагороджений Подякою ректора за вагомий особистий внесок у розвиток університету і досягнення високих показників у професійній діяльності.

Денисенко С.Н. – одержав подяку від керівництва Міжнародної конференції «Мова і культура».

Краснова Л.В. – медаль лауреата премії імені П.Волинського за досягнення в науці – від АН ВО України.

Личковаха В.А. нагороджено Почесною грамотою Чернігівської облради й обрано членом Товариства універсализму та Слов'янського комітету України.

Міхільов О.Д. отримав Почесну грамоту Харківської міської ради та Почесну грамоту ХНУ імені В.Н.Каразіна.

Пилипчук Р.Я. за наукові досягнення нагороджений Золотою медаллю Національної академії мистецтв України та Почесною грамотою Міністерства культури України.

Степаненко М.І. став лауреатом Державної літературної премії Олеся Гончара (подання Міністерства культури України та Президії Національної спілки письменників України) за тритомник «Літературний простір «Щоденників» Олеся Гончара»).

У Національному конкурсі «Краща книга України» названу монографію академіка було визнано кращою книгою року (номінація «Життя славетних», II місце).

Печорний П.П. – книга «Декоративні тарелі» за мотивами творів «Кобзаря» представлена Фондом культури України на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка

Погребенник В.Ф. – за творчі здобутки у діяльності 2011-го р. був нагороджений медаллю імені П.Волинського АН ВО України.

Б. Відділення масової комунікації

Жадько В.О. став лауреатом мистецької премії «Київ» (номінація «Публіцистика»).

Крупський І.В. здобув Почесний Знак Національної спілки журналістів України та відзнаку Міністерства оборони України - медаль “За сприяння Збройним Силам України”.

Михайлин І.В. став лауреатом конкурсу “Коронація слова” у номінації “Романи”.

Тимошик М.С. нагороджений золотою медаллю «Незалежність»; став лауреатом міжнародної премії Фундації Родини Воскобійників (США; номінація «Мемуарна література»).

В. Відділення педагогіки

Кулікова Л.Б. відзначена Орденом Покрови «Берегиня» Центрального оперативного штабу Козацтва за значний внесок в вихованні майбутніх морських фахівців.

Ладиченко Т.В. – Грамотою Верховної Ради України за здобутки у педагогічній та науковій діяльності.

2. Наукова робота:

Упродовж звітнього року 23 дійсних членів відділення ФіМ результативно продовжили дослідження проблем філології і мистецтвознавства; керували науковими лабораторіями “Творчі методи, ознаки літератури” (М.І.Дубина); «Фразеологічна деривація» (Денисенко С.Н.); “Український літературний процес XX початку XXI ст. в особах” (Степаненко М.І.); “Україна у вітчизняній літературі XII – XX ст.” (Погребенник В.Ф.) та ін.

А. Знакові публікації

До числа знакових здобутків відділення віднесемо монографію М.І.Дубини, присвячену науковій рецепції особи й долі творчої спадщини Кобзаря на західноукраїнських теренах, – це монографія “Вічно в пам’яті і в серці українця: Вшанування пам’яті Т.Г.Шевченка в Західній Україні (1843-1939 рр.)”.

Крім того, значний інтерес становлять книжка “Український раритет” (енциклопедія рідкісних періодичних і неперіодичних видань за 140 років) Погребенника В.Ф. (у співавторстві з Ф.П.Погребенником). Віце-президент Академії з гуманітарних наук став також співупорядником, співавтором (разом із В.П.Андрущенком) вступної статті тощо у ювілейному збірнику “Відомий-невідомий Михайло Драгоманов”. Виокремимо ще й такі необхідні у науковому узусі й педагогічній діяльності окремі видання ВФіМ, як: “Аналіз дискурсу в когнітивно-прагматичному й соціо-етнокультурному аспекті (на матеріалі германських, романських, слов’янських мов)” (автор монографії – І.С. Шев-

ченко); “Українська мова у професійному вимірі” та «Українське професійне мовлення» (автор – С.В.Шевчук); “Функційна, категорійна і контрастивна граматика” (А.П.Загнітко); рецептивну працю В.Л.Удалова, дослідження “Українсько-російське літературне порубіжжя” М.П.Корпанюка; “Категорійна семантика” М.В.Мірченка; “Філософія етнокультури” Л.А.Личковаха; “Історична лексикологія східнослов’янських мов” В.І.Гончарова), студії “Польсько-українські літературні взаємини ХХ початку ХХІ ст.” Ю.Л. Булаховської) та “Література і глобалізм: проблема духовно-етичних чинників” М.Х.Гуменного, а також низку мистецтвознавчих видань: “Художньо-декоративні тарелі до ювілею Т.Г. Шевченка” П.П.Печорного, “Театр ляльок. Досвід історичної філософії” О.Л.Рубинського, “Трансформація музичної освіти: захід, схід” Сокола О.В., а крім того діяльність керованого О.С.Чирковим «Brecht-Zentrum’у», який дбає про вивчення, перекладання і популяризацію німецької драматургії.

13 дійсних членів відділення **МК** вели систематичну організаційну, наукову, науково-методичну роботу щодо реалізації засад Болонського процесу, узагальнення досвіду вчених-педагогів у галузі викладання журналістських дисциплін, координації університетської підготовки журналістських кадрів, створення нового покоління підручників, навчальних посібників і методичної літератури для навчання студентів-журналістів і пресологів, підвищення кваліфікації кадрів працівників ЗМІ, їх інтеграції в європейську систему журналістських наукових шкіл. Академіки відділення з Києва, Львова, Харкова, Дніпропетровська, Запоріжжя в процесі наукової діяльності випрацьовували конкретні рекомендації законодавчій владі щодо зміцнення інформаційного поля держави, прогнозування етнокультурних процесів, сигналізували про небезпеки, що нависли над інформаційним полем України. Серед видавничих здобутків відділення *вирізнило монографії* «Розвиток видавничої справи України в 1990–2010 рр.» (автор-академік В.І. Шпак), «Історія російщення українців» В.В. Лизанчука й «Українська молодіжна преса» М.С. Тимошика, а також уже третє його видання «Книги для автора, редактора, видавця: Практичний посібник»; енциклопедію «Книгознавство» (співавтори В.О. Жадько, В.І. Шпак), наукове художньо-публіцистичне видання «Іду за Шевченком: Від Києва до Канева» (В.О. Жадько), підручник «Журналістська майстерність» В.В. Лизанчука, навчально-методичний посібник «Історія української журналістики ХХ ст.» О.В. Богуславського, посібники “Видавничий бізнес” В.І.Шпака та “Науково-дослідна робота студента з журналістики” і “Навчально-виробнича практика з жур-

налістики” І.Л. Михайлина, а також посібник “Антисуржик” за редакцією О.А.Сербенської. Крім того, акад. О.В. Богуславський розробив і реалізував електронну бібліотеку в рамках Проекту зі збереження інтелектуальної спадщини української еміграції diasporiana.org.ua.

– 19 дійсних членів **ВП** за минулий рік продовжували досліджувати актуальні проблеми історії та теорії педагогіки, трансформаційні процеси, що відбуваються в освітній системі України, визначали ефективні форми та методи навчання і виховання підростаючого покоління. Багато уваги було приділено вихованню особистості студента, який має бути передусім патріотом України, а в той же час з повагою ставитися до інших народів. Важливе місце також займали проблеми вдосконалення системи вищої освіти в умовах входження України до європейського освітнього простору. Академіки відділення обсмислювали також проблеми підготовки учнівської молоді до вступу у ВНЗ, зокрема ефективність системи незалежного зовнішнього тестування в умовах заочної диференціації ВНЗ, пропонували організувати ряд педагогічних видань та наукових конференцій для обговорити гострі питання освітніх реформ. До числа помітніших видань академіків **ВП** у звітному році належать: підручник “Всесвітня історія” для 11-го класу Т.В.Ладиченко, який виборов перше місце у всеукраїнському конкурсі підручників, та цілий ряд навчальних посібників (робота у цьому жанрі назагал характерна скоріше для доцентів, ніж академіків) – «Виховна робота зі студентською молоддю» З.Н.Курляндт, два навчально-методичних посібники О.Т.Шпака з проблем економічного навчання учнівської молоді, “Менеджмент морських ресурсів” (серед співавторів – Л.Б. Кулікова), посібники Т.В.Ладиченко, Г.М.Арзютова, В.К.Майбороди та «Словник з професійної педагогіки» З.Н.Курляндт. Тож звіт відділення не містить дійсно знакових видань.

Б. Конференції, симпозіуми тощо

Члени відділення **ФіМ** також керували, організовували проведення чи просто виголошували доповіді на Міжнародних, Усеукраїнських, регіональних і загальноуніверситетських конференціях, семінарах, круглих столах тощо. Зокрема, на Міжнародних конференціях зафіксовано 95 виступів, зокрема: “Доповіді про український театр” на Симпозіумі, проведеному Інститутом ім. С. Гротовського у Вроцлаві спільно з Державним центром ім.Л. Курбаса у Києві (Пилипчук Р.Я. Вроцлав листопад 2011р.); на X Всеслов’янському з’їзді (Личковах В.А.); Симпозіумі «Лесі Українка: доля, культура, епоха» (Мірченко В.М.); IV симпозіум “Wolyn – Podlfsie – Reliqia, Kultura, Historia, jezyk” (Люблін, Оляндер Л.К.); Російсько-українській конференції “Два століття

російської критики” (Белгород-Харків) та українсько-французькому семінарі «Вивчення сучасної літератури» (Міхільов О.Д.); Конференції до 420-річчя «Просфоними» (Корпанюк М.П.) і т.д. Академік-секретар відділення Шевчук С.В. у черговий раз успішно провела Всеукраїнську науково-практичну конференцію “Українська мова вчора, сьогодні і завтра в Україні і світі”;

Члени відділення брали участь і у таких спільних наукових акціях:

1. Презентації у Посольстві України в РФ у рамках святкування Днів слов’янської писемності (Москва, 25 травня 2011 р.) навчально-методичного комплексу М.Я.Плющ «Українська мова для іноземців»;

2. Міжнародний науково-дослідний проект «Граматики слов’янського прийменника» : Білорусь, Польща, Росія, Сербія (Загнітко А.П.);

3. Творчий проект з російським культурологічним товариством м. Санкт-Петербург. (Личковах В.А.);

4. Колоквіум-семінар «Український театр корифеїв в сучасному процесі театрального мистецтва» (Рубинський О.Ю.);

5. Проект «Вивчення сучасної літератури» з французьким університетом Поль Верлен-Метц (Міхільов О.Д.);

Підписано угоди про обмін студентами між Краківським педагогічним університетом, університетом міста Падуа (Італія) та Інститутом іноземної філології НПУ імені М.П. Драгоманова (Гончаров В.І.). Члени відділення очолювали Міжнародні конкурси: IV Міжнародний конкурс піаністів пам’яті Емілія Гілельса, проведеного на базі Одеської державної музичної академії імені А.В. Нежданової; I Міжнародного конкурсу вокалістів пам’яті А.В. Нежджнкової (В.А.Сокол). Також очолювали всеукраїнський конкурс на кращого викладача з української мови під егідою МОНМС (організований і проведений Шевчук С.В.). В.Ф.Погребенник і С.В. Шевчук за дорученням Президента Академії підготували аналітичну відповідь для друку про законопроект нардепів Ківалова-Колесніченка про мовну політику в Україні як антиконституційну й антидержавну акцію згаданих високопосадовців.

Упродовж звітнього року члени відділення опублікували **7** монографій, **15** посібників, **4** словники і надруковано **215** статей (список додається), лише у академіка В.Ф. Погребенника за звітний рік вийшло друком 84 праці загальним обсягом (разом із науковим редагуванням) понад 150 др. аркушів.

Під керівництвом академіків захистили дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата наук 25 осіб, доктора – 1.

У грудні 2011 р. за ініціативи академіків **ВМК** проведено спільно з Національною спілкою журналістів України, Інститутом журналістики КНУ

ім. Т.Г. Шевченка Міжнародну науково-практичну конференцію «Інформаційний простір: український вимір» у якій взяли участь як провідні науковці і практики з України, Болгарії, Азербайджану, Німеччини, США. Головував на конференції президент Академії ВО України М.І. Дубина. Конференція ухвалила конкретні рекомендації щодо покращення ситуації в інформаційному просторі країни.

Один тільки акад. М.С.Тимошик виступив на чотирьох Міжнародних та ряді Всеукраїнських конференціях; активно презентували свої ВНЗ й Академію на таких акціях також І.В.Крупський, І.Л.Михайлин, О.А.Сербенська, В.О. Жадько й ін.

В.В. Різун на базі КНУ ім. Т. Шевченка провів Міжнародну науково-практичну конференцію «Мова, суспільство, журналістика». В.О. Жадько зініціював та взяв участь у проведенні у січні 2011 року в КНПУ ім. М.П. Драгоманова Всеукраїнської науково-методологічної конференції «Філософія серця Памфіла Юркевича». Ю.Ф. Ярмиш на високому рівні провів круглий стіл «Молода журналістська зміна» під час традиційного Тижня Інституту журналістики «Журналістська весна».

Академіки ВМК активно виступали також на всеукраїнських та місцевих телестудіях і радіоканалах з проблем духовного відродження та історичної пам'яті, функціонування засобів масової комунікації та видавництвау сучасних укр. складних обставинах. Вони належно попрацювали й у редакційних колегіях наукових вісників, збірників науково-методичних праць «Телевізійна і радіожурналістика» (ЛНУ ім. І. Франка); редколегії журналу «Інформаційне суспільство» (Інститут журналістики КНУ); редколегії збірника «Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору» (Галицький інститут ім. В.Чорновола, м. Тернопіль); редколегії збірника наукових праць «Філологічні науки. Журналістика» Національного університету «Києво-Могилянська Академія». В Інституті журналістики продовжилося видання журналів «Українське журналісткознавство», «Стиль і текст», «Образ», в яких систематично друкуються академіки ВК та вчені-журналісткознавці Києва, Луганська, Одеси, Ужгорода, Сімферополя, аспіранти, магістри, докторанти.

Дійсні члени відділення упродовж року випустили у світ **15** книжок і монографічних видань; видрукували **70** статей і **48** рецензій на наукові видання, виступили з науковими доповідями на **39** міжнародних та вітчизняних конференціях (список додається).

Академіки **ВП** у звітному році здебільшого брали участь у роботі організованих не ними Міжнародних наукових конференцій (по одній допові-

ді на таких виголосили акад. В.К. Майборода, Ю.Д. Руденко, С.Ф. Поважний, А.М. Угнівченко, Г.М. Сагач і ін.; Л.Б. Кулікова має в активі два таких виступи, у т.ч. один – на симпозиумі, до якого причетна і як співорганізатор, а З.Н. Курляндт, Т.В. Ладиченко – три, одна з яких, «Викладання історії у полікультурному середовищі», відбулася під егідою Ради Європи та за безпосередньої участі її експертів), а також на Всеукраїнських і ін. конференціях, читаннях тощо. Л.Б. Кулікова згідно з міністерським наказом попрацювала у складі робочої групи з розроблення проекту Концепції шкільної історичної освіти – висловлюємо їй побажання бути у групі захисницею об'єктивних підходів і концептів національної науки й не віддати нашу історію на поталу новочасним спробам її антинаукових тенденційних перекручень провладними силами.

Публікації та доповіді на конференціях академіків **ВП**, як і інших дійсних членів Академії, розкрили їх персональні й тяглі наукові дослідницькі пріоритети. Це, зокрема, ключова проблема проблема підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в Україні (В.К. Майборода); основи сучасного українського виховання, шляхи і засоби героїко-патріотичного виховання учнівської і студентської молоді (Ю.Д. Руденко); суспільно-гуманітарна компонента фахової підготовки студентів-управлінців (С.Ф. Поважний); методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін у вищих та середніх загальноосвітніх навчальних закладах (Т.В. Ладиченко); вдосконалення викладання у вищій педагогічній школі (О.Т. Шпак, – він підготував оновлену модель процесу економічної освіти учнівської молоді, яка пройшла експертизу і наукову апробацію у Києві та Дрогобичу, а також розробив модель економічної відповідальності і компетентності студентської молоді у процесі вивчення гуманітарних дисциплін); удосконалення продукції українського тваринництва відповідно до вимог СОТ та ЄЕС (А.М. Угнівченко); розвиток риторики в умовах незалежної України (Г.М. Сагач); проблеми змісту і тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти, її універсалізації (І.Д. Олексюк), теорія та історія державного управління і підготовки науково-педагогічних кадрів (В.І. Луговий) і т.п.

Дійсні члени відділення за рік випустили у світ **1** підручник, **9** посібників; видрукували **39** статей (список відділення не надало), виступили з науковими доповідями на **23** Міжнародних та Всеукраїнських конференціях. Під керівництвом членів відділення захищено **1** кандидатську дисертацію.

Таким чином, найпродуктивніше у звітному році діяло відділення філології і мистецтвознавства, наступні - відповідно відділення масової комунікації та педагогіки.

II. ПО СЕКЦІЇ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ НАУК

Курило В.І.

Склад секції суспільних наук академії у 2011 році налічує 73 дійсних та 1 закордонного членів академії, які об'єднуються у **4 відділення**:

- **відділення історії (12 дійсних членів);**
- **відділення історії та методології освіти, науки і техніки (24 дійсні члени);**
- **відділення права (19 дійсних членів);**
- **відділення педагогіки (18 дійсних членів та 1 закордонний член академії).**

Такий потужний науковий потенціал дав можливість плідно працювати над дослідженням широкого спектру суспільних проблем у галузях історії, зокрема і історії освіти, науки і техніки, педагогіки та права, зокрема:

по відділенню історії: проводилися дослідження у межах наукового напрямку українознавчих проблем, історії формування та розвитку української держави, проблем та перспектив соціально-економічного розвитку України XIX-XXI; забезпечення читання курсів «Історія України», «Історія релігії», «Історія української та зарубіжної культури», спецкурси «Історія української дипломатії», «Історія української еміграції» у вищих навчальних закладах; вироблення нового підходу до вивчення проблем зовнішньої політики СРСР та фашистської Німеччини стосовно України, історії культури у 20-30-х рр. XX століття, історії Карпатської України (1938-1939 рр.), історії України на сучасному етапі боротьби за незалежність; вивчення проблеми політики та прав людини в аспекті євро інтеграційних процесів, історію державних українських університетів, впровадження гендерної освіти в систему підвищення кваліфікації, обговорювали питання нових підходів до відбору та структурування змісту підручників з історії України. Зокрема, з цих проблем видано монографію «Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-1921 рр.)», опубліковано 27 наукових статей (акад. О.М. Завальнюком), видано дві монографії «Історія України: особливості викладання у морському вищому навчальному закладі» та «Україна і Росія : хроніка взаємин» (т. 3), два навчальних посібника, опубліковано дві наукові статі (акад. С.Д. Василенко), опубліковано чотири наукові статті (акад. В.Є. Задорожний), видано монографію «Українська та зарубіжна культура» та підготовлено до друку два навчально-методичних комплекси з курсу «Історія України» (акад. С.М. Клапчук), опубліковано шість наукових статей та готується до друку монографію (акад. І.І. Дейнега).

По відділенню історії та методології освіти, науки і техніки:

Проблематика досліджень Відділення стосувалася у 2011 р., насамперед, найважливіших проблем загальної інвентаризації всього, що зроблено українськими істориками науки і техніки, особливо в галузі впровадження їхніх надбань у сферу української освіти: які курси і де читаються, які підручники та посібники вийшли у світ. Це дозволило виявити напрями, найменш забезпечені навчально-допоміжними розробками, і спрямувати на них посилену увагу.

У 2011 р. академіком С.П. Рудою (м. Київ) розроблено рекомендації щодо дослідження історії розвитку питань медичної етики членами Товариства київських лікарів, питань екологічної рівноваги, біоетики та її складових (екологічна етика старіння людини), дослідження внеску вітчизняних бактеріологів в епідеміологію холери. С.П. Руда була науковим консультантом на двох докторських дисертаціях з історії науки і техніки, членом спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій з історії науки і техніки, брала участь у роботі 10 наукових конференцій, в тому числі і на 9-й конференції з історії науки і техніки в Пекіні.

Академік Л.Г. Полонський (м. Житомир) розробив схеми дослідження історії залізвидобувних виробництв на Житомирському Поліссі, дослідив історію послідовників справи цього виробництва, запатентовано «Спосіб визначення оптимального припуску на механічне оброблення виробів з газотермічним покриттям», дослідив біографію Б.В. Дідковського – забутого вченого-геолога.

Академіком Л.І. Сухотеріною (м. Одеса) досліджувалися проблеми державного регулювання науковою сферою, особливо питання законодавчого реформування суспільства, нарешті, вона з'ясовувала структуру іміджу вищого наукового закладу та питання розвитку історії науки на сучасному етапі.

Академік В.С. Савчук (м. Дніпропетровськ) опублікував низку статей (біля 10) з різноманітних питань історії науки і техніки, історії фізико-математичних наук, історії України як у фахових, так і у науково-популярних виданнях. Брав участь у міжнародній програмі «Tempus», що об'єднує університети з шести європейських країн. За програмою «Tempus-4» був учасником міжнародного семінару в Берліні у травні 2011 р. Працював у складі авторського колективу над підготовкою в межах цього проекту навчального посібника з освітнього менеджменту. Керував кафедральною держбюджетною темою «Природознавство, техніка й освіта Наддніпрянської України». Є співавтором книги «Флагман космічної освіти, або «Секретний підрозділ-2» (Дніпропетровськ, 2011. – 306 с.). Отримав Почесну грамоту Міністерства аграрної політики та

продовольства України (2011) за високий професіоналізм та з нагоди 10-річчя від дня заснування Центру історії аграрної науки ДНСГБ НААН.

Академік О.Я. Пилипчук (м. Київ) керував науково-дослідною темою «Історія освіти, науки і техніки в напрямках, школах, іменах». Підготував 1 кандидата наук. Брав участь у 5 вітчизняних і 3-х російських конференціях. Голова спеціалізованої Вченої ради зі спеціальності «історія науки і техніки» - 07.00.07 в Державному економіко-технологічному університеті транспорту. Опублікував 5 наукових статей. Член Президії АН ВО України та Міжнародної Академії наук безпеки життєдіяльності.

Академік В.П. Стефурак (м. Івано-Франківськ). Працював над темою «Використання мікробіологічних тестів для регулювання гомеостазу порушених екосистем». Підготував 1 доктора та 2-х кандидатів наук. Опублікував 1 монографію, брав участь у 3 наукових конференціях.

Академік В.В. Кислов (м. Київ) підготував та здав до видавництва монографію «Проблеми трансформаційного моделювання» та підручник «Електронне урядування». Опублікував 3 наукові статті. Для державних органів підготував аналітичні звіти: «Ближчий Схід: ситуації, загрози, перспективи» та «Трансформації політичної безпеки». Брав участь у 3-х міжнародних конференціях, 4-х – вітчизняних, 1 раз - на парламентських слуханнях та 5 разів у інших заходах.

Академік В.П. Гриффен (м. Київ) виконував роботу в галузі історії науки і техніки, пам'яткознавства та музеєзнавства. Був головою оргкомітету з проведення 10-ї Міжнародної конференції «Актуальні питання історії науки і техніки». Головний редактор журналу «Питання історії науки і техніки». Голова спеціалізованої Вченої ради з пам'яткознавства. Опублікована монографія «Гриффен Л.А. Памятники техники / Л.А. Гриффен, В.А. Константинов, Е.Н. Титова. – К.: Центр памятниковедения, 2011. – 140 с.».

Академік Л.Є. Дещинський (м. Львів) протягом звітнього періоду підготував два підручники для студентів і курсантів вищих навчальних закладів, та ряд методичних розробок з вивчення історії України, її державності, військової історії, Збройних сил України. Брав участь у розробці спільних наукових досліджень з науковцями Польщі, Німеччини та Угорщини. Опублікував 10 наукових статей. Голова спеціалізованої Вченої ради з військової історії. Відповідальний редактор фахового вісника «Держава і право». Керує науковою школою з військової історії.

Академік В.П. Михайлюк (м. Луганськ). Організував і провів 4 наукові конференції. Під його керівництвом захистили 2 докторські і 4 кандидатські

дисертації. Опублікував 6 наукових статей. Голова спеціалізованої Вченої ради з історії України та всесвітньої історії при Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля.

Академік В.І. Тимченко (м. Київ) підготував і опублікував 3 наукові монографії. Підготував 1-го кандидата наук. Брав участь у 5-ти наукових конференціях. Неодноразово бував у закордонних відрядженнях.

Академік О.І. Барабаш (м. Київ) прорецензував дві кандидатські дисертації, підготував низку навчальних програм з фізики, 2 навчально-методичні посібники із проблем фізики та історії науки і техніки.

По відділенню педагогіки: протягом звітного року академіки працювали над такими дослідженнями:

- над дослідженням «суспільно-гуманітарної компоненти у змісті фахової підготовки студентів-управлінців» (акад. С.Ф. Поважний);
- над дослідженням «основи сучасного українського виховання, шляхи і засоби героїко-патріотичного виховання учнівської і студентської молоді (акад. Ю.Д. Руденко);
- над дослідженням «проблеми методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін у вищих та середніх загальноосвітніх навчальних закладах» (акад. Т.В. Ладиченко);
- над вдосконаленням викладання у вищій педагогічній школі (акад. О.Т. Шпак);
- над дослідженням проблем удосконалення продукції тваринництва відповідно до вимог СОТ та ЄС в умовах України (акад. А.М. Угнівенко);
- над дослідженням проблем розвитку риторики в умовах незалежної України (акад. Г.М. Сагач);
- над вивченням проблем змісту і тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти, її універсалізації (акад. І.Д. Олексеюк);
- над дослідженням проблем хімії (акад. В.Х. Волошин);
- над дослідженням проблем фізкультури і спорту, фізичного та духовного загартування учнівської та студентської молоді (акад. Г.М. Арзютов);
- над дослідженням проблем теорії та історії державного управління і підготовки науково-педагогічних кадрів (акад. В.І. Луговий).

По відділенню права: академіки відділення працювали над проведенням Міжнародної науково-практичної конференції присвяченій пам'яті В.М. Корецького (акад. С.В. Бобровник), Міжнародної науково-прак-

тичної конференції спільно з Національним авіаційним університетом (акад. П.В. Діхтієвський, В.І. Курило, В.В. Ладиченко), II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реформування права очима молодих вчених» (акад. Т.О. Коломोєць), Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю юридичного факультету НУБіП України (акад. В.М. Єрмоленко, В.І. Курило, В.В. Ладиченко), науково-практичної конференції з питань розвитку аграрного, земельного та екологічного права спільно з БЦНАУ (акад. В.М. Єрмоленко, В.І. Курило, В.В. Ладиченко), науково-теоретичної конференції «Запорізькі правові читання» спільно із ЗНУ (акад. Т.О. Коломोєць, В.І. Курило, В.В. Ладиченко), проведенням круглого столу, присвяченого 350-річчю Берестецької битви спільно з Військово-козацьким ліцеєм м. Луцьк (акад. В.В. Ладиченко), проведенням VIII Міжнародної науково-практичної конференції спільно з Волинським національним університетом (акад. В.В. Ладиченко, С.В. Бобровник), підготовкою до друку розділу у плановій темі Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України «Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні» (акад. С.В. Бобровник), проведенням круглого столу з питань адміністративної діяльності ОВС України на базі Національної академії внутрішніх справ (акад. Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, П.А. Воробей), підготовкою до друку індивідуальної монографії «Справедливість як принцип права» (акад. В.В. Ладиченко), Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми адміністративного права» (акад. Т.О. Коломोєць), Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій 15 річчю кафедри аграрного, земельного та екологічного права юридичного факультету НУБіП України (акад. В.М. Єрмоленко, В.І. Курило, В.В. Ладиченко), написанням підручника «Аграрне право України» з грифом МОН України (акад. В.І. Курило), проведенням засідань відділення права (акад.-секретар В.В. Ладиченко), індивідуальною роботою з академіками щодо погашення заборгованості по членських внесках (акад.-Секретар В.В. Ладиченко).

Особливо результативними у підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації були академіки Коломोєць Т.О. та Курило В.І., які підготували відповідно 7 та 9 кандидатів юридичних наук.

Результатом наукових досліджень науковців секції за звітний рік стало опублікування понад **20 монографій**, понад **30 підручників та навчальних посібників**, **2 автобіографічних матеріалів**, понад **120 наукових статей**, понад **10 монографій під редакцією академіків**.

Академіки 4-х відділень секції суспільних наук прийняли участь у роботі **110 наукових конференцій та круглих столів**, де виступили із змістовними науковими доповідями.

Плідно проводилася робота з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації: під науковим керівництвом і консультуванням академіків, які представляють секцію суспільних наук, **захищено 7 докторських та 34 кандидатських дисертацій**, а також рекомендовано до захисту 15 кандидатських та 2 докторських дисертацій; члени секції академії працюють у **понад 30 спеціалізованих вчених радах** по захисту кандидатських і докторських дисертацій, зокрема **8 академіків є головами спеціалізованих вчених рад** по захисту дисертацій.

Такий досить вагомий науковий результат став можливим завдяки наполегливій творчій праці академіків секції. Він гідно презентує Академію наук вищої освіти України як потужну наукову установу, у стінах якої зібрані знанні, авторитетні і результативні вчені, науковим доробком яких може пишатися будь-яка наукова установа чи вищий навчальний заклад нашої держави.

Активна наукова та громадська діяльність академіків секції суспільних наук була гідно відзначена державними та громадськими фаховими відзнаками, а саме:

- ак. Басай В.Д. - нагороджений орденом За заслуги II ступеня;
- ак. Єрмоленко В.М. - став Лауреатом Премії в галузі права імені Ярослава Мудрого, нагороджений Почесною Грамотою НУБіП України;
- ак. Курило В.І. - присвоєне Почесне звання «заслужений юрист України»; став Лауреатом Премії в галузі права імені Ярослава Мудрого, нагороджений Почесними Грамотами НУБіП України та КНТЕУ, Подякою Ректора ЗНУ, Почесною Відзнакою УК Орден «Козацька слава» 2-го ступеню;
- ак. Самохін А.В. – нагороджений Грамотою Предстоятеля УПЦ-МП.

Разом з тим, дозвольте зупинитися на питаннях, розв'язання яких не мало місця у звітному році, хоча на них і зверталася увага у минулорічному звіті, та на негативних моментах, що наявні у діяльності секції.

Так, загальні збори Відділення **історії** та методології освіти, науки і техніки Академії наук вищої освіти України **рекомендують виключити з членів** Відділення таких осіб: **В.І. Онопрієнка, В.А. Гайченка та Л.М. Бесова** як таких, що не платять вже три роки членських внесків, погано відгукуються про Академію і невдоволені тим, що Академія не дає їм якоїсь грошової допомоги.

Також, нам не вдалося налагодити наукової співпраці із зарубіжними науковими установами на вищих навчальних закладах на рівні прак-

тичної співпраці у межах договорів на виконання науково-технічних робіт чи отримання грантів на виконання таких робіт від зарубіжних грантодавців. Вважав і вважаю, що цей шлях є тим, що дасть можливість академії вийти на новий, зовсім інший рівень діяльності, зокрема і фінансовий, а, відтак, і вивести наукові дослідження на сучасний в плані фінансування рівень, що, у свою чергу, забезпечить відповідні науково-дослідні результати. Тому ще раз закликаю шановних академіків до активізації такої роботи, оскільки без освоєння нових напрямків діяльності немає прогресу.

III. ПО СЕКЦІЇ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Стецюк В.В.

У складі Відділення біології Академії наук вищої освіти України (академік-секретар В.Т. ХОМИЧ) арахується 18 дійсних академіків і один почесний. За звітний період академіки Відділення місць роботи не міняли.

У звітному році акад. Пикалюк В.С. отримав золоту медаль на VII міжнародному салоні винахідників нових технологій “Новий час” – Севастополь, 2011 і Гран – Прі на міжнародному конкурсі науково – популярних фільмів – «Кінолітопис – 2011» (Київ). За здобутки у науковій роботі акад. Яценко І.В. нагороджений Почесною Грамотою Харківської обласної державної адміністрації. Акад. Гаврилін П.М. одержав Диплом Жовтневої районної адміністрації м. Дніпропетровська за перемогу в конкурсі “Жива історія району” в номінації “Краща наукова робота”.

Впродовж 2011р. академіки Відділення та їх учні виконували наукову роботу з актуальної для народного господарства України тематики.

Акад. Хомич В.Т. займався дослідженням розвитку і росту периферичних органів імуногенезу курей, що дало йому змогу встановити оптимальні строки щеплення цієї птиці проти вірусних і бактеріальних інфекцій. Результати цих досліджень впроваджені в практику птахівництва.

Розробка нових технологій кормових добавок з рибної сировини для годівлі сільськогосподарських тварин проводилась за керівництва акад. Засєкіна Д.А. Експериментальні дослідження запропонованих добавок проводяться у господарствах НУБіП України.

Дослідження акад. Яценка І.В. про методи посмертної ідентифікації свійських тварин за їх кістковими органами широко застосовуються у судовій ветеринарній медицині, навчальній і науковій роботі.

Підґрунтям для розвитку ветеринарної неонатології в нашій країні стали дослідження акад. Криштофорової Б.В. Вона встановила, що новонароджені

тварини мають неоднаковий морфолого-функціональний статус, розробила критерії його визначення та запропонувала нові методичні підходи щодо утримання і годівлі молодняку великої рогатої худоби. Результати її досліджень впроваджені в практику тваринництва АР Крим.

Акад. Галат В.Ф. і Сорока Н.М. вивчали поширення, діагностику та заходи боротьби з токсоплазмозом свійських тварин. Вони розробили тест-системи для виявлення збудника токсоплазмозу в крові тварин, які дали змогу діагностувати це захворювання на ранніх етапах його розвитку. Результати їх досліджень впровадженні в практику ветеринарної медицини.

Значний теоретичний і практичний інтерес має наукова робота акад. Демидова С.В. про генетичний моніторинг природних популяцій, пов'язаних з контролем стану природного середовища та проблем збереження генофонду і хромосомну нестабільність в умовах забруднення навколишнього середовища. Одержані ним дані використовують у своїй роботі екологи, ботаніки, спеціалісти гуманної і ветеринарної медицини для прогнозування можливих наслідків у розвитку рослинних і тваринних організмів, яких вирощують в умовах забруднення навколишнього середовища.

Акад. Скибіцький В.Г. досліджував мікробний ценоз біотопів тваринного організму. Він виділив ряд штамів молочнокислих та біфідобактерій і молекулярно-генетичними дослідженнями охарактеризував їх філогенетичні зв'язки. Здійснив селекцію штамів з найбільш вираженою антагоністичною властивістю щодо збудників шлунково – кишкових хвороб людини і тварин. Встановив їх вплив на клітинні та гуморальні фактори імунітету тваринного організму. Результати досліджень апробуються на лабораторних моделях та на телятах в умовах неблагополучних господарств України.

Медико-біологічним обґрунтуванням режимів рухової активності студентів, курсантів та олімпійців і параолімпійців членів збірних команд України зі стрільби з лука з різним рівнем здоров'я займався акад. Магльований А.В. Запропоновані ним режими рухової активності широко використовують у фізичній підготовці студентів і курсантів та при тренуванні олімпійських і параолімпійських спортивних команд України. Акад. Магльований А.В. плідно працює над удосконаленням методів і засобів фізичної реабілітації та досліджує історичні аспекти гуманної медицини України.

Широко використовуються у практиці гуманної медицини результати морфологічних досліджень акад. Пикалюка В.С. Одержані ним нові дані про морфолого-функціональні особливості органів та їх систем під впливом гравітаційних перенавантажень та при введенні ксеногенної спинномозкової

рідини склали основу способів корекції несприятливої дії гравітаційних перенавантажень і реабілітації хворих після нефроектомії. Акад. Пикалюк В.С. започаткував у нашій країні вчення про систему стовбурових клітин.

Акад. Гаврилін П.М. досліджував особливості структурно – функціональної організації та закономірності гісто- і цитогенезу органів кровотворення та імунотворення тварин та розробляв і впроваджував у практику ветеринарної медицини нові методи діагностики хвороб тварин, контролю якості та безпеки ресурсів АПК. Він розробив і впровадив у практику ветеринарної медицини імуногістохімічні методи діагностики бурсальної хвороби і хвороби Марека птахів. У звітному році акад. Гаврилін П.М. також впроваджував у виробництво результати досліджень за попередні роки. Так, запропоновані ним комбікорми для свиней “Біокорм” при відгодівлі 50 тисяч голів свиней в умовах господарства дали економічний ефект в сумі 150 тисяч грн. на рік. Розроблений акад. Гавриліним П.М. моніторинг вірусних хвороб свиней із застосуванням новітніх молекулярних методів застосований на 20 тисячах голів свиней дав економічний ефект в сумі 60 тисяч грн.

Акад. Новак В.П. у звітному році займався дослідженнями сегментальної іннервації організму тварин. Результати його досліджень використовуються у навчальній і науковій роботі.

Морфологічно-функціональну організацію апарата травлення птахів вивчала акад. Харченко Л.П. Результати її досліджень впровадженні в наукову роботу.

Дослідженням морфоструктури, онтоморфогенезу та модулів життєвих форм деяких видів флори України займався акад. Берко Й.М. У даний час результати його досліджень систематизуються.

Вплив малих довготривалих доз іонізуючого опромінення на організм свійських тварин досліджував акад. Горальський Л.П. Результати його досліджень використовують у навчальній та науковій роботі.

Акад. Захаренко М.О. вивчав механізми адаптації та поведінки високопродуктивних лактуючих корів до екстремальних факторів зовнішнього середовища. Дані його досліджень використовують екологи і тваринники, які займаються поширенням високопродуктивних тварин у різних регіонах нашої країни.

За звітний рік академіки Відділення підготували 9 кандидатів (акад. Яценко І.В. – 1, акад. Новак В.П. – 1, акад. Пикалюк В.С. – 1, акад. Демидов С.В. – 1, акад. Криштофорова Б.В. – 1, акад. Горальський Л.П. – 3, акад. Захаренко М.О. – 1) і 5 докторів наук (акад. Галат В.Ф. – 1, акад. Засєкін Д.А. – 1, акад. Магльований А.В. – 1, акад. Пикалюк В.С. – 1, акад. Захаренко М.О. – 1).

За результатами наукових досліджень академіки опублікували 3 монографії (акад. Пикалюк В.С.), 139 статей і матеріалів конференцій, отримали 8 патентів (акад. Яценко І.В. – 1, акад. – Гаврилін П.М. – 1, акад. Пикалюк В.С. – 2, акад. Магльований А.С. – 2, акад. Захаренко М.О. – 2).

У звітному році академіки Відділення організували і провели 2 наукові конференції (акад. Магльований А.В. – 1, акад. Рудик С.К. і Хомич В.Т. – 1), брали участь у роботі 48 всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, конгресах та семінарах.

Академіки Відділення у 2011 році підтримували зв'язки і співпрацювали з наукової та навчальної роботи з Європейською асоціацією ветеринарних анатомів (акад. Хомич В.Т., Гаврилін П.М., Криштофорова Б.В.), міжнародним товариством паразитологів (акад. Галат В.Ф.), міжнародним науковим товариством морфологів хребетних тварин (акад. Хомич В.Т.), університетами Німеччини і Росії (акад. Пикалюк В.С., Гаврилін П.Н.) та Польщі (акад. Магльований А.В., Хомич В.Т.)

Значну увагу в звітному році академіки Відділення приділяли навчальній роботі. Вони опублікували 4 підручники (акад. Магльований А.В. – 1, акад. Скибіцький В.Г. – 1, акад. Демидов С.В. – 2), 11 навчальних посібників (акад. Пикалюк В.С. – 4, акад. Демидов С.В. – 1, акад. Засєкін Д.А. – 1, акад. Галат В.Ф. і Сорока Н.Н. – 1, акад. Горальський Л.П. і Хомич В.Т. – 2, акад. Захаренко М.О. – 2) і 26 навчально – методичних розробок.

У 2011 р. академіки Відділення виступали у засобах масової інформації.

Так, акад. Пикалюк В.С. опублікував 6 статей, присвячених питанням освіти, науки і охорони здоров'я, у всеукраїнських газетах “Ваше здоров'я”, “День” і “Кримська світлиця”. Акад. Гаврилін П.М. виступав на Дніпропетровському телебаченні (програма “Час порад” і телеканал 11 “ з питань контролю якості продукції тваринництва”

Внесок **Відділення наук про Землю**, яке налічує всього 13 діючих дійсних членів Академії засвідчує його плідну працю упродовж 2011 року.

Генеральні напрямки наукових досліджень членів Відділення були такими:

Географія

1. Аналіз антропогенного впливу на гідрологічний, русловий та гідрохімічний режим річок та рівень забрудненості атмосферного повітря території України (**академік О.Г. Ободовський, проф. С.І. Сніжко**).

2. Вивчення екологічних особливостей та біоіндикаторних властивостей різних організмів та їх угруповань в умовах трансформованого середови-

ща для розв'язання проблем біобезпеки України (**академік О.Ю. Дмитрук, проф. В.М. Самійленко**).

3. Геоекологічний аналіз території м. Києва та приміської зони (**академік О.Ю. Дмитрук, академік С.Ю. Бортник**)

4. Геоінформаційне тематичне картографування: проблемно-орієнтований підхід та семіотичні основи (**професори А.М. Молочко, В.О. Шевченко**).

5. Розробити принципи і методи збалансованого басейнового природо-користування (**академік В.К. Хільчевський**).

6. Суспільно-географічні основи дослідження регіональної екологічної безпеки (**академіки Я.Б. Олійник, С.І. Ішук, П.О. Масляк, О.О. Любіцева**).

Проблематика досліджень Відділення стосувалася, насамперед, найважливіших проблем довкілля України, її великих міст, окремих компонентів природи (поверхневих та підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву, небезпечних геологічних процесів у районах розташування господарських об'єктів підвищеної небезпеки – ГЕС, АЕС, нафто- і газогонів тощо).

Основу Відділення складають науковці географічного факультету Київського університету на чолі з деканом членом-кореспондентом НАПН України **Я.Б. ОЛІЙНИКОМ**.

Успішно здійснювалися дослідження геоекологічного стану Києва та його околиць з метою встановлення рівня природно-ресурсного потенціалу столиці для розроблення ефективних методів використання й управління природними ресурсами, оцінки їхнього екологічного стану (**академіки БОРТНИК С.Ю. та СТЕЦЮК В.В.**). За результатами досліджень підготовлено до друку «Геоекологічний атлас Києва» (за ред. С.Ю. Бортника) та перша монографія тритомного циклу «**Природа, людина, господарство та екологічні проблеми Києва**» – «**Становлення природи Києва, сучасний її стан та екологічні проблеми**» (за ред. В.В. Стецюка).

Проводився аналіз впливу інтенсивної господарської діяльності на гідрологічний, русловий та гідрохімічний режими річок України та рівень забрудненості атмосферного повітря держави.

Розроблено схеми районування території України за умовами забруднення атмосферного повітря, зумовленого низьким та високим джерелами викидів (**академіки В.К. ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ ТА О.Г. ОБОДОВСЬКИЙ**), проводилися географічні дослідження проблем урбанізації території України, що має виключне значення для встановленні перспектив розвитку держави (**академік ДМИТРУК О.Ю.**), **академік КОВАЛЬЧУК І.П.**

проводив дослідження проблем екологічного стану малих річок та трансформаційних процесів у природному середовищі під впливом господарської діяльності людини, здійснював інформаційно-картографічне моделювання трансформаційних процесів у сільській місцевості.

Академіки ОЛІЙНИК Я.Б., ЩУК С.І. ТА МАСЛЯК П.О. досліджували проблеми геополітики та геостратегії України, продовжували дослідження у царині економічної та соціальної географії для оптимізації територіальної організації суспільства України.

Основні видання (монографії, підручники та навчальні посібники) Відділення наук про Землю належать перу академіків **Я.Б. ОЛІЙНИКА, О.О. ЛЮБЩЕВОЇ, Г.І. РУДЬКА, Г.І. ДЕНИСИКА, І.П. КОВАЛЬЧУКА, В.К. ХІЛЬЧЕВСЬКОГО**, кількість яких складає 70 % усіх видань.

За звітний період академіками Відділення здійснено керівництво та безпосереднє виконання **наукових досліджень бюджетного та господарсько-договірного характеру** загальним обсягом **850 тис. грн.** Результати досліджень дозволили накреслити головні напрямки здійснення превентивних заходів щодо поліпшення стану природного середовища держави, вказати законодавцям першочергові напрямки здійснення ефективних заходів щодо стабілізації стану природного середовища, для попередження загроз національної безпеки України.

Під науковим керівництвом **академіків С.І. ЩУКА, І. КОВАЛЬЧУКА, Я.Б. ОЛІЙНИКА, В.К. ХІЛЬЧЕВСЬКОГО** захищено 8 кандидатських та 2 докторських дисертацій.

Академіки **Г. РУДЬКО, О. ДМИТРУК, І. КОВАЛЬЧУК, П. МАСЛЯК, Я. ОЛІЙНИК, М. ПІСТУН, В. СТЕЦЮК**, тобто більша половина членів Відділення взяла участь у підготовці монографії «Гуманітарні та ресурсні проблеми національної безпеки України». Загалом члени Відділення наук про Землю опублікували 15 монографій та навчальних посібників з грифом Міносвіти України. Ведеться робота над створенням нових монографічних праць, навчальних посібників та підручників.

Геологія

Як завжди за час своєї участі в Академії наук вищої освіти України, відзначився значним внеском у доробок Відділення академік **Г. РУДЬКО**, науковому перу якого тільки упродовж звітнього року належать 5 монографій та 1 навчальний посібник (зі співавторами). Отримані результати фундаментальних досліджень академіка **Г.І. РУДЬКА** стали основою прогнозування

несприятливих та небезпечних геологічних та екологічних ситуацій, техногенних катастроф, пов'язаних зі станом геологічного середовища України та сусідніх держав. Ним започатковано новий науково-прикладний напрямок у науках про Землю – медична геологія та здійснено пріоритетні новаторські дослідження в області геолого-економічної оцінки родовищ мінеральної сировини, чим прокладено упевнений шлях до реальної оцінки корисних копалин держави і повноцінного урахування реальної вартості сировини в умовах ринкової економіки.

Секція геології і члени Академії, які не є академіками, здійснювали широкий спектр дослідницьких робіт у царині теоретичної та регіональної геології, мінералогії та петрографії, геології корисних копалин, палеонтології та стратиграфії, упроваджували отримані результати у практику, створювали монографії, навчальні посібники, організовували і брали участь у проведенні наукових конференцій різного рангу – від Міжнародних симпозіумів до регіональних наукових семінарів. Ними видано 6 монографій та 4 навчальних посібники для геологічних та географічних факультетів України, вони постійно консультують виробничі геологічні організації, здійснюють експертизи проектів з розміщення важливих інженерних об'єктів у геологічному середовищі, беруть участь у засіданнях Науково-технічних рад організацій та установ геологічної галузі.

Відділення організувало й успішно провело низку Всеукраїнських та Міжнародних наукових конференцій:

1. Міжнародна науково-практична конференція «Геологічні пам'ятки – яскраві свідчення еволюції Землі», Київ – Кам'янець-Подільський
2. Международная конференция, посвященная 135-летию со дня рождения академика Льва Семеновича БЕРГА, Бендеры, Молдова
3. «Современные проблемы водохранилищ и их водосборов» (Пермь, Россия)
4. XXXI Пленум Геоморфологічної комісії РАН, Астрахань, Росія
5. «Теоретичні, регіональні, прикладні напрями розвитку антропогенної географії та геології», Кривий Ріг
6. «Геология в школе и вузе: геология и цивилизация» (Санкт-Петербург, Россия)

Учасниками та членами оргкомітетів зазначених наукових зібрань були академіки Г.І. ДЕНИСИК, Л.І. ЗЕЛЕНЬКА, І.П. КОВАЛЬЧУК, О.Г. ОБОДОВСЬКИЙ, Г.І. РУДЬКО, В.В. СТЕЦЮК,

Здійснено понад 10 виступів у пресі.

Плановані організаційні заходи на 2012 рік

1. Видання навчальних посібників **«Природна та етнокультурна спадщина України»** (відповідальний редактор академік В. СТЕЦЬОК), **«Геоморфологія міст»** (автори І.П. КОВАЛЬЧУК, О.В. КОЛТУН, Г.І. РУДЬКО, В.В. СТЕЦЬОК), міжвідомчих наукових збірників **«Фізична географія та геоморфологія»** (члени редколегії академіки Г.І. ДЕНИСИК, О.Ю. ДМИТРУК, В. СТЕЦЬОК), **«Економічна та соціальна географія»** (члени редколегії академіки Я. ОЛІЙНИК, С. ЩУК), **«Гідрологія та гідроекологія»** (члени редколегії академіки В.К. ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ, О.Г. ОБОДОВСЬКИЙ, В. ПЕЛІШЕНКО).

2. Видання I тому монографії **«Природа, людина, господарство та екологічні проблеми Києва» - «Становлення природи Києва, сучасний її стан та екологічні проблеми»** (відповідальний редактор академік В. СТЕЦЬОК).

3. Видання **«Геоекологічного атласу Києва»** (академік О.Ю. ДМИТРУК, О.Г. ОБОДОВСЬКИЙ)

4. Підготовка і участь членів Відділення у нових наукових конференціях.

До складу Відділення фізики та астрономії (академік-секретар Горбачук І.Т.) в 2011 році входила 20 дійсних та 4 почесних академіків. Серед дійсних академіків 14 докторів фізико-математичних наук, професорів; 5 докторів педагогічних наук, професорів; 1 доктор хімічних наук, професор. Серед них також 1 директор Інституту математики, фізики і технологій освіти ВПУ імені Михайла Коцюбинського (Гурович Г.С.); 3 проректори (Кудін А.П., Павленко А.І., Чехмістер Я.В.); 11 завідувачів кафедр, професорів; 4 професорів кафедр, 1 провідний науковий співробітник ХНУ імені Василя Каразіна (Мерісов Б.О.). За невиконання вимог Статуту (не подають звітів, не сплачують внесків, втратили зв'язки з Відділенням) 3 дійсних академіків (Мерісов Б.О., Пугачов А.Г., Чехмістер Я.В.) рекомендується перевести до складу почесних академіків.

Серед академіків Відділення академік Шимон Л.Л. є лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки; академіки Сминтина В.А., Шимон Л.Л., Горбачук І.Т., Кудін А.П. нагороджені орденами «За заслуги» III ступеня; академіки Колупаєв Б.С., Лапшин В.І., Руденко О.П., Сминтина В.А., Шут М.І. – заслужені діячі науки і техніки; академіки Гриценко М.І., Горбачук І.Т., Чехмістер Я.В. – заслужені працівники освіти України. 7 академіків нагороджені Знаком «Відмінник освіти України»; 2 мають нагороди «За доблесний труд». Академіки Відділення мають й інші державні, галузеві, громадські, релігійні нагороди і визнання на державному та міжнародному рівнях.

П'ять академіків є членами ВАК України, 9 – головами або членами спеціалізованих Вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, ряд академіків є членами вітчизняних та зарубіжних фізичних і астрономічних товариств Соросовськими професорами, членами національних (Шут М.І.) та зарубіжних Академій наук тощо.

Академіки Відділення – відомі в Україні і світі фахівці в галузі теоретичної фізики (Скалозуб В.В., Лапшин В.І., Шимон Л.Л.), фізики низьких температур (Мерісов Б.О.), фізики твердого тіла (Кудін А.П., Мудрий С.І.), молекулярної фізики і теплофізики (Шут М.І., Горбачук І.Т.), оптики і квантової електроніки (Сминтина В.А., Шимон Л.Л.), ядра і елементарних частинок (Скалозуб В.В.), астрономії і фізики космосу (Каретніков В.Г.), фізико-хімії полімерів (Колупаєв Б.С., Шут М.І.), нанофізики і нанотехнологій (Сминтина В.А., Шут М.І., Прилуцький Ю.І.), дидактики і методики навчання (Касперський А.В., Атаманчук П.С., Павленко А.І., Гуревич Р.С.), сучасних інформаційних технологій навчання (Кудін А.П., Горбачук І.Т.).

Протягом 2011 року академіками Відділення одержано 5 патентів на винаходи; підготовлено 6 докторів та 11 кандидатів наук; проведено 8 Всеукраїнських і 7 Міжнародних наукових конференцій; опубліковано 8 монографій; 6 підручників; 17 навчальних і навчально-методичних посібників; опубліковано 142 статті та більше 170 тез доповідей; ведуться наукові розробки по 7 міжнародних грантах та 15 темах МОНМС України, інших галузевих міністерств чи відомчих установ. Практично всі академіки Відділення є членами редколегій фахових журналів або їх головними редакторами. Вони також є постійними рецензентами докторських і кандидатських дисертацій, навчальних посібників, підручників; керівниками магістерських і дипломних робіт.

Фундаментальні дослідження в галузі фізики і астрономії

Акад. Сминтина В.А. виконував 4 теми:

1. Розробка та дослідження уніфікованого перетворювача для сенсорів фізичних величин.
2. Розробка методики реєстрації рухомих об'єктів за допомогою сенсора з внутрішнім підсиленням на основі неідеального гетеропереходу.
3. Дослідження електронних і фононних процесів в нанокристалічних плівках оксидів олова і титану, отриманих з використанням полімерів.
4. Дослідження поляризаційної модуляції поверхневого плазмонного резонансу (ПМППР) у шарах двоокису олова, отриманих з використанням полімерів.

Отримано такі нові результати:

1. Розроблено і досліджено уніфікований акустoeлектронний перетворювач на поверхневих акустичних хвилях, що базується на новому принципі, для створення нових класів датчиків фізичних величин. Створений інтелектуалізований мікроелектронний датчик кута повороту, який має ряд суттєвих переваг перед аналогами, побудованими на інших фізичних принципах. На уніфікований перетворювач отримано патент України. Датчик експонувався на міжнародній виставці «Ганновер-Мессе-2010».

2. Розроблена методика реєстрації рухомих об'єктів за допомогою сенсора із внутрішнім посиленням на основі неідеального гетеропереходу. Розроблено рекомендації впровадження оптимальних технологій виготовлення сенсорів, здатних передавати зображення, що рухається. Розроблена нова технологія й отримані практичні рекомендації одержання сенсора для реєстрації об'єктів, що рухаються. Для вивчення фотоелектричних характеристик сенсора були створені стенди, за допомогою яких проведені дослідження процесів накопичення нерівноважного заряду на глибоких пастках в області просторового заряду і його ліквідації.

3. Отримано макетні зразки сенсора для реєстрації рухомих об'єктів, створена методика одержання зображень тест-об'єктів і реальних об'єктів за допомогою розроблених програм.

4. отримано спектри фотолюмінесценції плівок двоокису олова у відповідності зі складом розчинів для нанесення плівок, а також при різних температурах в інтервалі від 9,5 до 270К. Встановлено наявність двох піків люмінесценції у спектрах досліджуваних плівок. Отримано температурні залежності величини основних піків люмінесценції, а також температурні залежності напівширини основних смуг фотолюмінесценції. Встановлено немонотонний характер температурної залежності піків фотолюмінесценції. Встановлено, що величина напівширини піку 1,85 eV становить 0,35eV до температури 180К, після чого вона майже стрибком змінюється до 0,7 eV, напівширина піку при 2,35 eV незначно поступово збільшується від 0,27 eV до 0,29 eV. Таким чином, поведінка напівширини піку 1,85 eV може свідчити про участь фононів у механізмі випромінювання світла досліджуваними плівками.

5. Для одержання тонких плівок двоокису олова застосовано методику з використанням полімерів у якості структуруючого матеріалу. Як прекурсор двоокису олова в застосованій методиці готувався комплекс на основі ацетилацетоната олова. Дихлордіацетилацетонат олова (IV) синтезовано у водному розчині хлориду олова (IV) і ацетилацетона з наступним сушінням у вакуумі

при кімнатній температурі. Властивості синтезованого продукту досліджено методами DTA/TGA, FTI, UV-VIS. Рентгенівської дифракції, мас-спектроскопії й елементного аналізу. Результат рентгенівської дифракції порошків припускає, що зразок може містити небагато домішок, таких як SnO , SnO_2 і SnO_2O_3 , у той же час масові спектри вказують на існування $\text{Sn}(\text{асас})_4$, що відбувається внаслідок стеричного ефекту. Рентгенографічні дослідження окремих окремих кристалів показують, що продукт, синтезований у водному розчині, є $\text{Sn}(\text{асас})_2\text{CL}_2$ кристалізованим у моноклінній системі в просторовій групі C2/c зі сталими ґратки $a=13,983(2)$, $b=7.8928(8)$, $c=13.7889(19)$ Å і $\beta = 107.601(11)^\circ$ й об'ємом на 1,43 % меншим за об'єм речовини, синтезованої в сухому толуолі.

6. Отримано структури нанорозмірного кремнію та наноксиду олова. Досліджено адсорбційні властивості даних сполук до молекул газів (етанол, ацетон, меркаптоетанол та аміак та вірусів. Встановлено механізм струмопереносу та вплив адсорбції молекул газів на даний процес. Розраховано основні адсорбційні параметри даних наноструктур).

7. Отримано експериментальні зразки гібридних структур нанорозмірний напівпровідник (оксид метала) – шар адсорбованих органічних молекул та досліджено їх властивості: вольт-амперні характеристики, спектри пропускання в діапазоні 190-1100 нм, морфологію поверхні. Визначено механізми струмопереносу та розраховано енергії забороненої зони наноксиду металу та положення максимумів q-зон, що належать органічним напівпровідникам.

8. Вперше описано механізм зміцнення кристалів р-кремнію з фоновою домішкою кисню, преципітуючого дислокації, який полягає у тому, що, кисень, потрапляючи в область розтягіння навколо дислокації і преципітуючи дислокацію, стає електрично активним і, завдяки меншому ковалентному радіусу (0,066 нм) у порівнянні з ковалентним радіусом бору (0,086 нм), сильніше компенсує розтягіння навколо дислокацій, обумовлюючи більше, у порівнянні з бором, зтягування позитивно деформованої області.

9. Вперше побудовано температурні залежності коефіцієнта підсилення фотоструму і квантової ефективності інфрачервоних кремнієвих р-і-п-фотоприймачів для різної поверхневої щільності дислокацій. Встановлено гранично допустимі поверхневі щільності дислокацій для вказаних електрофізичних параметрів р-і-п-фотоприймачів у визначених температурних інтервалах.

10. Отримані експериментальні результати дослідження впливу зовнішніх факторів (дії вологості атмосфери, опромінення) на оптичні і люмінесцентні властивості, свідчать про взаємний зв'язок випромінювальних властивостей КТ CdS і фізико-хімічних властивостей оточуючого середови-

ща. Показано, що адсорбція молекул води підсилює інтенсивність довгохвильовій люмінесценції. Вплив молекул води і опромінення на інтенсивність люмінесценції CdS пояснюється протіканням наступних процесів: фотоіонізація сульфиду кадмію при опроміненні світлом із області власного поглинання, що супроводжується позитивним зарядженням поверхні, адсорбції гідроксильних груп на поверхні CdS з утворенням пасивуючої неорганічної оболонки Cd (OH)₂, в результаті чого зменшується концентрація поверхневих дефектів і збільшується ефективність випромінювальної рекомбінації.

11. Оpubліковано дві наукові монографії: 1. Смынтына В.А. Электронно – молекулярные явления на поверхности полупроводников: полупроводниковые газовые сенсоры //Монографія. – ОНУ імені І.І. Мечникова. – Одеса: Астропринт – 280 с.

12. 2. Лепіх Я.І., Ленков С.В., Мокрицький В.А. Селюков О.В. Сминтина В.А. Напівпровідникові та акустoeлектроннооптичні сенсори і системи // Монографія .-Одеса.-Астропринт. -275 с.

13. Оpubліковано 7 статей та 15 тез доповідей, отримано 2 патенти, підготовлений 1 доктор наук, взяв участь у 4 наукових конференціях і симпозиумах.

Акад. Прилуцький Ю.І.

В рамках створеного у листопаді 2009 р. спільного Українсько-німецького Центру з нанобіотехнологій виконувалась спільна наукова робота, присвячена вивченню протипухлинної активності **немодифікованих фулеренів C₆₀** з метою розробки технології використання цих вуглецевих наноматеріалів в онкології.

Показано, що водорозчинні нетоксичні немодифіковані фулерени C₆₀ за низької терапевтичної дози (5мг/кг) проявляють протипухлинну активність, а саме: гальмують як рост пухлини, так і зменшують кількість метастазів карциноми легені Льюїс у мишей лінії С 57β1/6γ: максимальний протипухлинний ефект досягав 76,5 % та 48 % за індексом гальмування метастазів. Отримано зростання тривалості життя тварин на 22 %. Ці результати були підтверджені **гістологієними** дослідженнями.

Виконавець міжнародних грантів **УНТЦ**: № 4908(Євросоюз) та № 5214 (США).

Одержаний патент України на винахід «Застосування немодифікованих фулеренів C₆₀ як протипухлинних агентів у терапії злоякісних новоутворень», № а 201104882 від 19.04.2011. Оpubлікований навчальний посібник: К.І. Богуцька, Ю.І. Прилуцький, Ю.П. Скларов Навчально-методичні розробки «Біофізика мембран» К.:Вид-во Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова, 2011,с.85. Оpubліковано 20 статей та 6 тез доповідей.

Акад. Шут М.І. Наукова робота проводилась в рамках міжнародного проекту 4908 «Новітні нанокарбон – полімер композити з підвищеними екрануючими та тепловими властивостями».

Отримано важливі результати впливу нанотрубок і терморозширеного диспергованого графіту на електропровідність нанокompозитів. Показано, що поріг **перколяції** наповнених систем різко зміщується в бік низьких температур. Надруковано 2 навчальні посібники та 4 статті.

Акад. Руденко О.П. Тема наукової роботи: Акустичні дослідження молекулярних процесів у сироватці крові, які моделюють процеси життя людини, хворої на онкологічні захворювання. Вивчався рівень ендотоксикозу у хворих на рак шлунку методом порівняльного аналізу показників ультразвукової спектроскопії, що відображають рівень інтоксикації у хворих на рак шлунку. Показано високу чутливість коефіцієнта поглинання ультразвуку та швидкості його добових змін як показника рівня ендотоксикозу різного генезу.

Захищений 1 кандидат наук. Брав участь у 6 конференціях. Проведені читання, присвячені Ю.В. Кондратюку та науково-практична конференція, присвячена Георгію Береговому, а також XI Всеукраїнські педагогічні читання, присвячені пам'яті М.В. Остроградського. Нагороджений Почесною грамотою Полтавської області ради. Надруковано 20 статей, написано 10 відгуків, рецензовані 2 докторські дисертації.

Акад. Колупаєв Б.С. Член двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. Отриманий патент на корисну модель «Спосіб визначення складу речовини» - Б.С. Колупаєв, В.М. Гудь, 10.06.2011, № 59984. Опубліковано 3 статті в міжнародних журналах. Керівник держбюджетної науково-дослідної теми № 0109 U000176 «Вплив нелінійних ефектів на кібернетику структури і енергообмінні процеси в гетерогенних полімерних системах». Результати впроваджуються на Південному машинобудівному заводі (м. Дніпропетровськ); фільтри для очищення повітря шахт (м. Донецьк); хіміч. виробництво ВАТ «Азот» (м. Рівне).

Акад. Мудрий С.І. Член координаційної ради НННУ. Член двох спеціалізованих Вчених рад. Член експертної ради МОН «Фундаментальні проблеми матеріалознавства». «Фізика м'якої речовини». Наукові дослідження проводились з 4 програм: Фізика конденсованого стану. Фізичне матеріалознавство. Фізика кластерів. Акустичні методи аналізу.

У міжнародних та вітчизняних журналах надруковано 12 публікацій. Був членом оргкомітету двох Міжнародних конференцій (Щецін, Польща і Гданськ, Польща).

Акад. Касперський А.П. Працював над виконанням наукової теми: «Вплив агресивних середовищ на нанонаповнені полімерні системи» (Росія). Вивчались питання наномодифікації конструктивних матеріалів.

Підготовлений 1 доктор наук та 1 кандидат наук. Брав участь у трьох наукових конференціях (з них 1 міжнародна). Член спеціалізованих вчених рад. Опублікований 1 навчальний посібник «Вибрані питання історії електрорадіотехніки». (212 с.). Опубліковано 5 статей. Проводить держбюджетні дослідження в галузі теоретичної фізики. Нагороджений срібною медаллю «М.П. Драгоманов».

Науково-методичні дослідження

З 2011 року академіками Відділення фізики і астрономії проведені важливі наукові дослідження в галузі дидактики, методології та методики навчання в середній та вищій школі, а також в галузі використання сучасних інформаційних технологій навчання в освіті.

Акад. Атаманчук П.С. Здійснював наукове керівництво держбюджетною темою «Управління процесами формування фахових компетентностей майбутніх учителів фізико-технологічного профілю в умовах євроінтеграції», що фінансується МОНМС України.

Встановлено, що освітнє середовище підлягає стандартизації у двох своїх складових: ідейно-технологічній та матеріально-ресурсній, і що ігнорування потребою формування освітніх середовищ, адекватним змістовим стандартам спотворює будь-яку схему навчання (*оскільки за таких умов втрачаються шанси на формування належних особистих компетенцій та світогляду індивіда*);

обґрунтовано, апробовано та практично впроваджено методологію управління процесом формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізико-технологічних спеціальностей;

узгоджено теоретичний та практичний аспекти вироблення дієвого освітнього прогнозу (моделі) європейського зразка на основі поєднання глобальної мети освіти, плану (освітнього стандарту) та управління, що знайшло своє впровадження в діяльності середніх та вищих закладів освіти України, Росії, Молдови, Болгарії та Словаччини;

виявлено, як феномен узгодженості і одночасної стандартизації змісту та освітнього середовища, теоретичні та технологічні передумови коригування, регулювання та управління професійними якостями майбутнього фахівця;

на засадах міжнародного співробітництва з вищими навчальними закладами та науковими установами (Молдова, Болгарія, Росія, Словаччина) та

участі у міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, симпозиумах, виставках, ярмарках тощо вироблено для освітнього ринку такі продукти наукової діяльності: технологію розробки цільових освітньо-професійних програм; інноваційні методику і технологію належної компетентнісно-світоглюдної підготовки фахівця; дидактичні матеріали для контролю та управління в навчанні; електронні матеріали; навчальну методичну та наукову літературу;

виходячи з технологічної схеми розгортання процедури прогнозування (глобальна мета діяльності → план (стандарт) діяльності → управління діяльністю), розроблено модель цілеспрямованої підготовки майбутніх фахівців в її головних частинах, якими охоплюється змістова, організаційна та операційна складові навчально-пізнавальної діяльності, що забезпечує можливість гарантованого набуття професійних компетенцій та світогляду на різних етапах навчання;

узагальнені результати дослідження відзеркалені в монографіях, навчальних посібниках, захищених і підготовлених до захисту дисертаціях. Вперше у світовій і вітчизняній практиці було обґрунтовано та впроваджено технологію менеджменту якості компетентнісно-світоглюдної підготовки фахівця в умовах бінарних цільових орієнтацій навчання.

Підготовлено 1 доктора наук та 4 кандидатів наук.

Опубліковано: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Серія педагогічна «Інноваційні технології управління компетентнісно-світоглюдним становленням учителя: фізика, технології, астрономія» [редкол.: П.С. Атаманчук (голова, наук. ред...) та ін.] та видано компакт-диск.

Взяв участь у з'їздах, наукових конференціях та з'їздах: всього 28; у вітчизняних – 15, зарубіжних – 13.

Член спеціалізованої Вченої ради та член експертної ради МОНМС України з експертизи проектів наукових досліджень.

Проведено 6 наукових конференцій. Видано 2 підручники. Опублікована 1 монографія та 4 навчальні посібники. В поточному році академіком Атаманчуком П.С. здійснено всього публікацій 51 загальним обсягом – понад 200 друкованих аркушів. Нагороджений дипломом Кам'янець –Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За визначні наукові досягнення в 2010 р.» (2011р).

Акад. Горбачук І.Т. Здійснив наукове керівництво держбюджетною темою «Розробка та впровадження навчально-наукового комп'ютеризованого

комплексу лабораторних робіт саморозвитку особистості при підготовці учителя фізики» за № 1177, що фінансується МОНМС України. Розроблені та впроваджені в навчальний процес 2 навчально-наукові комп'ютеризовані комплекси лабораторних робіт (ННККПР); розроблені відповідні комп'ютерні програмні продукти для ННККПР; розроблені структура та зміст комплектів сучасних навчально методичних посібників та електронних мініпосібників.

Опубліковано 3 навчальні посібники та 2 статті. Підготовлений і затверджений 1 навчальний план для другої вищої освіти за спеціальністю фізика –математика –інформатика та підготовлений навчальний план для магістрів (2-х років навчання); складено 2 навчальні програми для магістрів.

Акад. Гуревич Р.С. Продовжується виконання держбюджетної теми «Теоретичні та методичні основи електронного навчання». Публікації: Монографія «Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях» (17 д.а.). Виданий навчальний посібник «Навчально-виховна робота в ПТНЗ» (20 д.а.). Опубліковано 3 наукові статті. Взяв участь у двох міжнародних і 3 всеукраїнських науково-практичних конференціях. Є членом двох спеціалізованих Вчених рад.

Акад. Павленко А.І. Планова науково-дослідна робота «Теоретичне та науково-методичне забезпечення оновленого змісту шкільної природничо-математичної освіти». Під його керівництвом захищена 1 докторська дисертація. Опубліковано 8 науково-методичних статей та видано 2 колективні монографії. Брав участь у 7 наукових конференціях, з них 6 міжнародних. Член 2 докторських спеціалізованих вчених рад, член редколегій 5 фахових журналів.

На високому сучасному теоретичному рівні проводяться дослідження іншими академіками Відділення, які, на жаль, не змогли вчасно подати звіти, очевидно, з поважних причин. Це акад. **Каретніков В.Г.**, який є одним із провідних науковців в Україні і світі, з досліджень будови і еволюції зоряних систем та проблем екології навколо земного простору; акад. **Мерісов Б.О.** – проводить дослідження фізичних властивостей різних систем при низьких температурах; акад. **Гриценко М.І.**, дослідження якого в галузі властивостей рідких кристалів відомі багатьом вже й тим, що навчальні посібники на цю тему мають високу оцінку; акад. **Скалозуб В.В.**, який працює у найсучаснішій галузі досліджень в фізиці елементарних частинок, що проводяться, в тому числі, на міжнародному проекті – великому адронному колайдері; акад. **Шимон Л.Л.** – відомий в усьому світі теоретичними і прикладними роботами в галузі газорозрядних явищ та лазерної техніки.

IV. ПО СЕКЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ НАУК

Говоров П.П.

Наша секція нараховує 116 академіків з 24 ВНЗ, серед яких 24 ректори, 15 проректорів, 26 завідуючих кафедрами. І це потужна сила. У поточному році ними опубліковано більше 500 статей, 31 монографію, 36 підручників та 48 навчальних посібників, захищено 13 докторів та 46 кандидатів технічних наук.

Розробки вчених секції знайшли своє відображення в галузі нетрадиційної енергетики, нанотехніки та нанотехнологій, концепції нового обладнання та технологій. Праці наших вчених лежать в основі сучасних Українських тепловозів, танків, тракторів, літаків та турбін, теплових та атомних електростанцій, ракетно-космічної техніки, систем електроніки та управління.

У складі секції сьогодні діє понад 40 наукових шкіл з фізики енергетики, промислової та медичної електроніки, інформаційних технологій, механіки тощо. Гордістю секції є наукова школа з нанотехнологій, в рамках якої розроблено метод одержання тонкоплівкових наноструктур, а також надтвердих вуглецевих плівок.

Характерною особливістю секції є її міцні зв'язки з промисловістю. Дослідження виконуються на замовлення підприємств. Це Маріупольський Азовмаш, ФЕД, ДП Малишева, КБ Антонова, Севєродонецький Хімпром, Кременчуцький Автокраз, тощо. До цього можна додати ще понад 100 іноземних підприємств з Росії, Німеччини, Англії, Франції, Японії, Китаю. Серед замовників робіт відомі в світі фірми, такі як «General electronics», «Boeing», «Samsung».

В рамках секції діє ряд спільних підприємств. Це «Телесенс», кластерний центр УПЕК та ін. У складі секції створено ряд унікальних науково-освітніх центрів. Серед них єдині в Європі випробувальні інститути «Молнія», «Іоносфера» та освітній науково-виробничий комплекс «Сіліконова Долина» та інші.

Академіками секції видається 12 науково-технічних журналів з архітектури, механіки, світлотехніки, електроенергетики, енергозбереження та енергоаудиту.

Найбільш вагомі здобутки мають Відділення загально технічне, енергетики та ресурсозбереження, механіки і машинобудування. Нарощує темпи військове Відділення.

Робота академіків Відділення «Енергетики та ресурсозбереження» присвячена підвищенню ефективності діючого енергетичного виробництва та

пошуку нових видів та технологій виробництва електроенергії. Серед розробок відділення, роботи по створенню систем управління, теорії та методів імітаційного моделювання.

Проблеми електромагнітної сумісності розглянуто в роботах акад. Курінного Е.Г., нейроматематичні моделі в роботах акад. Данилюка О.В.

Комбіновані енергосистеми в роботах акад. Яковлева О.І. та Рудакова .

Академіками Варецьким Ю.О., Журахівським А.В. та Зоріним В.В. здійснені розробки по підвищенню надійності та ефективності електричних мереж за рахунок їх керованості.

Найбільш важливим є розробки академіка Лежнюка П.Д., який створив справжній прорив в енергетиці на шляху створення нових нетрадиційних джерел енергії. Йому вдалось на Вінничині поєднати зусилля обленерго та керованої ним кафедри і на цій основі відновити та створити нові малі ГЕС на річках Случ, Мурафа, Рось, Південний Буг, Стрий, Бушант та інші. Зважаючи на стрімке зростання темпів соняшної енергетики, на Вінничині прийнято рішення про будівництво ще й потужних сонячних електричних станцій. Вже сьогодні введено в дію СЕС 1900 кВт на Ямпільщині. Споруджується СЕС 3000 кВт на Цеканівщині. На стадії проектування СЕС 2500 кВт біля Вінниці. Вже сьогодні разом з малими ГЕС на Вінничині покривається понад 40 % навантажень. Це фантастична цифра і вона відповідає найкращим в світі показникам.

Вагомими є також здобутки наукової школи акад. Рябченко І.М., який на основі виявлених ним загальних закономірностей функціонування міських систем тепло-, газо-водо-, електропостачання сформував основні принципи оптимізації параметрів та режимів інженерних мереж міст і на їх основі відкрив ряд нових спеціальностей та спеціалізацій і навіть новий напрямок досліджень - кібернетичну економіку.

Розробці принципово нових енергозберігаючих комутаторів для низьковольтних електричних мереж присвячено роботи академіка Терьошина В.М. Ним запатентовано понад 150 технічних рішень, половина з яких впроваджена в виробництво з загальним економічним ефектом біля 45 млн. грн. Сьогодні вирішується питання по оформленню відкриття.

Дослідження вчених загальнотехнічного Відділення були спрямовані на пошук нової техніки та технологій в машинобудуванні. Академіком Сидоренко СІ. досліджено питання дифузійного формування вакуумних конденсаторів. Академіком Селезньовим І.Т. – взаємодію поверхневих гравітаційних хвиль з системами прибережних споруд. Академіком Поля-

ковим М.В. – крайові задачі механіки. Академіком Гурінім В.А. – енерго-ефективні конструкції тепломеліаративних систем. Академіком Головчуком А.Ф. – енергоефективні засоби механізації сільського господарства. Академіком Саленко О.Ф. – теорію функціонально-орієнтованої обробки композитних матеріалів. Академіком Пальчевським Б.О. – системи комп'ютерного функціонально-модульного проектування.

Найбільш вагомими є дослідження акад. Кузнецова Ю.М., яким створено нову концепцію побудови верстатів на основі застосування принципів генетичної інженерії.

На основі аналогії технічних і біологічних систем йому вдалося створити генетичну класифікацію технічних систем, подібну таблиці Менделєєва. З неї очевидними є явні та неявні галузі і вимоги до приладів та систем, що їх складають. Володіння такими знаннями значно скорочує період досліджень, підвищує їх результативність за рахунок можливості передбачення технічних характеристик майбутніх систем. Це прорив у науці і ми пишаємось цим.

За результатами розробок Відділення надруковано 12 монографій, 6 підручників, 6 навчальних посібників та отримано 5 патентів.

Академік Головчук А.Ф. нагороджений грамотою виставки «Агро-2010». Академік Саленко О.Ф. отримав нагороду «Відмінник освіти», а академік Кузнецов Ю.М. – іменну стипендію Президента.

Робота вчених Відділення «Механіки та машинобудування» присвячена підвищенню ресурсу та керованості об'єктів військового та ракетно-космічного призначення. Вченими відділення в поточному році, виконано 15 держбюджетних та 9 госпдоговірних робіт. За результатами їх виконання захищено 3 докторських та 11 кандидатських дисертацій, надруковано 4 монографії, 8 підручників і опубліковано більше 110 статей.

Наукові дослідження, що виконані відділенням, стосуються систем автоматичного керування об'єктів військового призначення (акад.Александров Є.Є.), ресурсу елементів конструкцій та систем управління літальних апаратів (акад. Бреславський) статичної та динамічної міцності турбін (акад. Воробйов), робочих процесів лазерної стереолітографії (акад. Грабченко), коливань п'єзоелектронних шарованих стрижнів (акад. Гришак), технологій алмазного шліфування (акад. Грабченко), методів розв'язання задач нелінійної динаміки пластин (акад. Курпа), повзучості та міцності елементів конструкцій (академіки Морачковський та Львов), динаміки та статички транспортних засобів (академіки Подригало та Самородов).

Серед найвагоміших можна виділити роботу академіка Подригало М.А. по проведенню комплексних досліджень швидкісного під'їзного складу, за результатами яких отримано Державну премію .

Інша робота виконувалась під керівництвом академіка Бреславського Д.В. й присвячена створенню нових методик моделювання нестационарних теплових процесів датчиків на основі волоконно-оптичних гідроскопів .

Роботи вчених Відділення будівництва та архітектури присвячені дослідженню процесів у системах вода-фільтр-кольмаж водозабірних свердловин, та визначені проблеми водопостачання із підземних джерел.

Академіком Карпінським Ю.О. приведені дослідження цифрових технологій дистанційного зондування землі та розробку комплексу стандартів, гармонізованих зі стандартами 180 виконано керівником.

Розробку рекомендації щодо оцінювання технічного стану залізобетонних кріплень ґрунтових укосів здійснено акад. Бабич Є.М..

Серед важливіших подій у відділенні слід назвати участь в розробці «Правил прийому до вищих закладів», закону «Про Вищу освіту», проведення під головуванням акад. Тугая А.М. Всеукраїнської координаційної наради з формування єдиної системи підготовки фахівців з питань технічної безпеки, Розробку та узгодження з ВР та КМ проектів законів України «Про національну інфраструктуру просторових даних», «Про державну геодезичну мережу» і «Цільову програму національного картографування» тощо.

Вчені Відділення матеріалознавства у поточному році свою роботу присвятили дослідженню композитивних матеріалів, стійкості оболонок, динаміки та деформації будівельних конструкцій.

Практично всі роботи виконувались у співпраці з вченими інших держав світу (Росією, Німеччиною, Польщею, Іраном, Білорусією, Молдовою).

Серед найвагоміших, слід назвати роботи акад. Куцової В.В., Большакова В.І., Волчок І.П. та Спиридонової І.М.

Вченими опубліковано 6 монографій, 4 навчальних посібника, 112 статей, зроблено 65 виступів на МНТК, отримано 53 патенти. Ними виконано 8 бюджетних та 4 договірних проектів загальним обсягом 25 млн. грн.

По результатах роботи захищено 2 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

Зусилля вчених Відділення військових наук були направлені на розробку наукових основ побудови та функціонування - Збройних сил Укра-

їни. Академіками відділення прийнято участь в 22 конференціях, виконано 8 бюджетних та 16 договірних тем, підготовлено 2 кандидати та 1 доктор технічних наук, опубліковано 40 статей, 1 підручник, 2 посібники, 2 монографії, впроваджено в МОЗУ 55 рентген - системи, відвантажено за кордон 100 систем.

Серед вагомих здобутків відділення слід відзначити отримання патентів США та Європи на рентген установку, участь у виставках США, Росії та ін., впровадження установок в СПТУ і Стенфордському університеті (США) та отримання І місця в рейтингу 254 підприємств- аналогів і які сьогодні широко використовуються в лабораторіях світу.

Вагомий внесок у копилку досягнень Академії у поточному році внесли вчені-світлотехніки які своїми роботами здобули високий авторитет в світі. Нарівні з розширенням розробок та впровадженням світлодіодних систем освітлення в звітному році ними розроблено концепцію освітлення майбутнього та вперше в світі створено динамічну систему світлодіодного освітлення, яка повністю відтворює соняшне світло, як по інтенсивності, так і по спектру, з його терапевтичною дією на людський організм.

У звітному році значно розширились зв'язки секцій з зарубіжжям. Вони стали більш глибокими та предметними. Не дивом вже є обрання наших академіків академіками зарубіжних академій. Важливою подією року стало отримання рядом академіків звання академіка національної академії наук Сербії. Серед них і наш Президент академік М.І.Дубина. Я запрошую Вас привітати його з цією подією.

В цілому, на протязі всього року, академіки секції технічних наук своєю працею, як могли створювали позитивний імідж Академії на освітянському та науково-технічному просторі України і за її межами. Сьогодні наші академіки очолюють експертні ради ДАКУ (академік Мазуренко А.С), експертні ради МОНУ (академік Волошин В.Х) посідають місця в експертних радах БАКУ (академіки Курінний Е.Г., Єфімов О.В., Братута Є.Г. та інші).

Нам надіслали святкове вітання ряд Міжнародних організацій, серед яких Міжнародна комісія з освітлення (CIE), Габровський технічний університет, Варшавська політехніка та інші. Сьогодні нас знають і поважають в Україні і в світі. Якщо буде на то Ваша воля, то ми продовжимо нашу роботу й надалі...

ВИСТУП ЧЛЕНА ПРЕЗИДІЇ АН ВО УКРАЇНИ АКАДЕМІКА ЛИТВИНА В.П.

Вельмишановне зібрання і шановна президія!

Проблеми відродження і збереження рідного села, людей села і тваринництва України були і залишаються найважливішими питаннями державними, соціально-економічними і політичними.

Для їх вирішення селу потрібно вернути духовність, а це Православна українська церква Українського Патріархату, а не Московського. Селянам повернути розграбовані державні чорноземи, річки, озера, ставки, луки, ліси та інші угіддя і створити нові колективні господарства по типу бувших радгоспів з стійкою державною оплатою їх праці (приклад Білорусії).

Державні колективні господарства і допомога державних механізованих станцій (бувших -МТС), дають можливість повернути в село молодих спеціалістів вищих і середніх навчальних закладів та й тих, які на сьогодні працюють в країнах Європи, Америки, Канади, Росії та інших країн світу.

Лише створення державних колективних господарств дають можливість і Україні створити для тваринництва стійку кормову базу, відновити прифермерські сівозміни, пасовиська для худоби і довести поголів'я великої рогатої худоби до 20-25 млн. голів (маємо лише 2 млн.), коней до 5-6 млн. голів (маємо біля 1 млн.), свиней - до 20 млн. голів, овець - до 30 млн. голів. Лише за таких умов селяни щорічно будуть вносити до чорнозему 250-300 млн. тон перегною, чого не додаємо сьогодні, а кичимось зборами зерна пшениці 30-40 центнерів з 1 га.

Другою важливою проблемою у відродженні села і спасінні української нації й України є значне зростання захворюваності у світі на туберкульоз людей і тварин. Не обійшла ця проблема віку і Україну.

За даними медичних працівників [12, 14] захворюваність на туберкульоз в Україні зросла на 101,7 %, або у 2 рази, смертність збільшилась на 61,4 % або у 1,6 рази. Серед громадян країни зареєстровано захворювання на ВІЛ - інфекцію (29,2 осіб на 100 тис. населення) та на СНІД (9 осіб на 100 тис. населення). У хворих на ВІЛ і СНІД серед опортуністичних захворювань перше місце займає туберкульоз -64,6 %, який і є основною причиною смертності цих хворих.

Вище зазначене свідчить про те, що в Україні основним джерелом збудника інфекції туберкульозу є хвора людина (антропозооноз) і лише друге місце по-

сідає тварина (зооантропоноз). Проте це не змінює суті інфекційної хвороби і його збудника. Туберкульоз залишається хронічним інфекційним захворюванням людини, тварини, птахів і навіть земноводних, риб, характеризується утворенням в різних органах типових безсудинних вузликів (туберкул) з наявністю сирнистого розпаду. В більшості випадків хвороба має скритий, хронічний перебіг. Лікування та специфічна профілактика туберкульозу не розроблені.

Основним збудником туберкульозу тварин є кислотостійкі мікобактерії бичачого, людського та пташиного видів. Завдяки вмісту ліпідів мікобактерії досить стійкі проти дії фізичних і хімічних факторів довкілля. У висушених шматочках уражених легень зберігають свою життєздатність у продовж 7 місяців; у харкотинні і пилу - до 10 міс. ґрунті, гною, підстильці - 1,5 до 2 років. Важливою ознакою патогенних мікобактерій туберкульозу в організмі тварин, людини переходити у фільтрівні форми, так звані L - форми, описані Фонтесом ще в 1910 році. В 2010 році людство відмітило 100 років цьому відкриттю вченого. Проте, за цей час є лише повідомлення що фільтрівні форми можуть руйнуватися при температурі 240-250°C.

Нажаль, ми мало вивчаємо і забуваємо, що в природі крім людського, бичачого і пташиного типу мікобактерій зареєстровано *M. murium* (microti) серед гризунів, *M. thamnophae* - холоднокровних і навіть *M. piscis* - риб.

Хворі на туберкульоз тварини можуть бути джерелом інфекції для тварин та людей, а хворі люди - джерелом інфекції для тварин.

Крім зазначених патогенних збудників туберкульозу у природі циркулює 50 видів атипових мікобактерій, які здатні сенсibiliзувати організм і ускладнювати діагностику хвороби. На території України виділено 18 атипових мікобактерій. Саме тому у ветеринарній практиці для становлення діагнозу на туберкульоз і проведення досліджень використовують епізоотологічний, клінічний, алергічний, патолого-анатомічний, бактеріологічний, серологічний і біологічний методи. Важливим здобутком ветеринарної медицини за останні 10 років стала розробка технології виготовлення вітчизняних діагностичних алергенів: туберкуліну для ссавців, туберкуліну для птиці та алергену з атипових мікобактерій (ААМ), які за біологічною активністю і специфічністю відповідають вимогам Європейським стандартам (автори Ю.Я. Касич, А.І. Завгородній та інші., 2004); Розробка вітчизняного щільного живильного середовища для культивування мікобактерій (А.І. Завгородній 1995). В практику впроваджений метод контролю епізоотичної ситуації щодо туберкульозу тварин за результатами ветеринарно - санітарної експертизи на м'ясопереробних об'єктах (В.А. Корчмарський, 1983).

Матеріали епізоотологічних досліджень свідчать про хронічний перебіг хвороби, тривалий епізоотичний процес та стаціонарність прояву захворювання. Цілком закономірно, що появі цієї хвороби сприяє порушення в технології утримання і годівлі тварин, відсутність пасовиськ у весняно - літній період року та контакти з хворими на туберкульоз людьми. Соціально - економічні зміни в суспільстві також ведуть до загострення епізоотичного та епідемічного стану з туберкульозу.

У ветеринарній практиці для встановлення діагнозу на туберкульоз і проведення комплексних досліджень використовують: епізоотологічний, клінічний, алергічний, патолого-анатомічний, гістологічний, бактеріологічний, серологічний і біологічний методи. Згідно з діючими інструкціями і настановами в основу профілактики туберкульозу серед тварин і птиці покладений алергічний, патолого-анатомічний і бактеріологічний методи.

Щорічно на туберкульоз алергічним методом досліджують все поголів'я великої рогатої худоби, починаючи з 2- місячного віку.

За нашим переконанням контроль за епізоотологічною ситуацією в кожному господарстві повинен здійснювати лікар ветеринарної медицини та керівник господарства, незалежно від форми власності. Їх робочий день повинен починатися з обходу і огляду тварин, розмови з доярками, свинарками, птахівниками та іншими працівниками тваринництва. Тільки за таких умов можна вести мову про благополуччя в тваринництві.

Не дивлячись на хронічний (летальний) перебіг туберкульозу у тварин, особливо великої рогатої худоби, ми не завжди знаходимо чітко виражених ознак хвороби. Лише постійний клінічний нагляд за тваринами дає можливість виявити перші клінічні ознаки: схуднення, сухий відривистий кашель, особливо ранком при відкритті приміщення і доступі свіжого повітря. Проведення аускультатії легень дає можливість чути сухі або вологі хрипи, стогін, в подальшому відмічаємо схуднення і втрату продуктивності.

Ветеринарним фахівцям слід пам'ятати, що при вираженій кахексії такі тварини не реагують на туберкулін, а при їх забої на костальній плеврі знаходимо туберкульозні вузлики (перлинниця).

За ретельного клінічного обстеження поголів'я худоби в неблагополучному на туберкульоз господарстві слід також звертати увагу на стан лімфатичних судин, поверхневих лімфатичних вузлів кінцівок і вимені. Як правило, вони збільшені, а при забої таких тварин знаходимо гранульоми вздовж периферійних лімфатичних судин і некрогранульоматоз лімфатичних вузлів (рис і 2).

Утворення туберкульозних вузликів (туберкулів) в паренхіматозних ор-

ганах, лімфатичних вузлах і в лімфатичних судинах тварини є найбільш характерною патолого-анатомічною ознакою туберкульозного процесу.

Рис. 1. Туберкульоз вимені

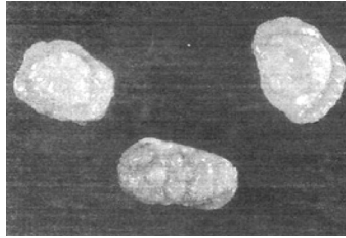

Рис. 2. Грануломатоз ретрофарингіальних лімфовузлів

Рис. 3. Ураження печінки та серозного покриву

Запальна реакція на проникнення мікобактерії в організм тварини і утворення туберкульозних вузликів має ексудативний або продуктивний характер. У першому випадку навколо мікобактерій групуються епітеліоїдні та гігантські клітини, які оточуються щільними кільцями лімфоцитів і в результаті чого формуються специфічні вузлики, так звані туберкули. Між клітинами утвореного вузлика випотіває фібринозний ексудат. Внаслідок відмирання клітин, що не отримують живлення в безсудинних вузликах, а також під дією токсинів мікобактерії в центрі туберкулів утворюється некротична сирниста маса, яка згодом звапнується.

При продуктивній формі запалення, яке спостерігається у коней і свиней за інфікування збудником пташиного виду, відбувається розростання епітеліоїдних, гігантських та лімфоїдних клітин без сирнистого переродження та казеозного некрозу.

Перебіг туберкульозного процесу залежить від вірулентності збудника й ступеня опірності організму тварини та може проявлятися доброякісно або набувати злоякісного характеру. Під час доброякісного перебігу туберкульозу в звапнованому вузлику мікобактерія інкапсулюється і подальший розвиток процесу припиняється. У разі зниження природної резистентності організму процес інкапсуляції не відбувається і збудник поширюється по організму. Згодом це призводить до значного ураження лімфатичних вузлів, паренхіматозних органів і навіть кісток з утворенням туберкульозних фокусів, каверн, гранулом, заповнених гнійно-слизовою масою.

У великої рогатої худоби, як і в людини, найчастіше трапляється легенева форма туберкульозу (до 85 % випадків). При забої хворих тварин найбільш яскравими патолого-анатомічними ознаками є ураження костальної плевири з

утворенням туберкульозних вузликів, здатних до сирнистого розпаду (рис.3), розвиток туберкульозної пневмонії з інкапсульованим некрогранульоматозом, проліферативним гранульоматозом ретрофарингіальних лімфовузлів ураженням печінки та серозного покриву інших паренхіматозних органів.

Наявність нейрогрануломатозу в легенях, печінці, селезінці, нирках та інших органах, гранульоматозних ураженнях і туберкул в медіастінальних, ретрофарингіальних та інших лімфовузлах зобов'язує кожного ветеринарного фахівця відібрати свіжий матеріал і доставити в державну обласну лабораторію ветеринарної медицини для визначення виду мікобактерій та їх патогенних властивостей.

Одна з основних причин поширення туберкульозу серед тварин, в тому числі і людей, є несвоєчасне проведення лікарями ветеринарної та гуманної медицини діагностичних досліджень на туберкульоз. Адже не лише хвора на туберкульоз тварина стає джерелом інфекції для здорових тварин і людей, а й хвора людина - джерелом інфекції для тварин і навіть риб. Саме тому всі працівники тваринництва чи птахівництва, власники худоби повинні мати медичні санітарні карточки та своєчасно проходити медичний огляд. В кожному районі за постановку діагнозу на туберкульоз і проведення протитуберкульозних та профілактичних заходів у відповідності з діючими інструкціями персональну відповідальність несуть начальник районного управління ветеринарної медицини, а щодо людини - начальник санітарної епідеміологічної служби району.

При встановленні діагнозу на туберкульоз серед сільськогосподарських тварин і птиці рішенням органів виконавчої влади за поданням головного державного інспектора району (міста) населений пункт, господарство, двір оголошують неблагополучним щодо захворювання тварин на туберкульоз і вводять карантинні обмеження:

- забороняється вхід та в'їзд на ферму сторонніх осіб;
- продаж тварин, кормів, проведення екскурсій;
- вивіз не знезараженого молока на молокопереробні підприємства, у торгівлю, використання його у господарстві на харчові цілі і годівлю тварин;
- спільне випасання та водопій хворих тварин з благополучними щодо туберкульозу поголів'я.

У разі виявлення в окремих господарствах громадян, фермерів, орендарів реагуючих на туберкулін великої рогатої худоби власнику рекомендують здати її на забій, а приміщення і прилеглу територію двору дезінфікувати лужним 3 % - ним розчином формальдегіду. В разі затримки худоби

власника до з'ясування питання захворювання на туберкульоз забороняється її випасати в стаді та використовувати в їжу і реалізувати не кип'ячене молоко. Чергове дослідження тварин на туберкульоз проводять через 45-60 днів. Слід утримуватись проводити алергічні дослідження корів за місяць до отелення та місяць після отелення.

Зазначені протиепізоотичні заходи були і залишаються важливими і на сьогодні. Проте з врахуванням різкого спаду поголів'я великої рогатої худоби (корів залишилось 2,6 млн. голів), коней 400 тис. голів та десятикратне зменшення поголів'я свиней і вівців, тяжку епідемічну ситуацію з туберкульозу в Україні, нам слід використати досвід Європейських країн оздоровлення від туберкульозу шляхом ранньої діагностики і забою реагуючих тварин, заміни всього поголів'я тварин при виявленні туберкульозних гранулом і вузликів в легенях, паренхіматозних органах з послідуною компенсацією збитків власникам тварин.

Якщо вірити статистичним даним, що на 1.09.2011 року від туберкульозу великої рогатої худоби оздоровлена Вінницька область, а в Тернопільській, Черкаській і Харківській областях залишилось по одному неблагополучному пункту із загальним поголів'ям 37 хворих корів, то тримати в господарствах таку кількість джерел інфекції нерационально і небезпечно. Досвід боротьби в шестидесяті роки минулого століття з бруцельозом великої рогатої худоби та оздоровлення тваринництва України від даного зооантропонозу свідчить про єдиний шлях оздоровлення - повна заміна неблагополучного поголів'я генетично здоровими тваринами.

За нашим переконанням, вирішення проблеми туберкульозу серед людей і тварин в Україні, як і відродження села і збереження тваринництва, можливе за умови виконання мудрої заповіді світоча людства Гіппократа (460-327 рр. до н.е.), який заповідав, що хвору на туберкульоз людину потрібно лікувати шляхом звільнення її від тяжкої праці, забезпечення чистим озоновим повітрям (для нас це Крим і Карпати) та повноцінною їжею. Насамперед це м'ясомолочні продукти - масло, молоко, мед, кумис, борсуковий жир, яких так не вистає в сьогоднішніх тубдиспансерах та спецсанаторіях.

Щодо тваринництва, наші керівники і спеціалісти геть забули про прифермські сівозміни з обов'язковим посівом бобових трав: конюшини, люцерни, тимофіївки та ін. Серед рекомендованих до висіву сумішей трав заслуговує на увагу і лядвенець рогатий. Це багаторічна бобова рослина в природних травостоях. При дотриманні агротехніки лядвенець досягає висоти 60 - 70 см, утворює щільний куш. Коренева система лядвенцю досить

потужна, розгалужена. Корінь стрижневий і проникає в ґрунт до півтора метра, зимостійкий, невибагливий, довговічний. Весною відростає досить рано, зацвітає раніше більшості бобових і вегетує до пізньої осені.

У культурі з травами лядвенець дає до 60 ц/га сіна. Характеризується високою отавністю і дає 2-3 укоси. За хімічним складом належить до кращих кормових трав, містить до 32,3 % протеїну, 42 % жиру, невелику кількість клітковини - 23,1 %.

В перший рік посіву лядвенець розвивається дуже повільно і пригнічується бур'янами, що потребує обробки ґрунту. Повного розвитку досягає на третій рік життя. Найкращі врожаї травосуміші отримують від лядвенцю рогатої (30 %), конюшини червоної (30 %) і тимофіївки лучної (40 %). Тривалість використання такої травосуміші складає 4-5 років. На 7-му році лядвенець (поле) переорюють, що за вмістом азоту відповідає внесенню перегною.

Висів травосуміші (в кг/га) слідує: лядвенець рогатий - 10 кг; конюшина червона - 10 кг, конюшина рожева - 2 кг, тимофіївка лучна - 6-8 кг.

Слід зазначити, що в більшості господарств, незалежно від форми власності, відсутні не лише при фермерській сівоzmіні, а й пасовиська з табірним утриманням худоби у весняно - літньо - осінній періоді року, який в умовах України може тривати не менше 180 - 200 днів. Земельна площа під пасовиська повинна розраховуватись 1 гектар на корову, що забезпечує підвищення імунного статусу не лише материнського організму, а й новонародженого теляти, сприяє зростанню надойв молока (рис.7 і 8).

Відведені в господарствах земельні площі під кормові і при фермерській сівоzmіні розраховані на забезпечення тварин концентрованими, зеленими кормами і доброякісним сіном бобових трав.

Тільки за таких умов господарювання ми можемо говорити про відродження села, адже здорова тварина - здорова нація.

Поряд з туберкульозом в тваринництві України досить значного поширення набув лейкоз великої рогатої худоби. Незважаючи на різкий спад поголів'я худоби, тільки в господарствах Київської області на 1.01.2008 року залишалось 8502 корови в 68 неблагополучних по лейкозу пунктах. Хвороба є небезпечною не лише для тварин, а й для людини.

За визначенням проф. Л.І. Нагасвої – лейкоз (гемобластоз) великої рогатої худоби є вірусною інфекційною хронічною хворобою, яка характеризується ураженням кровотворної системи з проявленням лімфоцитозу крові та пухлино подібних утворень в органах і тканинах організму. До вірусу лейкозу сприйнятливі кози, вівці, свині, кролі, миші незалежно від породи, віку і продуктивності.

Вірус лейкозу великої рогатої худоби являє собою В - лімфотропний ретровірус, який відноситься до підродини онковірусів типу С. Як показали наукові дослідження (Л.І. Нагаєва, Р.Л. Куккаян, С.В. Чапенко, С.В. Аранчій та ін., 2003) онковіруси лейкозу паразитують в лімфоцитах крові і через молоко, молоко та інші секрети та екскрети, плаценту матері передаються до сприйнятливих тварин. Від хворої корови народжується хворе теля.

Власникам худоби потрібно знати, що лейкоз, як повільно перебігаючи інфекційна хвороба, має три послідовні стадії розвитку: інкубаційну, коли тварина вже заражена вірусом, але антитіла в неї ще не виявляються; продромальну - з моменту появи в крові специфічних антитіл та прояву позитивної на лейкоз серологічної реакції; повного розвитку - з моменту виявлення гематологічних (лімфоцитом) та клінічних ознак хвороби (ураження лімфатичних вузлів).

Якщо на першій і другій стадіях худоба має здоровий вигляд, зберігає апетит і продуктивність, то на третій (через 2-4 роки) загальний стан погіршується, надой знижуються. У корів з'являються набряки в ділянці підгруддя, живота, вимені. До специфічних ознак лейкозу відносять збільшення поверхневих лімфовузлів, особливо перед лопаткових та надвименних. Нажаль, лікування та специфічна профілактика лейкозу великої рогатої худоби, ще не розроблені. Запропоновано проф. Л.І. Нагаєвою вакцина «Лейкопол» застосовується лише на здоровому поголів'ї і її ефективність від зараження становить лише 83,3 %.

Основою профілактичних і оздоровчих заходів в неблагополучних по лейкозу господарствах різної форми власності є серологічні методи виявлення інфекції. Найбільш поширеним прижиттєвим методом є постановка реакції імунодифузії (РІД) в гелі, що дає можливість виділити в сироватках крові лейкозних тварин специфічні антитіла. В останнє десятиріччя РІД підкріплена імуноферментним методом дослідження, здатним діагностувати лейкоз у новонароджених телят від хворих корів.

Діагноз на лейкоз великої рогатої худоби вважають встановленим при наявності одного з таких показників:

- позитивного результату серологічного дослідження по РІД або імуноферментного аналізу;
- типових патолого - анатомічних та клінічних ознак хвороби;
- позитивного результату гістологічного дослідження патологічного матеріалу.

У стадах громадської та інших форм власності забір крові та серологічні

дослідження проводять 1 раз на рік. Не бажано досліджувати тварин за місяць до отелення на протязі 30 днів після отелення. У разі необхідності його роблять повторно з інтервалом 30-45 днів.

Не слід проводити купівлю худоби та завозити в господарство без ветеринарного посвідчення, що вони із благополучного стада і є серологічного негативними до лейкозу. Згідно з діючою «Інструкцією з профілактики та оздоровлення великої рогатої худоби від лейкозу», реалізація тварин із благополучних господарств. Дозволяється без обмежень при умові, що такі тварини за 30 днів до цього досліджені серологічно з негативними результатами.

В індивідуальних та фермерських господарствах заражена вірусом лейкозу велика рогата худоба підлягає здачі на забій. Забороняється її випас в загальних стадах і продаж від них молока державі та на ринках. Отримане до здачі корів на забій молоко підлягає пастеризації при 80°C протягом 30 хв, або кип'ятінню з використанням його лише в цьому господарстві.

З метою недопущення поширення хвороби та забезпечення оздоровлення від лейкозу худоби особистих господарств рекомендується господарствам різної форми власності приймати від громадян, що проживають на їх території, для здачі на забій заражену худобу і на взаємних розрахунках продавати їм з благополучної ферми здорових телиць, нетелей або корів.

В неблагополучному господарстві власників після кожного дослідження ізоляції хворих тварин, вивезення їх на забій, проводять ветеринарну дезінфекцію приміщень і вигульних двориків 3 %- ним розчином їдкого натрію, освітленим розчином вапна з вмістом 3 %-ів активного хлору, або 5 %-ним розчином гарячої кальцинованої соди.

Попередньо зібраний гній та гноївку знезаражують біотермічним методом.

На сьогодні змінити епізоотичну і епідемічну ситуації в країні щодо туберкульозу і вірусу лейкозу, збільшити продуктивне поголів'я тварин можливе лише за рахунок зміцнення кормової бази, відновлення кормових сівозмін та родючості ґрунтів. Останнє можливо за рахунок внесення гумусів. Нажаль, за нашими неповними підрахунками ми щорічно надаємо рідній землі 250 мільонів тон перегною. Тому вкрай першочерговим завданням поголів'я великої рогатої худоби необхідно збільшити до 20 млн. голів (на сьогодні 2,6 млн.), коней до 5 млн. (маємо 400 тис. голів), свиней до 15 - 20 млн. голів, вівців до 15-20 млн. голів.

Тільки за цих умов можна вести розмову про відродження села та збереження поголів'я тварин. Для цього необхідно всю землю бувших колгоспів і радгоспів повернути державі разом з водними і лісними угіддями. Замість

колгоспів і радгоспів створити колективні і фермерські господарства, відновити машино - тракторні станції, державні відгодівельні і племінні господарства, що забезпечить державну оплату праці і майбутні пенсії молоді, яка по закінченню коледжів і вищих навчальних закладів повернеться в рідне село, а не піде по світу шукати кращої долі.

В цьому напрямку пригадуються погляди О.В. Суворова в доповідній записці Царю «Причина упадка крест'янського хозяйства».

«В привычку вошло пахать иные земли без навоза, от чего земля вырождается и из года в год приносит плоды хуже. От этой привычки нерадение об умножении скота, а по недостатку оного мало навоза, так что и прочие земли хуже унавоживаются и от того главный неурожай хлеба.

...Я наистрожайше настаивать буду о размножении рогатого скота и за наречении о том жестоко, вначале старосту, а потом всех наказывать буду. У крестьянина Михаила Иванова одна корова! Следовало бы старосту и весь мир оштрафовать за то, что допустили они Михаила Иванова дожить до одной коровы...»

Над цими словами О.В. Суворова слід задуматись кожному чиновнику, який має відношення до відродження села та подальшої долі сільського населення України.

Висновки і пропозиції:

1. Туберкульоз залишається глобальною проблемою та найбільш небезпечною хворобою для людей і тваринного світу. В Україні щодня виявляють більше 100 хворих на туберкульоз людей. Саме тому на сьогодні основним джерелом збудника інфекції туберкульозу в тваринництві виступає хвора людина (антропозооноз) і на другому місці - хвора тварина (зооантропоноз).

На сьогодні як і в гуманній так і у ветеринарній медицині зруйнована матеріально - технічна база, що є певною перешкодою в своєчасному проходженні тваринниками медичного огляду і видачі медичних карток.

2. Проблеми відродження і збереження тваринництва в Україні є питаннями державними, соціально - економічними і політичними. Перш за все для людей села потрібно повернути розграбовані і привласнені державні чорноземи, річки, озера, ставки, луки, ліси та інші угіддя і створити колективні державні господарства по типу бувших радгоспів з стійкою державною оплатою праці кожного працівника (приклад Білорусії).

Лише за цих умов можна повернути селу за направленням молодих спеціалістів вищих і середніх навчальних закладів, відновити машино - тракторні станції та інші структури, особливо будівництво житла.

3. Створення державних колективних господарств дасть можливість відновити для тваринництва стійку кормову базу, відновити прифермерські сівозміни і довести поголів'я великої рогатої худоби до 20 млн. голів, коней до 5 млн. голів, свиней - 15-20 млн. голів, овець до 15-20 млн. Зазначене поголів'я продуктивних тварин забезпечить щорічне внесення до чорноземів 250-300 млн. тон перегною, що гарантує високі і стабільні врожаї.

4. Будівництво в кожній області України 2-3 державних конезаводів забезпечить виготовлення кобилячого кумису, як основного профілактичного і лікувального засобу при туберкульозі, а також вирішить важливу соціальну проблему бездомних дітей, відкривши при коне заводах школи-інтернати і коледжі.

5. Поширенню в господарствах різної форми власності туберкульозу і вірусу лейкозу великої рогатої худоби, прояву шлунково - кишкових і респіраторних захворювань молодняку, перш за все сприяють порушення в технології утримання і годівлі тварин, відсутність при фермерських сівозмін і пасовиськ з табірним утриманням худоби у весняно - літній – осінній періоди року (не менше 180-200 днів).

6. Державній ветеринарній службі України при м'ясокомбінатах і м'ясопереробних підприємствах необхідно посилити контроль за проведенням ветеринарно - санітарної експертизи при забої тварин, відбору патматеріалу та проведення лабораторних досліджень на туберкульоз і лейкоз.

7. Оптимальною умовою швидкого оздоровлення неблагополучних господарств населених пунктів можна досягти лише шляхом заміни ураженого поголів'я великої рогатої худоби, як це прийнято в країнах Європи.

8. Настав час налагодити і запровадити у виробництво власні вітчизняні діагностичні, лікувальні, дезінфекційні, сануючі препарати, а не завозити їх із близького чи далекого зарубіжжя.

9. Зосередити зусилля медичних і ветеринарних науковців на вивчення L - форм мікобактерій, які утворюються в організмі людини, тварини та поширені в довкіллі і можуть суттєво впливати на епідемічну і епізоотичну ситуацію щодо захворювання на туберкульоз.

10. На урядовому рівні затвердити реальну державну програму розвитку села, створення державних колективних господарств, що збереже людей і тваринництво, суттєво покращить епідемічну й епізоотичну ситуації з туберкульозу та інших інфекційних і інвазійних хвороб в Україні.

Тільки за таких умов ми можемо говорити: «Здорова тварина - здорова нація».

ВИСТУП ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА АН ВО УКРАЇНИ ЗОЗУЛІ І.С.

Сьогодні ми підводимо підсумки роботи за 2011 рік і вони, як ми бачимо вражаючі у різних сферах діяльності. Все це забезпечено кадровим потенціалом Академії, яка нараховує більше 400 докторів наук, професорів. Академія об'єднала кращі уми, найбільші сили ВНЗ, НДІ – викладачів вищої освіти. І дуже вірно, що сьогодні Академія не вищої школи, а вищої освіти.

Академія працює і розвивається біля 20 років. За цей час влилося багато нових членів – академіків. Академія пережила своє становлення, перемогла різні негаразди – і вистояла. Вистояла тому, що ми були разом.

Сьогодні слід сказати, що Президія Академії дійова, конструктивна. Розглядає дуже важливі питання сьогодення, в тому числі: мови, реорганізації освіти, зв'язку освіти і практики.

Академія не соромиться своїх успіхів, своєї роботи, видаючи Науково-інформаційний вісник, газету «Академія», довідники, іншу літературу.

Ні одна офіційна Академія не має цього багатства.

Академіки Академії завжди на передньому краї науки, культури, педагогіки і практики. Успіх всьому - вміле керівництво АН ВО України зі сторони президента – академіка Дубини М.І. Він фундатор – АН ВО! Він її розум і честь ! Він є генератором ідей Академії. Він зумів підібрати дійову команду. Всі плани виконуються. Він добився прекрасного офісу академії в університеті Драгоманова. Микола Іванович заслуговує на нашу велику шану і любов. Проте він заслуговує і нагороди від влади України.

Пропоную рекомендувати академіка Дубину М.І. владним органам для присвоєння йому звання «Героя України».

Пропозицію одностайно прийнято учасниками зборів.

Виступ академіка Дубини М.І.

ЗАКЛЮЧНИЙ ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА АН ВО УКРАЇНИ ДУБИНИ М.І.

Мої колеги - віце-президенти, керівники секцій наук коротко охарактеризували зроблене окремими відділами за рік. Я не буду чогось додавати, хіба нагадаю членам зборів, що в звіті, який ви одержали, про наслідки докладно йде мова. Тому цікавого спрямовую до першоджерел.

Додам хіба про роботу штабу АН ВО України, а ним є її Президія. До її складу в поточному році було обрано 48 членів, найбільш активних працівників, більшість з яких активно працювали. До Президії входили керівники фахових і деяких регіональних відділів, наукових центрів, Серед них академіки Грицаєнко, Тіман, Михайленко, Рудик, Погребенник, Ільницький, Шевчук, Ярмиш, Курило. Такі ж як Куцова, Бреславський, Савчук, Мартиненко, Кирилів на жаль не завжди були присутніми на засіданнях. А окремі, як Марута, Снітинський, Кузнецов, Пилипчук, Шматько часто пропускали засідання, не вмотивовуючи свою на них відсутність. Якось не зручно згадувати академіків, обраних до членів Президії з областей.

Слід зробити висновок - при виборах членів Президії треба заздалегідь переконатись в можливості ними виконувати свої обов'язки. Як, до

речі, її виконував підряд кілька років Є.Александров, виконують М.Тіман, З.Грицаєнко, В.Сминтина. Спасибі Вам дорогі друзі.

Велику увагу Президія приділяла питанням стратегічного розвитку Академії - удосконаленню навчальної роботи ВНЗ, їх окремих розділів, підготовці наукових кадрів, проведенню перспективних наукових досліджень, контролю на місцях через виїзні засідання, діяльність окремих фахових відділень, регіональних (обласних) відділень і наукових центрів тощо.

За рік проведено виїзні засідання в Луцьку, Рівному, Чернігові, Вінниці, Одесі. На них обговорено діяльність не тільки регіональних відділень, а й окремих членів Академії, академіків-секретарів та відповідальних віце-президентів - З.Грицаєнко, М.Мірченка, М.Гриценка, П.Говорова, В.Гурина.

Члени Президії взяли участь у роботі наукової конференції, що її проводив разом з Академією Уманський національний університет садівництва. В її роботі взяли участь понад 500 вітчизняних і зарубіжних науковців. У виступах порушувалися питання взаємодії рослин і ґрунту з екологічними факторами зовнішнього середовища, що впливають на їх формування. Насамперед вузи мали забезпечити конкурентоспроможність української освіти та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір, удосконалити систему управління освітою, підвищити якість освіти, підвищити ефективність фінансування. Для підвищення якості й конкурентоспроможності освіти вузи України розробили національну систему оцінювання, забезпечили доступність та спадкоємність її рівнів, переорієнтували навчальні плани на збільшення частини практичного компонента, на розвиток професійно - орієнтованої вищої освіти.

Велику увагу Президія приділяла питанням стратегічного розвитку Академії - удосконаленню навчальної роботи ВНЗ, їх окремих розділів, підготовці наукових кадрів, проведенню перспективних наукових досліджень, контролю на місцях через виїзні засідання, діяльність окремих фахових відділень, обласних відділень і наукових центрів тощо.

За звітний період збагатилась науково-організаційна діяльність фахових відділень. їхні члени брали участь у плануванні науково-дослідних робіт, проводили фахові семінари, організовували (чи брали участь) наукові конференції, очолювали видання збірників і окремих видань, активно працювали у міністерських комісіях, експертних радах ВАКУ України. Стосується це передусім відділень загальнотехнічного, медичного, філологічного, енергетики, історії науки, хімії та хімічної технології.

Значно поліпшили у цьому році роботу Відділення загальнотехнічного (академік-секретар Кузнєцов Ю.М.). А от Відділення матеріалознавства, ра-

діофізики та електроніки (академік-секретар О.О.Шматько) ще не задовольняють своєю діяльністю. Тому друге невеличке відділення слід приєднати до відділення енергетики. Щодо відділення матеріалознавства, то змінився академік-секретар. Замість Куцової Валентини Зіновіївни призначена Дурягіна Зоя Антонівна. Тому, можливо, їй треба якийсь час на розгортання діяльності.

Слід також поговорити про діяльність відділення масової комунікації. Ми поміняли академіка-секретаря (ним став солідний журналіст і видавець В.І.Шпак), і нині робиться все для кардинального поліпшення роботи відділення. Хотілося б, щоб відділення створило гурток студентів, які б висвітлювали життя Академії, поповнювали імена з історії, аналізували б твори і діяльність дослідників журналістикознавства. Хоч не можна не згадати добрим словом вчених-журналістів з Києва, Львова, Харкова -Лизанчука, Шпака, Тимошика, Михайлюка, Крупського та ін.

Заслуговує високої оцінки діяльність Придніпровського (керівник -М.В.Поляков), Східного (керівник -Л.Л.Товажнянський), Донецького (керівник Думанський Ю.В.) центрів. Стишив діяльність Західний (керівник - Я.І.Кирилів). Окремої розмови заслуговує Одеський (Південний) науковий центр. Його керівником після смерті Василя Порфировича Бородатого став М.І.Зверяков. І сам не працював і інших до роботи не залучав. Ні листи, ні телефонічні прохання - сліду не залишали. Та й сам керівник за три роки - боржник із членських внесків.

Скажемо ще про одного «академіка-організатора»: маю на увазі шановного Віктора Олександровича Ушкаренка, керівника Херсонського регіонального відділення. Йому замало масштабу АН ВО України, він прагне ширших просторів. Та, мабуть, і більш матеріально забезпечених. Тому його утруднювали обов'язки керівника регіонального відділення то й статутні вимоги його кілька років обтяжували. Довелося йому допомогти звільнитися від них.

Успішно працював в звітному році Волинський дім (голова Наглядової ради - В. С. Зубович). Разом з Волинським національним університетом провів він ряд конференцій, продовжив видання збірників «Проблеми славістики», «Філологічні студії», організував низку зустрічей із вченими, письменниками, влаштував художні виставки тощо. Шкода, що приклад Волинського академічного дому не наслідують у інших регіонах, зокрема в крупних містах України - Харкові, Дніпропетровську, Донецьку, Ужгороді, Чернівцях та ін.

Щодо надання Академії статусу державної, то Президія робила всілякі спроби - зустріч з окремими членами Адміністрації Президента (Балогою,

Ул'янченко, Герман; надсилала листи до Прем'єр-міністра, Президента, але все це реальних результатів не дало. На заваді негативних відповідей стояли пп. Б. Патон і В. Кремін'я разом з Мадзігоном. Треба, отже, ще докласти чимало зусиль, щоб скресла крига і ми досягли бажаної мети.

Про зв'язки з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України говорити не зовсім хочеться. І.О. Вакарчук Академії не визнавав, і справ з нами не мав. Його цікавила НАН України, свої вчені його мало цікавили і на них він, до речі, не розраховував ні в чому.

Щодо нового Міністра, то пройшло ще мало часу давати якусь оцінку.

У звітному році ніхто з членів Академії не звертався до Президії за матеріальною допомогою.

І далі лишається проблема розширення корпусу колективних членів, а відтак турбує матеріальне становище Академії-окрім членських внесків інших надходжень Академія поки що не має.

Своєчасно обговорювалися «Науково-інформаційні вісники» Академії. Звітувався голова редколегії Зогуля І. С. Окремі статті, підготовлені до друку, рецензувалися експертами. Одне засідання Президії було присвячено технології наукового звітування за рік. На засіданні Президії доповідалися організаційні питання, кадрові заміщення, обговорювалися зарубіжні поїздки, ювілеї членів Академії, зокрема тих, які досягли 80-90 років. Так було відзначено ювілеї академіків Попова М. В. і Драганова Б. Х.

Піднімала Президія і долю української мови в Україні. Наші матеріали є у Верховній Раді. Представники Академії боронили мову і на зібранні російських шовіністів у педуніверситеті ім. М.Драгоманова.

Розроблено Відділеннями Академії загальний план проведення наукових конференцій і семінарів.

Про наукові успіхи Академії говорили керівники Відділень і Президії по радіо і телебаченню. Статті друкували і в газетах.

В основному злагоджено працював сектор нагород та проведення конкурсів, контрольно-ревізійний, та сектор юридичний. Проте діяльність інших секторів потребує значного удосконалення і поліпшення. Особливо це стосується сектора міжнародних взаємин. Ми маємо 53 зарубіжних академіків, а от щоб зарубіжні наукові центри включали в свій склад наших академіків інформації нема. Можливо П.Сиса - новий віце-президент зрушить з місця цю справу. На це надіємось.

Широкого резонансу набули конкурси кращих наукових праць, які виконували студенти старших курсів, аспіранти, молоді кандидати наук. Якщо

в 2010 році на конкурс прислали 40 наукових праць (переважно з південних вишів), то в цьому році надіслали праці з 15 вузів України близько 60 наукових праць. Академія наук буде всіляко допомагати молодим в дослідницькій роботі, у плануванні і експертизі їхніх праць, в публікаціях на сторінках своїх видань результатів їх досліджень тощо.

Думаю, наступного року, організувати аудіо- і відеозвіти досягнень в науковій діяльності частини фахових відділень АН ВО України. Працювати, як це було при колишньому Союзі, вченому для корзини, нині велика розкіш. Виконання наукових тем, підтем повинні приносити матеріальне підтвердження, примножувати славу певного виконавця чи конкретного колективу. Будемо працювати й над тим, щоб результати наукових досліджень наших вчених впроваджувались в практику і щоб вчений був би нагороджений за свою конкретну роботу.

І останнє: АН ВО України планує відвідати в наступному році усі західні виші, щоб ознайомитись з постановкою навчальної і наукової роботи, щоб детально аналізувати і досягнення, і упущення та повідомляти про це наукову громадськість республіки.

Нарешті хотілося б, щоб Академія продовжила берегти честь і гідність кожного свого члена, щоб колектив відділень став таким авторитетним науковим центром, зусилля якого спрямовані не на випадкові дрібні теми, а теми важливі, пріоритетні, в яких бере участь переважна більшість його членів. Мабуть, настав час, щоб всі члени відділення почали виконувати і, зрозуміло, керувати важливими міністерськими завданнями - плануванням і звітністю щорічних НДІ, готувати за замовленням Міністерства підручники і посібники, потрібні нашим вузам, брати участь у всіх закладах, що їх проводить МОНМС, щоб МОНМС і Академія сприймалися в державі як одне ціле, одна необхідна Україні установа.

Декілька слів про роботу апарату Президії:

Апарат Президії працював злагоджено. Дисциплінарних проступків не було. Скажу лише єдине: Академія замалуєвато оцінює їх працю. Тому в 2012 році треба було б (в зв'язку з дороговизною) збільшити їх зарплату - з 1500.00 грн., принаймні до 2000.00 грн. в місяць

Які завдання ставить вона на рік грядущий?

1. Академія наук вищої освіти до 1 травня 2012 року має запропонувати уряду створити справді Українську Академію наук, бо НАН є досі реліктом старої соціалістичної системи і не в силі здійснювати нових ідей та планів.

2. Наука, як і все життя України, має стати українською і до того ж її творці мають гордитися цим. Йдеться про суспільну комунікацію, про зміст досліджень, про видання, відтворення традицій, підготовку наукових і вищого рівня педагогічних кадрів тощо. І в школі і в вузі, і в церкві і дома має панувати національний дух, національне виховання. Учні і студенти мають починати робочий день з поваги і вдячності своїй матері - Україні. Починаючи з першого класу і до виходу в світ повноцінним фахівцем, юнак чи дівчина мають вчити (і, ясно, засвоїти!) свою історію, культуру.

3. Не все те, що є за кордоном, слід без змін переносити до нас в Україну. Стосується це і середньої школи, і АПН, на жаль, не володіє новими методами і технологіями навчання і виховання, бо членами її є люди старої формації, зациклені на педагогічних поглядах Крупської чи Калініна. Тому Відділенню педагогіки і психології слід зайнятися виробленням реальних пропозицій з цих питань. Не слід повторювати зади з російських чи зарубіжних нововведень.

4. Немає ще справді наукових підручників з національної історії як для середньої, так і вищої школи. Їх не напише ні Семиноженко, ні такий «українолюб» як П.Толочко. Тому для академіків - істориків це завдання номер - 1. Та й взагалі - Академія ВО України має взяти під свій контроль видання підручників в Україні, а то й своїми силами організацію підготовки рукописів і їх видання. Треба створити за згодою МОН колективи для підготовки необхідних підручників і посібників. Не топтатись на місці вже 19 років, а раз (і на тривалий час) вирівняти цю зяючу лакуну.

5. Необмежений край для відтворення скаліченої окупантами історії, літератури і культури України. Їх треба писати спочатку, писати за документами, як було насправді, а не повторювати більшовицькі фальсифікації. Стосується це і мистецтва, і філософії, і етики, естетики, фольклористики, етнології тощо.

І українська педагогіка, психологія теж потребують своїх правдивих інтерпретаторів.

6. Україна одна з найдавніших держав в Європі, то чому не скажемо про це. Славиться вона своєю освітою, медициною, природничими науками, технікою. Тож видаймо збірники з історії науки, освіти, техніки, збірники архівних документів, видання яких, колись було заборонено, опублікуймо, що зробили, що внесли в науку наші вчені, освітяни, українські люди. Тому впровадження Болонської системи, від якої відмовилась Польща, Німеччина, Росія та інші держави - то не лише розв'язування ребусів з балами, не

вивчення буквених знаків і кількості балів, такий захід потребує значних матеріальних забезпечень. Треба кардинально перебудувати програми вивчення іноземних мов у середній і вищій школі, змінити розподіл годин, студентських і учнівських груп тощо. Наші студенти у вузі не звикли навчатися та й себе матеріально забезпечувати.

Не думаю, що професори і доценти з ентузіазмом сприйняли атестаційні зміни, бо не слід ламати те, що витримало іспит часом. Власні (національні) принципи вище від зарубіжних копилів. Можна інакше і простіше це розв'язати.

Академія АН В О України рекомендує МОН видавати в необхідній кількості підручники для дітей і ВНЗ всієї України, доручаючи її підготовку нашим академікам, працюючи відтак разом на престиж цих установ. Бо хто знає краще шкільну і вузівську аудиторії, її можливості і запити окрім їхніх викладачів і професорів. За останні роки розмови про зростання асигнувань на науку вузам означало насправді підвищення зарплат і накладних витрат. Вузівські лабораторії не отримали асигнувань. То про які наукові результати слід говорити?

Про яку безперервність навчання, про яку якість, про яке наближення до європейського рівня можна говорити, коли розграблено, зачинено дитячі садочки, дошкільним вихованням охоплені тільки 35 % малюків у містах, і 19 % по селах. Коли сільська середня школа кинута на призволяще, тисячі дітей не відвідують її - і не тільки тому, що 247 тисяч проживає за межами пішохідної доступності, а й через елементарну бідність і недоглянутість. Та й керівництво середніми школами потребує поліпшення.

Настав час розділити Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України на Міністерство вищої освіти і науки та Міністерство середньої освіти. Хай кожне займається своїми справами конкретно...

Час зупинити комерціалізацію ВНЗ. Є вузи, в яких нікому читати лекції, проводити семінари: набрано надто слабкий контингент, який лише за гроші хоче отримати диплом. То що чекає від такого типу т.з. студентів Україна?

І водночас треба звернути увагу на комерційну науку, на затребуваність результатів наукових досліджень виробничими інституціями. У сучасній, точніше соціалістичній організації науки такого місця для комерційної науки не має. Просто розвивати нині науку - той період уже пройшов. Треба зацікавити суспільство, виробничу сферу конкретними здобутками, результатами, технологіями. І ці результати, технології, патенти повинні бути закуплені в автора, (повторюю: закуплені) і повинні обов'язково впроваджуватись у виробництво - повинні давати державі економічний ефект, прибуток. То чи не час, як уже

звучало в пресі, вирішити і всіляко підтримувати в Україні комерційний сектор науки у формі розвиненої індустрії наукомісних високих технологій. Така постановка потягне за собою інші сектори науки і буде гарантом їх успіхів.

Згідно з вищезазначеним потрібно:

1. Створити ефективну систему підтримки інноваційних науково містких проєктів (зокрема, через апробовані механізми технопарків і наукових парків).
2. Суттєво підвищити роль і збільшити бюджет Державного фонду фундаментальних досліджень (оскільки саме потужна фундаментальна наука є сьогодні безумовним «активом» України, її шансом на розгортання інноваційних проєктів завтра).
3. Відмовитися від спроб ревізії основ політики у сфері освіти, вироблених упродовж періоду незалежності, Категорично не допускати таких акцій, які ведуть до скорочення використання української мови в сфері науки і освіти, ображають національну гідність українців.

Щоб виправити становище в середній і вищій школі відділення педагогіки АН ВО України (академіки Падалка О.С., Ладиченко Т.В.) треба очолити допомогу відділень математики, фізики, мови, літератури, історії, загально-технічного, біології середній школі. Слід провести, за участю відповідних викладачів шкіл, фахові конференції, наукові семінари круглі столи, ознайомитися зі станом викладання, цих предметів у школі.

Може б створити ряд посібників і методичних порад з відповідних дисциплін, а з математики ще й з публікацією розв'язків типових задач. Виготовити подібні плакати, провести ряд рядових і контрольних робіт з їх послідовним широким аналізом. Гуманітарним Відділенням надати допомогу МОН і, ясно, середнім школам в складанні текстових білетів. Бо відомо, що не так важливо запам'ятати дату, коли відбулася, наприклад, Переяславська Рада, важливіше що принесла вона Україні, які наслідки її підписання.

1-го вересня кожного року всі культурно-освітні установи, зокрема СПУ, її представники, проводять по школах України виховні уроки. Поки що АН ВО України в проведенні цього важливого заходу участі не брала. Проблеми освіти мусять Академію турбувати, як і питання розвитку науки в «своїх лабораторіях» - ВНЗ України. Треба заопікуватися чи то окремими класами, школами, а то й районами. Вивчити стан і заходи поліпшення викладання математичних дисциплін, фізики, біології, хімії, і, ясно, це стане підмогою для шкіл, райвідділів освіти, та МОНу зокрема. А ще треба створити серйозні постійні контрольні комісії з вивчення названих дисциплін і прийняття рішучих заходів у разі неналежного викладання чи методів освоєння.

4. Якнайскоріше відновити мотивацію наукової діяльності. Сюди належить встановлення високої і суттєво диференційованої зарплати науковців різної кваліфікації; введення для науковців соціального захисту та пільг державних службовців; підвищення ролі захисту дисертацій, наукових публікацій, підтримку зв'язків вчених з закордоном тощо.

5. Докорінно змінити принципи фінансування науки. Це, по-перше, суворе дотримання відсотка ВВП, що виділяється на науку. По-друге, базове фінансування має адресуватись безпосередньо науковим установам, а не президіям, галузевим міністерствам, як досі. По-третє, передбачити, що й інвестиційне фінансування матиме кілька джерел (фонди Президента, Академії, наукових товариств).

6. Мобілізувати слід наукові резерви. Держава має підтримувати, а не погрожувати розформуванням громадських наукових академій, товариств, об'єднань, які донині, не маючи ні підтримки, ні допомоги, ні академічних щомісячних доплат з бюджету, працюючи на совість, домоглися значних наукових результатів і навіть визнання за рубежом. Слід акцентувати також увагу на ролі об'єднань учених однієї спеціальності, незалежно і від місця їх роботи. Наприклад, можуть бути створені фахові і спеціалізовані вчені ради, координуюча й експертна роль та значення яких постійно зростатимуть.

7. У системі АН вищої освіти України, яку чомусь найбільше не хочуть визнати керівники державних академій, зосереджена переважна більшість наукових шкіл. Тут через аспірантуру й докторантуру готуються кандидати та доктори наук. До недавнього часу готувалися і вищі наукові кадри для багатьох республік колишнього Союзу - Казахстану, Узбекистану, Молдови, Закавказзя, Середньої Азії тощо. Нині з відомих причин така підготовка фактично не практикується, хоча й тут можливі зміни, оскільки зазначені регіони потребують фахівців вищої і найвищої кваліфікації (в міжнародних угодах передбачити розрахунки за енергоносії, бавовну і т.д. платою за підготовку в Україні їхніх кадрів).

Газета «Освіта України» за нового міністерського керівництва змінила формат і це прогресивна, зате на жаль, стала його альбомом. Нема номера, де б не красувався Дмитро Володимирович. Він скрізь - в школі, університеті, на нарадах, зустрічах. Інколи сам - інколи з Азаровим, Губерським та ще близькими собі людьми. Вирішує сам і про тираж книг і про автуру до підручників. Чому якась Олена Пометун - авторка курсу історії 11 класу, яка зауважує, що на показ діяльності наприклад, УПА не вистачило в книзі місця. Не вистачило його і на 20-3 0-ті роки, і на революцію майдану. А що ж тоді історія саме України, коли на такі теми не вистачило місця? І чому міністр не опротестував таку практику, діяльність цієї жінки? Це його влаштувало, бо підручники

мають бути поза політикою. Хто це сказав і коли? Чи ж справді це так? Школа має виховати патріотів України, а не людей космополітів, людей міжнародної орієнтації. Та бачте, це не підходить міністру, який заявляє, що батьки обирають мову вивчення дітей. Що ми повернулись до епохи Щербицького, який мовчки продавав Україну, називаючи її російською мовою.

Ще Олександр Потебня говорив про це, що ідеологія мусить бути першим дороговказом, мусить навчити людей свідомо любити свою Батьківщину. І далі ми мусимо завдячувати пізнання й зрозуміння українського народу, в той час єдиного носителя й хранителя національних вартостей і традицій. З їх рядів вийшов найдостойніший провідник Української нації нашої доби Симон Петлюра, що єдиний з чільних діячів спромігся на чинність, тяглість і рішучість в політичній та збройній боротьбі українського народу за своє визволення. Відданий справі, завзятий у змаганнях, сильний вірою, він лишається неперевершеним взірцем національного борця, наших часів. Подвижник духу і лицар чину, він втілює і, в міру сил, перевів у життя підсвідомі прагнення всього народу. Не його хиби чи помилки тримаємо ми в пам'яті, але підсилюємо себе згадками про його заслуги перед Батьківщиною й шануємо, як національного героя.

Висновки:

Сказане мною і віце-президентами свідчить про те, не зважаючи на складні умови та нестабільні державотворчі процеси, Академія виконала величезний обсяг наукової і організаційної роботи, чим показала свою дієвість, життєздатність та потребу подальшого функціонування в незалежній Україні.

*У колуарах
зборів*

Академік Зубок М.І. – Голова ревізійної комісії

**ЗВІТ РЕВІЗІЙНОЇ КОМІСІЇ
АН ВО УКРАЇНИ
(з 01. 12. 2010 р. по 01. 12. 2011 р.)**

Комісія у складі академіків: голова - Зубок Микола Іванович
члени комісії: Горбачук Іван Тихонович
Попов Микола Васильович
провела аналіз стану фінансової діяльності Академії наук вищої освіти
України в 2011 р. та встановила таке:

1. Сальдо на 01. 12. 2010 р. всього:	- 46589 грн.
2. Надходження коштів всього:	- 161321 грн.
3. Витрати всього:	- 164106грн.
4. Сальдо станом на 01. 12.2011 р.	- 43804 грн.

**Доходи (надходження) отримані від таких джерел фінансування
всього: - 161321 грн.**

в т. ч.

1. Членські внески	- 79970 грн. -0,9 %
2. Вступні внески	- 21600 грн. - 70,1 %
3. Колективні внески	- 50000 грн. - 42,9 %
4. Благодійно-фінансова допомога	- 9300 грн. - 48,1 %
5. Відсотки банку	- 451 грн. -42,6 %

Видатки всього : - 164106 грн.

в т. ч.

1. Фонд заробітної плати:	126121 грн. -76,9 %
---------------------------	---------------------

в т. ч.

Зарплата	- 94089 грн. 57,4 %
Податки та внески	- 32032 грн. 19,5 %

*(пенсійний фонд, соцстрах,
фонд зайнятості, страхування
від нещасних випадків)*

2. Видавнича діяльність:	- 22235 грн. 13,5 %
--------------------------	---------------------

в т. ч.

інформаційний вісник	- 7300 грн. 4,4 %
медалі, посвідчення, запрошення, інше	- 14935 грн. 9,1 %

3. Оргвитрати та інші витрати:	12315 грн. 7,5 %
--------------------------------	------------------

*(Канцтовари, папір, марки, конверти, бейджі
телеграми, поштові послуги, квіти, подарунки,
представницькі та господарські витрати, вода, ін.)*

4. Відрядження	- 3435 грн. 2,1 %
----------------	-------------------

Витрати всього - 164106 грн.

Сальдо станом на 01. 12 .2011 р. - 43804, 15грн.

(в т. ч. каса – 6, 05 грн. та розрах./ рах. – 43798,10 грн.)

До 31. 12. 2011 р. очікуються доходи - надходження внесків.

За рахунок коштів, що є на рахунку Академії з 01.12.2011 р. будуть здійснені витрати, що пов'язані з підготовкою та проведенням річних зборів АН ВО України, заробітна плата, податки за грудень 2011 р.

**Аналіз фінансового стану діяльності Академії дозволяє
зробити такі узагальнюючі висновки:**

1. Доходами (надходженнями) в основному забезпечена діяльність Академії.
В 2011 році доходи (надходження) збільшились в порівнянні з 2010 роком – на 0,8 %
Витрати в 2011 р. збільшились від здійснених витрат в 2010 р. на 26,4 %
2. В складі доходів 2011 р. %
сума членських внесків на рівні минулого року тобто 100 %
сума вступних внесків збільшилась на 70 %
сума колективних внесків збільшилась на 42,9 %
сума благодійних внесків зменшилась 48,1 %
сума інших надходжень (% банку) зменшилась на 42,6 %

Одночасно належить зауважити, що не всі академіки сплатили членські внески. Боржниками є 84 академіків.

Колективні внески здійснили лише 12 вищих навчальних закладів (в 2010 р. було 8 ВНЗ)

3. Витрати на видавництво наукової літератури, інформаційних вісників, іншої літератури (комплексні плани, тощо), нагороди, дипломи, посвідчення, інше збільшились на 40,8 %.

Слід відмітити, що багато номерів Інформаційних вісників друкувалося за рахунок власних коштів наших академіків і дарувалося Академії безкоштовно.

4. Фінансові витрати АН ВО України здійснюються на підставі кошторису затвердженого Президентом .

5. Бухгалтерський облік в Академії ведеться згідно Закону України від 16.07.1999 р. №996-ХІV»Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

6. Для нормального функціонування діяльності АН ВО України, ревізійна комісія пропонує всім академікам сплачувати членські внески в першому кварталі поточного року.

Надійшло коштів від колективних членів Академії:

	АН ВОУ
1. Кам'янець – Подільський нац. універ. ім. І. Огієнка	4000 грн.
2. Дніпропетров.нац.універ.ім.О.Гончара	8000 грн.
3. Тернопільський національний економічний університет	4000 грн.
4. Луцький національний технічний університет	4000 грн.
5. Харківський національний медичний університет	4000 грн.
6. Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького	4000 грн.
7. ДВНЗ Придніпровська державна академія будівництва та архітектури	4000 грн.
8. Уманський державний аграрний університет (10. 12. 2009 р.)	4000 грн.
9. Приазовський державний техн.університет	4000 грн.
10. Донецький державний університет управління	4000 грн.
11. Нац.університет водн.г-ва та природ.корист.	2000 грн.
12. Херсонський держ.морський інститут	4000 грн.
Всього:	50000, 00

Надійшло благодійної допомоги:

1. Благодійні внески від фізичних осіб	9300 грн.
ВСЬОГО:	9300 грн.

Голова комісії:

Зубок М.І.

Члени комісії:

Горбачук І.Т.
Попов М.В.

УХВАЛА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АН ВО УКРАЇНИ

Загальні збори АН ВО України констатують: діяльність Академії у звітному році провадилася в умовах іще складніших, як у попередньому. У 2011-му році влада не зуміла чи не схотіла гідно відзначити двадцятиріччя відновлення державності України, вперто продовжила немудру політику відмови від пріоритету національного й наступу на українську мову, культуру, історію, пісню, взагалі тиск на вільну думку, науку, свободу переконань і сумління та їх носіїв - факт унікальний у новітній дійсності Європи!, - а її очільники (у першу чергу міністр освіти) побоюлися взяти участь у написанні диктанту національної єдності.

Академію надзвичайно турбують політичні судові справи “навздогін” і тяжкий вирок лідеру опозиції, що унеможливлюють шлях до європейської спільки вільних демократичних народів та зводять нанівець рештки міжнародного авторитету України; насильне втягування України, званої у Європі принаймні від раннього середньовіччя, в “русский мир” у функції бідної служебки Попелюшки на кухні багатих хазяїв; новий виток наступу Росії на нашу національну історію (підготовка РФ до святкування якогось 1150-ліття зародження начебто *російської* державності; ширення у державі моральної деградації, корупціонерства “згори” - від владних структур і чиновницьких кланів. Академію наук вищої освіти України спроби правлячої партії протягнути законопроект про мовну політику в Україні, в якому всі етноси антиісторично проголошуються титульними, російська мова - офіційною, а вигадана антиукраїнськими силами русинська - буцімто однією з мов нацменшин, українській же взагалі відводиться роль підрядної; скорочення в ефірі українського національного продукту з 50 вже тільки до 25 “нічних» відсотків; нехтування потребами дійсного реформування освіти й розвитком університетської науки, підтримка силовими структурами червоних шабашів на Хрещатику, заборонених судово; рейдерські атаки на культурні вогнища й українські видавництва - і подібним фактам несть числа.

За відсутності системної державницької політики поглиблюється розкол України, а влада щоденно здійснює замах на Українську Державу й українську душу. Вона не тільки ніяк не реагує на обурливі заяви іноземних дипломатів, як-от генконсула РФ у Севастополі, що українська мова робить нестерпним його існування у Криму, не даючи купити ліки в аптеці, а й попурає сепаратистським публічним заявам нардепів на зразок Болдирева із

Партії регіонів, який на вечорах у посла РФ у Києві заявив про необхідність створити з України нову Росію - без Галичини, зате з КГБ і КПСС!

Академія цілковито не може схвалити те, що нині маємо в державі (і це на початку XXI ст.) замість соборності - родоплемінний трайбалізм печерного зразка з клонуванням вихідців із одного регіону по всіх теплих місцях високоприбуткової державної служби. Замість міжконфесійної толерантності, турботи про утворення єдиної помісної церкви, внутрішнього екуменізму маємо засилля однієї церкви, що посягає на святині, створені за не одне століття до її появи в українському канонічному просторі, у кримінальний спосіб захоплює їй не належні споруди, землю. Замість розширення прав університетів, створення їх реальної автономії відбуваються міністерські “спецоперації» з захопленням ректорських крісел усе тими ж “регіональними» кадрами. Якщо ми, академіки, прагнемо в освіті до утвердження гуманістичних цінностей, повернення всієї правди про минуле Батьківщини під московськими царями й генсеками, то “рідне» міністерство тенденційно переписує у підручниках, виданих за державні (наші, платників податків) кошти, історію, та так, щоб і не згадувалися УНР, голокост українського народу штучним голодомором, героїзм УПА, “помаранчевий» Майдан тощо, обмежує можливості дисертаційних захистів молодих вчених, закриває українські школи, незважаючи на протести матерів на сході України. Чи зростання не цих протестних настроїв передбачив великий Тарас, застерігаючи владу: “Схаменіться, будьте люди, Бо лихо вам буде!».

В зв’язку з усім вищесказаним та на основі заслуховування й обговорення доповідей Президента й Президії АН ВО України, Загальні збори Академії ухвалюють:

1. Визнати діяльність Президії Академії у 2011 р. задовільною.
2. Затвердити всі організаційні заходи Президії АН ВО України, а також результати виборів нових дійсних членів Академії (списки додаються). Затвердити список нагороджених та протокол конкурсу на кращу наукову працю (списки додаються).
3. Схвалити організаційні заходи, здійснені Президією впродовж року.
4. Звернути увагу всіх державних служб, урядових інституцій усіх рівнів, середніх і вищих навчальних закладів, медичних, торговельних, транспортних, військових та ін. установ України на неухильне дотримання у щоденній діяльності 10-ї статті Конституції України та роз’яснень Конституційного суду щодо державного статусу української мови. Не мусувати на рівні органів державної влади, представників депутатського корпусу питання про

другу державну мову в Україні; не допустити у Верховній раді слухання та голосування законопроекту депутатів Колесніченка й Ківалова “Про мовну політику в Україні» як антиконституційного й провокаційного.

5. Академікам АН ВО України давати рішучу відсіч, утім за допомогою мас-медіа, намаганням обмежити функціонування державної мови у навчальній, науковій, виховній та інших сферах, пропагувати українську національну, державницьку та соборницьку ідеї, формувати громадську думку у плані надання відсічі наступу на національну духовність і культуру, дбати про високу культуру та красу мови в кожному практичному вжитку.

6. З цією метою запровадити та зробити постійним мовний конкурс серед молодих учених, аспірантів і студентів “О слово рідне! Орле skutий...».

7. Організувати конференції, круглі столи, зустрічі, присвячені функціонуванню української мови, її літературним достоїнствам, здатності обслуговувати всі сфери життєдіяльності країни тощо, а також історичному минулому рідних мови, культури;

8. Продовжити участь учених Академії в організації та проведенні Міжнародних мовних конкурсів ім. Петра Яцика, імені Т.Г. Шевченка, Всеукраїнського конкурсу “Мій перший вчитель» та визначенні їх переможців у всіх номінаціях;

9. Поставити перед профільним міністерством питання щодо повернення державного екзамену з української мови для студентів вишів кваліфікаційних рівнів “бакалавр», вступного іспиту до аспірантури та кандидатського.

10. На базі відділень гуманітарного циклу Академії сформувати оперативні групи фахівців, які б вели систематичний моніторинг матеріалів друкованих та електронних ЗМІ та принципово і науково реагували (в академічних і масових виданнях, радіо й телевізії) на тенденційні й фальсифікуючі виступи антиукраїнського характеру з проблем історії, культури, мови нашої батьківщини.

11. У відповідь на намагання сусідньою державою привласнити частину нашої історії виступити ініціаторами проведення Міжнародної наукової конференції “Витоки й етапи державності України» (від князівства Феодоро, Боспорського царства й держави антив до УНР, ЗУНР і їх злуки).

12. Силами відділень Академії організувати громадську експертизу підручників 2011-2012 років видання для шкіл України з оприлюдненням результатів на шпальтах академічних та інших видань.

13. Відділенню педагогіки підготувати низку круглих столів і виступів у пресі, присвячених результатам Болонського експерименту, результатам

реформування вищої й середньої спеціальної освіти в Україні та напрямним «Закону про вищу освіту».

14. Узагальнити позицію Академії з приводу тяглих змін у порядку присудження вчених звань і присвоєння вчених ступенів після ліквідації ВАК України, виступивши з оцінкою нововведень і ситуації в державі щодо атестації наукових працівників.

15. Збагатити й урізноманітнити форми співпраці Ради молодих учених із відділеннями, у т.ч. регіональними, та Науковими центрами Академії.

16. Розробити, та внести до статуту Академії і затвердити на Загальних зборах зміни, пов'язані з запровадженням інститутів почесних академіків та членів-кореспондентів.

17. Посилити контроль Президії за діяльністю наукових центрів і регіональних відділень, надавати організаційну допомогу Раді молодих учених.

18. Забезпечити продуктивні науково-творчі зв'язки Академії з зарубіжними науковими інституціями, університетами й академіями задля кооперації в опрацюванні перспективних для двох сторін науково-дослідних тем, організації взаємних публікацій, проведення спільних конференцій і т.п.

19. Академікам-секретарям і Секретаріатові Академії до 22 січня 2012 р. сформувати річний графік проведення наукових конференцій, з'їздів і нарад.

20. Організувати і провести у 2012 р. виїзні засідання Президії у містах Вінниця, Ужгород, Чернігів, Миколаїв.

21. До 1 лютого 2012 року головному вченому секретареві розробити план конкретних заходів, що впливають зі звітних доповідей та ухвали Загальних зборів, затвердити його на найближчому засіданні та прийняти до неухильного виконання.

22. Відділенню масової комунікації, всім дійсним членам членам-кореспондентам АН та Сектору зв'язків зі ЗМІ та громадськістю спрямувати зусилля на активніше висвітлення наукової, навчальної та організаційної діяльності Академії.

23. Посилити та урізноманітнити видавничу діяльність Академії. Обговорити, рекомендувати і видати друком найважливіші праці членів Академії, бібліографічні покажчики їх праць.

24. Зобов'язати Президію та керівництво відділень розробити на основі ухвали Загальних зборів та конкретних пропозицій учасників детальний календарний план роботи на 2012 рік, а також внести уточнення до перспективного плану діяльності Академії.

КАДРОВІ ТА ІНШІ ПИТАННЯ

Академіків Шпака В.І. та Тімана М.П. призначити віце-президентами АН ВО України;

Призначити академіком-секретарем новоствореного Відділення ветеринарної медицини Рудика Станіслава Костянтиновича.

Призначити академіком-секретарем новоствореного Відділення психології Корольчука Миколу Степановича.

Відділення Радіофізики та електроніки розформувати. Його персональний склад приєднати до Відділення енергетики та ресурсозбереження;

Академіком-секретарем Відділення аграрного замість Жеребка В.М. призначити Литвина Володимира Петровича;

Академіком-секретарем Відділення механіки та машинобудування замість Бреславського Д.В. призначити Волонцевича Дмитра Олеговича;

Академіком-секретарем Відділення проблем психічного здоров'я замість Марути Н.О. призначити Бугайцова Сергія Георгієвича;

Академіком-секретарем Відділення хімії та хімічної технології замість Яцимирського В.К. призначити Запорожець Ольгу Антонівну;

Академіком-секретарем Відділення матеріалознавства замість Куцовой В.З. призначити Дурягінку Зою Антонівну;

Академіком-секретарем Відділення масової комунікації замість Різуна В.В. призначити Шпака Віктора Івановича;

Академіком-секретарем Відділення права замість Діхтієвського П.В. призначити Ладиченка Віктора Валерійовича;

Керівником Київського регіонального (обласного) відділення замість Бітаєва В.А. призначити Попова Миколу Васильовича, ввівши його до Президії АН ВО України;

Керівником Західного наукового центру замість Кравціва Р.Й. призначити Кириліва Ярослава Івановича, ввівши його до Президії АН ВО України;

Керівником Східного наукового центру призначити Александрова Євгена Євгеновича;

Керівником Придніпровського наукового центру призначити Полякова Миколу Вікторовича.

Керівником Донецького регіонального відділення і наукового центру замість Казакова В.М. призначити Думанського Юрія Васильовича;

Керівником Одеського регіонального відділення та Південного наукового центру замість Зверякова М.І. призначити Сминтину Валентина Андрійовича;

Керівником Сумського регіонального відділення замість Ладики Володимира Івановича призначити Васильєва Анатолія Васильовича;

Керівником Херсонського регіонального відділення замість Ушкаренка В.О. призначити Ходаковського Володимира Федоровича;

Керівником Івано-Франківського регіонального відділення замість Басая В.Д. призначити Маляра Василя Андрійовича;

Керівником Миколаївського регіонального відділення замість Пастушенка С.І. призначити Шебаніна В'ячеслава Сергійовича;

Керівником Чернігівського регіонального відділення замість Борового В.О. призначити Гриценка Миколу Івановича;

Заступником керівника Дніпропетровського регіонального відділення замість Тімана М.П. призначити Вінченка Ігоря Івановича;

Уповноваженим по:

Західному регіону призначити Ільницького Івана Григоровича;

Південному регіону призначити Гуменного Миколу Хомича;

Східному Регіону призначити Кравчуна Павла Григоровича;

Донецькому регіону Євтушенка Станіслава Костянтинівича;

Перевести з Відділення педагогіки до складу Відділення аграрного академіка Угнівенка Анатолія Миколайовича.

СПИСОК НОВООБРАНИХ АКАДЕМІКІВ ТА ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АКАДЕМІКИ:

1. Відділення ветеринарної медицини

1. Костюк Володимир Кіндратович - доктор, ветеринарних наук, професор Національного університету біоресурсів та природокористування України;

2. Мельник Олег Петрович - доктор сільськогосподарських наук, професор Національного університету біоресурсів та природокористування України;

3. Ткачук Світлана Алімівна - доктор ветеринарних наук, професор Національного університету біоресурсів та природокористування;

2. Відділення медицини

4. Туровська Тетяна Віталіївна - доктор медичних наук, професор Донецького медичного університету ім. М. Горького завідувач кафедри;

5. Федів Олександр Іванович - доктор медичних наук, професор Буковинського державного медичного університету;

6. Шамрасв Сергій Миколайович - доктор медичних наук, професор Донецького національного медичного університету ім. М. Горького, завідувач кафедри;

3. Відділення фізики

7. Сергієнко Володимир Петрович - доктор педагогічних наук, професор Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, заступник першого проректора ;

8. Ваксман Юрій Федорович - доктор фізико-математичних наук, професор Одеського національного університету ім. Мечнікова;

4. Відділення аграрне

9. Базалій Валерій Васильович доктор сільськогосподарських наук, професор, ректор Херсонського державного аграрного університету;

5. Відділення педагогічне

11. Бендера Іван Миколайович - доктор аграрних наук, професор Подільського державного аграрно-технічного університету;

12. Шестоपालюк Олександр Васильович - доктор педагогічних наук, професор, ректор Вінницького державного педагогічного університету;

6. Відділення історії освіти, науки і техніки

13. Ковалів Юрій Іванович - доктор філологічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

14. Гавенко Володимир Леонідович - доктор медичних наук, професор Харківського національного медичного університету;

7. Відділення права

15. Грищук Віктор Климівич - доктор юридичних наук, професор, перший проректор Львівського державного університету внутрішніх справ;

16. Остапенко Олексій Іванович - доктор юридичних наук, професор м. Львів;

17. Фріс Павло Львович - доктор юридичних наук, професор Прикладного юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ;

18. Ліпкан Володимир Анатолієвич доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри управління в органах внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ;

8. Відділення економіки

19. Вініченко Ігор Іванович - доктор економічних наук, професор Дніпропетровського державного аграрного університету, завідувач кафедри;

20. Дибя Михайло Іванович - доктор економічних наук, професор, декан кредитно-економічного факультету ДІНЗ Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана;

9. Відділення філософії

21. Чорний Віталій Сергійович - доктор філософських наук, професор;

22. Хоружий Григорій Фокович - доктор філософських наук, професор кафедри соціології, проректор Університету банківської справи НБУ;

10. Відділення військових наук

23. Зелений Володимир Іванович - доктор військових наук, професор Національної академії внутрішніх справ України;

24. Настрадін Володимир Петрович - кандидат технічних наук, професор;

11. Відділення філології та мистецтвознавства

25. Круль Петро Франкович - доктор мистецтвознавства, професор Івано-Франківського національного університету;

26. Леута Олександр Іванович - доктор філологічних наук, професор кафедри української мови КДПУ ім. М.П. Драгоманова;

27. Самохіна Вікторія Опанасівна - доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної мови ХНУ ім. Каразіна;

28. Пасинок Валентина Григорівна - доктор педагогічних наук, професор кафедри методики та практики іноземної мови;

12. Відділення з проблем психічного здоров'я

29. Гриневич Євгенія Геннадіївна - доктор медичних наук, професор НМАПО ім. П.Л. Шупика;

30. Кришталь Євгеній Валентинович, доктор медичних наук, професор, Головний лікар ХОПНД (м. Харків);

31. Дзюба Олександр Миколайович - доктор медичних наук, професор Українського НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України;

13. По Відділенню енергетики

32. Харченко Віктор Федорович - доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківської національної академії міського господарства;

33. Переверзєв Анатолій Васильович - доктор технічних наук, проректор з наукової роботи Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій;

34. Харитонов Сергій Олександрович - доктор технічних наук, професор;

14. Загальнотехнічне відділення

35. Мікульонок Ігор Олегович - доктор технічних наук НТУУ (КПІ);

36. Луців Ігор Володимирович - доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри Тернопільського національного технічного університету ім. І. Тугая;

37. Абдулгасіс Умер Абдуллайовича - доктор технічних наук, професор кафедри експлуатації і ремонту автомобілів;

15. Відділення механіки та машинобудування

38. Волонцевич Дмитро Олегович - доктор технічних наук, професор кафедри колісних та гусеничних машин «ХПІ»;

ЧЛЕНИ-КОРЕСПОНДЕНТИ:

39. Мельниченко Василь Миколайович - кандидат історичних наук, доцент навчально-наукового інституту історії і філології Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького;

40. Шостак Анатолій Вікторович - доцент Національного університету біоресурсів і природокористування, відмінник освіти України;

41. Білинський Володимир Броніславович - випускник Дніпропетровського інституту інженерів залізничного транспорту, автор циклу історичних книг;

42. Настрадін Володимир Петрович - кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник освіти;

43. Песиков Яків Семенович - кандидат медичних наук, професор Донецького Національного медичного університету;

44. Бондарь Юрій Володимирович - кандидат політичних наук;

ЗАРУБІЖНІ АКАДЕМІКИ:

45. Косиняка-Камиш Казимір (Польща) - *по Відділенню аграрному;*

46. Кундрак Янош (Угорщина) - *по Відділенню загально технічному;*

47. Цветкова Петя Дмитрівна (Болгарія) - *по відділенню медицини.*

ПЕРЕВЕСТИ ДО СКЛАДУ ПОЧЕСНИХ АКАДЕМІКІВ:

Стоянова І.А. Балуха В.О. Краснову Л.В. Зеленька А.С.
Бурмістера М.З. Швачко С.О. Пилипчука О.Я. Кузнецова Б.І.

У ЗВ'ЯЗКУ З НЕВИКОНАННЯМ СТАТУТНИХ ВИМОГ ВИЛУЧИТИ ІЗ СПИСКУ АКАДЕМІКІВ:

Цехмістро І.З., Гродзинського М.Д., Малікова М.В., Селезова І.Т., Бесова Л.М., Дупленка Ю.К., Роянова В.О., Абрамова В.В., Бортника С.Ю., Свердана М.Л., Колупаєва Б.С., Ярошовця В.І., Афанасьєва Ю.Л., Міренського І.Г., Ушкаренка В.О., Пастушенка С.І., Мельник В.І., Мішиєва В.Д.

ПОМЕРЛІ У 2011 РОЦІ АКАДЕМІКИ:

Барабаш Орест Юліанович, Горбул Олександр Дмитрович, Заболотний Іван Петрович, Загоруйко Олександр Кимович, Коршак Євген Васильович, Куліш Микола Юхимович, Осадчий Юрій Іванович, Скотний Валерій Григорович, Яцимирський Віталій Костянтинович

*Новий зарубіжний академік АН ВО України
Казимір Косиняка-Камиш (Польща)*

**ЗМІНИ І УТОЧНЕННЯ ДО СТАТУТУ
АКАДЕМІЇ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ,
внесені загальними зборами 24 грудня 2011 р.
(протокол № 10)**

IV РОЗДІЛ

§ 4.2. Абзац цей пропонується в такому вигляді:

“Індивідуальними членами Академії є академіки і почесні академіки, члени-кореспонденти, а також і далі за текстом.

Додати до цього абзацу: ленами-кореспондентами Академії обираються відомі вчені вищих навчальних закладів, як правило кандидати наук, професори чи доценти, котрі збагатили науку визначними працями, мають широкий авторитет серед наукових кіл і займають у вищих високі наукові посади.

До абзаців про строк перебування:

§ 4.3 До цього параграфу після почесних академіків додати “та членів-кореспондентів”.

§ 4.7 Абзац «Академіки зобов’язані» замінити на:

«Академіки та члени-кореспонденти зобов’язані» і далі за текстом.

яV РОЗДІЛ

§ 5.4 Загальні збори обласних (регіональних) відділень формують делегації на Загальні збори Академії – опустити.

§5.7 «Загальні збори Академії – обирають склад Президії та президента» - інше опустити.

§5.9 «Члени Президії обираються строком на три роки простою більшістю голосів» замінити на «Члени Президії обираються строком на чотири роки» і далі за текстом.

§5.12 Додати абзац «Президія Академії за поданням президента обирає віце-президентів, головного вченого секретаря та керівників відділів апарату Президії».

§5.13 Ввести новий абзац:

«Президент Академії – обирається на п’ять років» і далі за текстом.

Президент АН ВО України

Дубина М.І.

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ

журі конкурсу Президії АН ВО України на найкращий підручник, монографію, навчальний посібник від 03.11.2011 р.

У 2011 році на конкурс, який щорічно проводить АН ВО України, надійшло 66 наукових праць, серед яких 34 монографії, 4 підручники, 28 посібників.

Журі у складі академіків Михайленка В.Є (голова), Біляєвої О.О., Прощюка Р.Г., Дейнеги І.І., Мосенкіса Ю.Л., Хомича В.Т., Мережинської Г.Ю., докладно вивчило надіслані праці, окремі сторонньо прорецензовані, і дійшло таких висновків:

У НОМІНАЦІЇ «ПІДРУЧНИКИ» НАГОРОДЖЕНІ:

першою премією: Василенко Світлана Дмитрівна, Веренько В.І та Буряк В.І. за працю «Політика і права людини»; Головчук Андрій Федорович та Лихвенко С.Н. за працю «Мобільні енергетичні засоби»;

другою премією: Кузнєцов Юрій Миколайович (співавтори Новосьолов Ю.К., Луців І.В.) за працю «Теорія технічних систем»; Чмиленко Федір Олександрович та Коробова І.В. за працю «Електроаналітичні методи» .

У НОМІНАЦІЇ «МОНОГРАФІЇ» НАГОРОДЖЕНІ:

першою премією: Андрущенко Віктор Петрович за працю «Світанок Європи»; Дубина Микола Іванович за працю «Вічно в пам'яті та серці українця»; Ільницький Іван Григорович (в співавторстві з Фещенко Ю.І., Мельник В.П.) за працю «Пульмонологія та фтизіатрія»; Лучкай Михайло за багатотомну працю (6 книг) «Історія карпатських русинів»;

другою премією: Песиков Яків Семенович за працю «Атлас», «Основи клінічної вушної голкотерапії»; Пикалюк Василь Степанович та Османов А.Ю. за працю «Філо-, онтогенез органів і систем людини», Тіман Майор Пилипович за працю «Апроксимація та властивості періодичних функцій».

У НОМІНАЦІЇ «НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ» НАГОРОДЖЕНІ:

першою премією : Михайленко Всеволод Євдокимович, Кашенко В.О. за працю «Основи БІО дизайну»;

другою премією: Легеза Віктор Петрович, Мартиненко Михайло Антонович та Іванов Ю.І за працю «Вища математика»; Лазаренко Олена Олексіївна за працю «Основи педагогіки і психології»; Заремба Євгенія Хомівна за працю «Кардіологія для сімейних лікарів».

третьою премією – Горальський Леонід Петрович, Хомич Володимир

Тимофійович та Кононський О.І. за працю «Основи гістологічної техніки і морфофункціональні методи досліджень у нормі та при патології».

ГОЛОВА КОМІСІЇ:

Михайленко В.Є.

ЧЛЕНИ КОМІСІЇ:

Біляєва О.О., Процюк Р.Г., Дейнега І.І.,

Мосенкіс Ю.Л., Хомич В.Т., Мережинська Г.Ю.

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ

**журі конкурсу Президії АН ВО України на найкращу наукову працю
молодих учених від 03.11.2011**

У 2011 році на конкурс, який щорічно проводить АН ВО України, надійшло 16 наукових праць молодих учених.

Журі у складі академіків: Михайленко В.Є. (голова), Біляєва О.О., Процюк Р.Г., Дейнега І.І., Мосенкіс Ю.Л., Хомич В.Т., Мережинської Г.Ю., докладно вивчило надіслані праці, окремі сторонньо прорецензовано і дійшло таких висновків:

Першою премією нагороджена: студентка Пашковська Г.В.

Другою премією: студенти Галкіна В.Г., Мельник О., Костюков А.

Третьою премією: аспірантка Тимохіна Т.О.

ГОЛОВА КОМІСІЇ:

Михайленко В.Є.

ЧЛЕНИ КОМІСІЇ:

Біляєва О.О., Процюк Р.Г., Дейнега І.І.,

Мосенкіс Ю.Л., Хомич В.Т., Мережинська Г.Ю.

**УКАЗОМ ПАТРІАРХА
КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ
СВЯТИЙШОГО ФІЛАРЕТА**

За заслуги з відродження духовності в
Україні та утвердження Помісної Української
Православної Церкви
нагороджені
**«ОРДЕНОМ СВЯТИХ
КИРИЛА І МЕФОДІЯ»**

академіки: Дубина М.М., Ільницький І.Г.,
Шакун В.І., Кредісов А.І., Зубок М.І.

ЛАУРЕАТИ НАГОРОД АН ВО УКРАЇНИ У 2011 РОЦІ

НАГОРОДА ЯРОСЛАВА МУДРОГО: Жадько Віктор Олексійович,
Кобець Анатолій Степанович, Мосенкіс Юрій Леонідович

НАГОРОДА СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА: Св. Патріарх України Філа-
рет, Андрущенко Віктор Петрович

НАГОРОДА ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА: Сминтина Олена Валентинів-
на, Курило Володимир Іванович, Дейнега Ірина Іванівна

НАГОРОДА ІВАНА ПУЛЮЯ: Горбачук Іван Тихонович, Сминтина
Валентин Андрійович, Мірошніченко Сергій Іванович

НАГОРОДА ПЕТРА ВОЛИНСЬКОГО: Руденко Юрій Дмитрович, Мі-
хільов Олександр Дмитрович

НАГОРОДА МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО: Шкіль Микола Іва-
нович, Корець Микола Савович

ЗА БАГАТОРІЧНУ ПЕДАГОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: Хільчевський
Валентин Кирилович, Вишневський Омелян Іванович, Ковальчук Іван Пла-
тонович, Надольний Іван Федотович

НАГОРОДА ТАРАНА-ЖОВНІРА: Гришак Віктор Захарович.

ВИНЕСТИ ПОДЯКУ АКАДЕМІКАМ:

За сумлінну роботу в Президії АН ВО України - Табачнікову С.І., Александрову Є.Є., Зозулі І.С., Говорову П.П., Шакуну В.І., Грицаєнко З.М., Біляевій О.О., Горбачуку І.Т., Ільницькому І.Г., Михайленку М.А., Положенцю В.М., Стецюку В.В., Тіману М.П., Хомичу В.Т., Ярмишу Ю.Ф., Зубку М.І., Дейнезі І.І., Грищаку В.З., Попову М.В., Зарембі Є.Х., Ніколайчуку В.І.

За зразкове ведення сайту АН ВО України в інтернеті - Кругляку Ю.О

За значну матеріальну допомогу Академії – ректорам: Зіменковському Б.С., Завальнюку О.М., Кобцю А.С., Товажнянському Л.Л., Полякову М.В., Юрію С.І., Гурину В.А., Божидарнику В.В., Васил'єву А.В., Волошину В.С., Українцю А.І., Уманському В.Я., Лісовому В.М., Большакову В.І., Зозулі І.С., Андрущенко В.П., Падалці О.С., Астаховій В.І., Тугаю А.М. та ін.

Нагороду отримує Святійший Філарет

Вручення академічної нагороди академіку Горбачуку І. Т.

Вручення академічної нагороди академіку Жадьку В. О.

ЗАЯВА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АН ВО УКРАЇНИ

Академія наук вищої освіти України за 19 років свого функціонування набула і доброї слави і має вагомі успіхи. Збагатилась вона досвідом, розширилась громада науковців. Нині чи не найпотужніша наукова установа, здатна виконувати найпрестижніші проблеми освіти і культури, завдання багаторічного народного господарства України.

Понад 2,5 тисячі докторів і 11 тисяч кандидатів наук різних спеціальностей, що працюють у вузах України, з тривогою сприймають нинішню ситуацію, яка склалась в Україні в мовно-освітній та культурній сфері. Тенденція зросійщення України набула в наш час свого апогею.

По різних регіонах - в Луганську, Донецьку, Харкові, Криму, Дніпропетровську, Миколаєві та інших містах України ті, що свого часу залишили Росію в пошуках «длинного рубля» і «легкой жизни», а нині і в зв'язку з байдужістю місцевих жителів захопили владу на місцях, підтримані і нацьковані урядовими колами Росії - різними затулінами, лукініми, бабурініми, жириновськими, петросянами та ім. потрібними - зі шкіри лізуть ратуючи за двомовність, за офіційну в самостійній українській державі російську (чому не польську, єврейську, угорську, румунську?) мову, вигадують так звані «регіональні мови» збурюють відтак політичну обстановку, розхитують і до того хисткі устої економіки й народного господарства в країні. Зневага до української мови, української культури та всього українського відчувається в діяннях значної частини депутатів Верховної ради України, обраних тими ж простимим українцями, переважної більшості посадових осіб різних республіканських і місцевих урядових інституцій. Як начальник, так обов'язково росіянин або, що ще гірше, перевертень який одцурався всього батьківського.

Досі українська мова, яка майже чотириста років витіснялась Росією з усіх сфер суспільного життя, в Україні самостійній не стала єдиною мовою викладання в середній і вищій школі, а без неї учні і студенти не сприймають Україну як справді українську державу.

Збитий чужою мовою телеекран, радіо «Пригадуємо минуле прекрасне» з радіопрограм «Мелодія». З невідомих причин в Україні цілодобово не вгає «Русское радио», радіо «Шансон». Естрада, театри стараннями відповідних служб Росії та сильної «п'ятої колони» України та ще й міністерства культури і туризму задихаються від серових, кіркорових, лешенків, доліних, антонових, малініних, кисельових, маслякових, петросянів і ще сотні інших,

які ніби зумисне, за завданням чергують в Україні, постійно й методично не-сучі бульварну «братню культуру» «родным недалеким хохлам».

В Україні в містах і селах Дніпропетровщини, Миколаєві, Херсоні, Одесі, Донецьку, Луганську і як, не жаль, у Києві і досі збережено ганебні пам'ятники тоталітарного режиму у вигляді назв населених пунктів і вулиць, пам'ятників і меморіальних дошок, присвячених кривавим подіям і діячам, а власне катам українського народу. Зате руйнуються історичні пам'ятники, святі для кожного справжнього українця, і далі існує церква московського патріархату, як одна з активних складових п'ятої колонії.

У власній державі на сором світу ледь животіє українська преса. Знищене українське книговидання, кіно, естрада, бібліотеки, клуби. Натомість панує чужа масмедіа.

Полиці книгарень вигинаються від російськомовних книг, кінотеатри не мають глядача, бо там ідуть чужі, переважно досить низькопробні кінострічки, не працюють бібліотеки, немає де зібратися на вечорниці молоді.

В Херсонському кораблебудівному музеї, наприклад, не змінювали експозицію вже з 20 років і слухаємо (російською мовою), що «чайки» - це витвір донських козаків, що ніякого флоту в УНР не було та й взагалі такого поняття як УНР не знає історія і т.д.

А урядове радіо волає про відродження України. Яке відродження, яка Україна без мови титульного народу якому належить правити у своїй власній державі без його минулого, героїчної історії?

Громадянам всіляко нав'язувалася думка про «природність» офіційної двомовності в Україні, фактично означає російської одномовності, на яку, власне, вже перейшли урядовці, як правило, євреї або вихідці з Росії, особливо в ряді східних областей. Що їм до того, що у тих регіонах - титульне населення - всуціль українці?

Вони і далі почувають себе окупантами. А окупант, як відомо, не дуже церемониться з завойованими.

Приголомшливе враження справляють факти з ліквідування сектору мовної політики при Президентові України, як інституції нині вже нібито «Зайвої».

Таку урядову «політику» АН ВО України вважає вкрай загрозливою не лише для української мови й культури, а й для самого існування, таким чином українського народу, Української держави. А в зв'язку з цим звертається до Президента України В.Ф. Януковича, Українського уряду вже не з проханням, а з низкою категоричних вимог:

1. Зобов'язати керівні служби, урядові інституції всіх рівнів, середні і вищі навчальні заклади, медичні, торговельні, військові та інші установи в повсякденній службовій діяльності неухильно дотримуватися 10-ї статті Конституції України (роз'яснення якої дав у 1999 році Конституційний суд).

2. Зняти на рівні органів державної влади питання про двомовність в Україні, як таку, що загрожує національній безпеці країни, її національному спокою.

3. Відновити (і надати широких юридичних прав) Раді з питань мовної політики при Президентові України, мовного сектора в КМ України. А водночас створити самостійний Комітет з питань мовної політики та між-національних відносин при КМ України, укомплектувавши його справді національно - патріотичними українськими кадрами.

4. Давно назріло прийняття Верховною Радою України, яка має функціонувати лише (!) державною мовою (без будь-яких винятків!), нового Закону про мови в Україні в тій редакції, що була винесена КМ України і до створення якої були залучені нині діючі громадські діячі і організації.

5. Наполягаємо на реальному створенні в Україні програми державної підтримки української преси, книговидавання, радіо, кіно, телебачення. Схвалюємо і настоюємо на програмі одномовного українського радіо і телебачення.

6. Для написання підручників з історії України створити при МОН колективи науковців-викладачів ВНЗ. Координацію діяльності цих колективів та експертизу створення ними рукописів покласти виключно на АН ВО України.

7. Зобов'язати МОН України ввести випускний іспит з української мови всередній школі, вступний - у вишах всіх рівнів, практикум з української мови - на перших

курсах вищих навчальних закладів (і військовому в тому числі).

8. Обкласти літературу, що ввозиться з Росії та інших країн, відповідними митними поборами. Зменшити її ввіз взагалі.

9. Ставимо, перед найвищою владою вимогу про рішучу зміну нині діючої кадрової політики: відповідно урядові посади, зокрема і в навчально-освітній та культурній сфері мають займати не пристосованці, світоглядно колишні «некради», а лише професіонали-патріоти України, які володіють і утверджують на практиці українську мову, менталітет, вважаючи Україну своєю рідною державою

Президія АН ВО України

З ПОДІЙ СЬОГОДЕННЯ

Гість Національного технічного університету «ХПІ» Ірина АКИМОВА, перший заступник голови Адміністрації Президента України

Ірина Акімова стисло розповіла про пріоритетні напрями, ключові завдання та індикатори успіху Програми, авторами якої є не кабінетні вчені, а представники міністерств і відомств, академічної науки, спеціалісти промисловості, зарубіжні консультанти.

Зараз Кабінет Міністрів, влада на місцях створюють плани-графіки реалізації програми, повідомила заступник голови Адміністрації Президента України і підкреслила значення такого фактору, як політична воля, необхідна для успіху справи. Важливо об'єднати зусилля усіх гілок влади, на найвищому рівні – Президента, Кабінету Міністрів і Верховної Ради, те ж саме має зробити влада на місцях. Окремо вона зупинилася на проблемах реформи освіти, яка потребує раціонального використання державних коштів, самостійності університетів у цій справі, необхідної конкуренції.

Ірина Михайлівна відповіла на численні запитання політехніків, які стосувалися інноваційного розвитку вітчизняної економіки, створення належних умов для малого та середнього бізнесу, державного працевлаштування випускників. Останнім вона порадила виявляти більше наполегливості й самостійності в опануванні знаннями, в побудові кар'єри, у зміцненні власної життєвої позиції.

У свою чергу, Ірина Акімова поцікавилася сьогоденням університету, з увагою сприйняла повідомлення ректора Л.Л.Товажнянського про розвиток наукових досліджень і діяльність 40 наукових шкіл НТУ «ХПІ», про постійне зростання кількості нових спеціальностей, про стан матеріально-технічної бази. Вона відзначила важливість для університету будівництва нової фундаментальної бібліотеки, яке, на її думку, обов'язково має бути завершене до 125-річчя НТУ «ХПІ».

ЧИ Й ДАЛІ СПОВІДУВАТИМЕМО ПОРАДИ, НАДІЇ ?

Численні факти переконливо свідчать про те, що у сфері керівництва педагогічною наукою, у системі внутрішнього життя АПН України і по сьогодні не усунуті умови, що склалися в попередні консервативні десятиліття періоду колишнього союзу і які заважають реальній демократизації сучасного наукового життя, подолання монополізму та авторитаризму, що склалися в 30- 80-і роки в науково-педагогічній творчості. У структурах АПН збереглися, як релікти радянських часів, категоричні несприйняття, а той заперечення нових наукових напрямків, шкіл. Образно кажучи, вся педагогічна Україна страждає від науково-академічного консерватизму, застарілих методологічних засад чиновницьких підходів до навчання і виховання підростаючих поколінь. У керівництва АПН є підстава думати, повністю відсутня позитивна, конструктивно-утверджуюча позиція в справі докорінної зміни науково-педагогічної ситуації на краще в масштабах усієї держави. Зрештою, у переважної частини членів президії АПН бракує теоретико-методологічних засад, які б відповідали сучасним умовам незалежної Української держави. Вони відзначаються закостенілістю наукового мислення, втратою стійких орієнтирів у реаліях педагогічного складу АПН спрямовані не в завтрашній, а в учорашній день, у радянське минуле. Такі методологічні позиції не те що не відповідають умовам українського державотворення, ринкової економіки, антидержавних проявів у галузі освіти і виховання.

Про такі факти вже неодноразово писала преса. АПН України писали проф. І. Науменко в статті «Чи існує територіальна нація?» в часописі «Освіта», 1997 р., проф. І. Іщук в статті «Чи бути українській педагогіці?» («Вечірній Київ»), проф. Я.Бурлака, С. Плачинда в статті «Виховуємо всіх, от лише як?», доктор пед. наук Ю.Руденко в статті «Державу захистить національна ідеологія» («Слово просвіти») та ін.

Керівний склад АПН України, зокрема її президент, нехтуючи змістом наших реалій життя не вживають таких термінів, як «українська педагогіка», «українське виховання», «національний характер», «національний світогляд», «козацько-лицарське виховання» та ін., це свідчить про неприйняття ними і нехтування трансформацією української національної ідеї в педагогічній теорії і практиці, про те, що вони перебувають у полоні старих радянсько – інтеграціоналістських стереотипів.

Певна частина положень, в тому числі і публікацій останніх років академіків С.У. Гончаренка, М.С. Вашуленко, В.М. Мадзігона, та ін., мають анти-український характер і спрямування.

Так, в одній із публікацій «Педагогічне фарисейство», надрукованій в «Освіті України», С.У. Гончаренко і Ю.І. Мальований продовжують заперечувати зміст фундаментального терміну «українська педагогіка». До речі, ще К.Д. Ушинський широко вживав терміни «англійська педагогіка», «французька педагогіка», «російська педагогіка» тощо. Саму українську педагогіку, а не будь-яку іншу, з використанням цього терміну розвивали І.Стешенко, С.Русова, І.Огієнко, Я. Чепіга, Г.Вашенко та ін.

Сучасні ж академіки С.У. Гончаренко і Ю.І. Мальований ще кілька років тому залякували педагогічну громадськість спорохнювалим ярликом «Українського націоналізму»... Нині вони силкуються довести, що розвиток педагогіки на національному ґрунті призведе до самоізоляції, до «замикання в вузьконаціоналістичних рамках» і т. п. Всупереч здобуткам цивілізованих країн, вітчизняним педагогічним традиціям згадані науковці прагнуть у ХХІ столітті, в умовах незалежної України нав'язати педагогам-науковцям і практикам якусь пострадянську, абстрактну космополітичну, безнаціональну за своєю суттю і спрямованістю, «інтернаціональну» педагогічну науку.

Велику загрозу для безпеки держави, збереження і примноження ідейних цінностей українського народу, для розвитку ідейно-духовних основ національної системи освіти є висловлювання на кшталт «у педагогічній теорії і практиці має реалізуватися принцип свободи ідеології» (див., вище згадану статтю в «Освіті України»). цим самим С.У. Гончаренко і Ю.І. Мальований заперечують наявності у духовній культурі українського народу тієї системи національних ідей – філософських, політичних, моральних державницьких тощо, які вироблені протягом століть і дістали в науці назву системи національних ідей, тобто національної ідеології.

Згадані науковці нехтують і тим, що у всіх сферах життєдіяльності, зокрема в галузі освіти і виховання, має реалізуватися в незалежній Україні ідеологія державотворення, яка є серцевиною української національної ідеології, яка відображає інтереси всіх національних меншин нашої держави.

Свідомо припиняючи сучасні здобутки національної педагогіки, безпідставно критикують нові напрямки розвитку науки, які своїм непорушним ґрунтом мають вітчизняні наукові досягнення мають вітчизняні наукові досягнення минулих епох, С.У. Гончаренко і Ю.І. Мальований у викривленому світлі зображують справді гуманістичні, демократичні науково-патріотичні набути в галузі української педагогіки. Так, у згаданій статті «Педагогічне фарисейство» написаній в абстрактно-космополітичному дусі, без врахування реалій незалежної України. В ній матеріал викладено з формально-схоластичних, догматичних позицій того рівня розвитку єдиної радянської педагогіки, який був 20- 30 років тому.

Як голова ради по координації педагогічних досліджень при АПН С.У. Гончаренко часто створює труднощі для багатьох дослідників, зокрема дисертантів, у тому числі докторантів, у справі вибору, затвердження і дослідження пріоритетних проблем, розв'язання яких сприяло б виведенню національної системи освіти і виховання з глибокої кризи (про що вже писала українська преса).

Керівництво АПН України виступає проти вивчення українознавства як інтегрованої системи наукових знань про рідний народ, націю, Батьківщину, українство та планетарно-космічний феномен. Лідери цієї академії нехтують тим, що українознавство має найбільший ідейно-виховний потенціал, найвищий статус у моральному, патріотичному, громадському, духовному вихованні підростаючих поколінь, у державотворчих процесах України.

У сучасній педагогічній науці не подолано монополізму чистини академіків. Академік, член президії і АПН України М.С. Вашуленко є співавтором і науковим керівником трьох підручників для початкових школи. Так у підручнику для 4-3 класів поняття «Україна» трактується як «окраїна» інших держав. Тут має місце матеріал про росіянина І.Мічурині, але не знайшлося місця для видатного українця природодослідника, помілога П.Симиренка.

У Підручнику «Рідна мова» для 3 і 2 класу за 1996 р. одна із ілюстрацій втілює в собі ідею російського народу – «старшого брата» українців і білорусів. Ця сама антиукраїнська і антидержавна за своєю суттю і спрямованістю ідея протаскується в третьому підручнику як у малюнках, так і в змісті.

В останні місяці надруковано проект стандартів освіти. Загальне керівництво цією справою здійснювали академіки АПН, члени її президії С.У. Гончаренко і О.Я. Савченко. Проект стандартів відзначається багатьма науково необґрунтованими підходами, застарілими методологічними засадами. Серед виділених авторами галузей знань не знайшлося місця українознавству, як серцевині. Вона ж, як і інші мови, має універсальний характер у життєдіяльності суспільства, народу, нації. Проект стандартів не розкриває багатство духовності українського народу, його національні скарби, пріоритети. Тут недостатньо відображені вищі досягнення культури української нації, її національний характер і світогляд. В численних публікаціях проект стандартів піддається справедливій критиці. В ньому занижений рівень вимог до учнів різних вікових груп, що негативно може відбитися на інтелектуальному рівні всього народу, суспільства.

Можна ще наводити низку фактів, але й цих досить, щоб зробити висновок: нинішня Національна академія педагогічних наук потребує кардинального оновлення.

Григорій Нижник

НОВІ ВИСОТИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ (доповідь на нараді зав. кафедр філософії 27.05.2011р.) **академіка АН ВО України Попова М.В.**

Ми зібрали сьогодні представників філософського співтовариства ВНЗ м. Києва, порушивши традицію знецінення філософської думки нашого народу, яка має місце останні два десятиліття. Адже в умовах попереднього тоталітаризму, все ж кожні п'ять років збиралася республіканська громада філософів для обговорення своїх професійних проблем. Не ідеалізуючи ці наради, не варто відкидати зовсім цей досвід.

В останній 20-річний період незалежної України, на превеликий жаль, не відбулося жодної наради, ніби в цьому немає ніякої потреби. Але справедливості заради, варто пригадати першу Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Трансформація гуманітарної освіти», яка відбулася в Ужгороді в 1998 р. Реформування філософської освіти у вищих навчальних закладах там дістало чільне місце і подальший розвиток.

Якщо поставити перед собою питання: які головні напрямки такого реформування філософської освіти майбутніх фахівців ?, - то, напевне, їх можна визначити таким чином.

Першим завданням реформування, безумовно, має стати серйозний перегляд змісту навчальної філософії, набору її головних проблем, коригування їх сприйняття сучасною філософською та всією спільнотою, як того вимагає життя.

За час, що пройшов від проведення вказаної конференції творчі колективи філософських факультетів та кафедр провели значну та змістовну роботу з покращання відповідної навчальної літератури, а саме, підручників, навчальних посібників, навчальних програм, різноманітних словників. Заслужують увагу такі видання Київського університету ім. Т.Шевченка, педагогічного університету ім. М.Драгоманова, медичного університету ім. О. Огольця, університету біоресурсів та інших.

Проте у цій конче потрібній роботі по формуванню нової генерації навчальної літератури виявився ряд недоліків, як об'єктивних, так і суб'єктивних.

По-перше, із зруйнуванням державного ставлення до справи видання навчальної літератури з філософії і з метою заповнення відповідного вакууму із визнаних апробованих підручників та посібників, творчі колективи кафедр вищих навчальних закладів змушені були вдатися до видання низки, так би мовити, «власних», недостатньо апробованих теоретично та методично видань. Так, безумовно, задовольнявся попит «своїх» студентів, але про-

довжувалась різноманітність та випадковість подачі основних філософських проблем в залежності від професійних уподобань професорів та доцентів -авторів цих підручників та посібників.

З метою подолання такого недоліку «нові» чиновники з МОН, молоді та спорту, а також спеціалізованих міністерств (МОЗ) запропонували ідею підготовки «національних» підручників, від якої «тхне нафтаїном», але цього разу вже націоналістичного гатунку. Ця бюрократична пропозиція мала на меті не випустити із своїх рук видання підручників для вузів, але без фінансового забезпечення. Але нам, гадаємо, не варто повертатися до негативного досвіду підготовки єдиного підручника радянського зразка. Філософія, як мудрість віків та народів не може бути розквартирована по «національних домівках».

Якщо ж звернутися, хоча б конспективно, тезисно до змісту навчальної літератури з філософії, тут можна «надибати» безліч старих і нових проблем, без розв'язання яких ми не зробимо й кроку вперед, не досягнемо бажаного.

Ось лише деякі з них.

1. Останні п'ять років МОН, молоді та спорту під відомим керівництвом серйозно вдалося до теологізації вищої освіти в Україні. Ренесанс релігійної ідеології та практики конституційно необґрунтовано виявився у тих змінах навчальних програм та планів, в яких питома вага філософії серйозно зменшується, а проблеми релігієзнавства та «християнської етики» - безмірно зростають (до охоплення студентів 3-4 курсів).

Такі наміри та їх практичне втілення фактично відкидають завоювання Просвітництва XVIII століття і повертають нас до середньовічної вищої освіти, яка, як відомо, знаходилася під духовним впливом теології. Але ж ми живемо в XXI столітті, хотілось би нагадати деяким чиновникам від освіти.

Реалізація згаданих намірів не корелюється із необхідними кадровими рішеннями добору фахівців-викладачів, що, безумовно, відкріє шлюзи для запрошення духовенства, яке вважає, що духовність людини та мораль є лише суцільно релігійними.

В європейських та американських університетах, як відомо, ніякого релігієзнавства не існує у формі навчальної дисципліни. У нас - це релікт державного атеїзму, із властивими йому ідеологічними недоліками.

Вихід із такого становища, на нашу думку, полягає у впровадженні до навчальної програми з філософії, у якості своєрідного пропедевтичного її розділу -філософії релігії. В 2007 р. вперше за 100 останніх років в Україні було надруковано навчальний посібник з філософії релігії. Не дивлячись на те, що ректорат медуніверситету не придбав до бібліотеки жодного екземпляра посіб-

ника, наша кафедра набула певного методичного досвіду його впровадження. Тому, зараз у видавництві «Медицина» підготовлений до видання підручник із філософії для медвузів із двох частин, до якого увійшов розділ «Філософія релігії». Ми вважаємо, що така навчальна практика більше відповідає потребам нашої вищої освіти, а також характеру європейського досвіду у цьому питанні. Доречі, цей посібник має гриф МОНу та одержав високу оцінку рецензентів-фахівців. Можливо, це кращий вихід із ситуації із релігієзнавством та християнською етикою, ніж той, що декларується від імені держави.

2. Іншою проблемою модернізації змісту філософії як навчальної дисципліни є проблема інноваційного підходу до розкриття вічних та новітніх проблем філософії. Дозвольте привернути увагу до деяких аспектів цієї проблеми, які, можливо, менше викликають суперечностей їх прийняття.

Гадаю, що першочергове місце у такому переліку аспектів належить проблемі філософських методів і, зокрема, діалектичного методу, діалектики, взагалі.

Думаю нам належить очистити діалектику від невластивих їй якостей (а саме надання законам та категоріям діалектики статусу об'єктивних закономірностей, ототожнення із об'єктивними закономірностями матеріального світу). Варто, напевне, підкреслювати необхідність використовувати всю сукупність пізнавальних методів, не абсолютизуючи один із них.

Виходячи із критики К.Поппером гегелівської діалектики, що певною мірою стосується і марксистського вчення про діалектику, нам варто зберегти саму сутність принципів діалектики, як керівних методологічних принципів пізнання та праксеології.

3. Окрім цього, виходячи із загострення так званих глобальних, екологічних, соціально-екзистенційних проблем сучасної цивілізації, нам необхідно всіляко, всебічно та сутнісно розкривати статус та роль людини у світі, яка завжди була предметом філософії. Людини - об'єкта та суб'єкта матеріального світу, відповідального за збереження надбань життя, культури, перспектив майбуття. Змістовним ядром такого розуміння людини стає піднесення її екзистенційної, моральної та правової відповідальності на всіх рівнях соціальної організації та цивілізаційної діяльності.

Нам належить безумовно захищати та підносити найвищі людські чесноти, вести наполегливу боротьбу із всілякими етичними збоченнями, які полонили сучасну соціальну дійсність.

4. Дотичним до цієї проблеми є практичний, дійово-моральний аспект філософського знання, те, що останнім часом дістало визнання у понятті «практична філософія».

Теоретична розробка філософських проблем аналізу суспільного життя та його різноманітних галузей ніколи не була самоціллю теоретичного розвитку філософії. Вона завжди була конче необхідною заради ефективного розв'язання нагальних практичних потреб суспільного розвитку. Чи це стосується структури та функцій громадянського суспільства, чи потреби революційних перетворень соціально-політичної структури суспільствами сучасної світової екологічної ситуації.

Дозвольте у зв'язку з цим звернутися до однієї актуальної проблеми нашого повсякденного життя, яка багато про що говорить.

У січні цього року (20.01) тижневик «Дзеркало тижня» надрукував велику статтю О. Кендюхова, докт. екон. наук та філософії під назвою «Суспільство споживання як національна трагедія України». Вона стала одним із перших серйозних філософських виступів критичної оцінки двадцятиріччя розвитку нашої незалежної держави.

Автор говорить про незворотні процеси деградації економічного життя України, кардинальні зміни у свідомості та підсвідомості суспільства. Втрата нашим суспільством здатності до критичного мислення веде до одуріння людей, до їх духовної деградації. А остання перетворює нас у країну щирих брехунів, у якій той, хто говорить правду стає ізгоєм, вигнанцем.

Отже, економічна деградація стає наслідком деградації духовної. Адже суспільство споживання сповідує не високі, а посередні та гірші соціальні цінності. Немає героїв по духу, але багато - по орденах (куплених).

Якщо раніше у суспільстві діяв один відомий принцип життя та праці: «капітал-товар-капітал», то зараз зовсім протилежний: «гроші-влада-гроші». Влада та гроші стають головними засобами задоволення людських бажань, як правило, шкурних, біологічних і тому подібних.

Як відомо, у Новому Завіті Христос виганяв батогами торговців та міняв із храму, тобто суспільства. Чому ж наша філософська спільнота не піднімає голос боротьби проти таких деформацій життя та свідомості нашого народу? Чи немає філософського зав'язання, чи звикли до цієї буденності? Чому мовчить практичний потенціал філософії? Невже перевелися Сократи та Сковороди, Ясперси та Поппери?

Така вже доля філософії, її соціального покликання - мати бажання бути ... всупереч і не дивлячись на умови та незалежні від нас обставини, тобто мислити, подавати свій голос, висловлювати для всіх те, що важливе для себе.

А це означає, що ми просто зобов'язані відкрито говорити про це, що нам заважає будувати сучасну Україну, що руйнує наші ідеали та душі, що відвертає від високого та благородного. І говорити про це, не лише в статтях та монографіях,

а в студентських аудиторіях перш за все, щоб критичний дух філософії ставав практичним, необхідним. Це має стати і суттєвим наголосом в наших нових підручниках, в наших духовних акціях у суспільстві. Бути філософом у наш час означає діяти сміливо та вільно, відповідально та відкрито за високими науковими та філософськими мірками, реалізуючи нагальні соціальні та моральні проблеми, спираючись на кращий досвід попередників, але дивлячись у майбутнє.

Втрата економічної незалежності держави при стрімкій духовній деградації - це дійсно велика національна трагедія, породжувана філософією споживацтва. А таку «філософію» саме суспільство, впевнений, не в змозі подолати, якщо філософи-фахівці будуть «відсиджуватись в окопах».

Інтелектуальне та духовне виродження фактично веде до відмови від громадянських свобод, права вибору, свободи слова, веде до формування імітаційної форми демократії у всіх її вимірах.

5. Гуманітарна орієнтація сучасної науки та соціальної діяльності знаходить відбиття у реформуванні предмета філософії, який зараз має базуватися на даних герменевтики, культурології, структурної антропології, соціології пізнання, когнітивної інженерії. Як концентрація людської духовності філософія тим самим має прокладати стратегічні траси людського самобудівництва, стати смислотворчістю життя в його надіях, безнадійності та суперечливості. «Літургія» філософії - це її «свята служба», як говорив А.Швейцер, «бути поводитим та сторожем розуму, базисом ідеалів, які лежать в основі культури».

6. Думаю, що назріла потреба розгорнути не лише у фахових виданнях, а і у масовій пресі широку практичну дискусію щодо оцінки стану та перспектив розвитку України, проблем, які заповнили і деформували духовну сферу переважної більшості наших громадян, проти ганебних явищ корупції, неправового збагачення, шельмування прав людини та інше.

І знову хочу повернутися до наших внутрішніх, професійних проблем. Йдеться про те «прокрустове ложе» директивних рамок, в яких доводиться працювати кафедрам філософії вищих навчальних закладів. Йдеться не лише про різке скорочення питомої ваги гуманітарної освіти майбутніх фахівців, а про блюзнірство щодо філософії, теоретичного ядра гуманітарної складової підготовки інженерів, лікарів, педагогів. Не варто згадувати дворічний курс філософії в минулі часи, тут дійсно були ідеологічні перегини. Але зараз викладання філософії зведене фактично до 50 год. програми, до одного семестру. Це свідчить, що операцію вивісєкції філософії здійснюють чиновники «ветеринарного» гатунку, аби, так би мовити «знайти худобу». Не розуміючи того, що вивчення філософії не можна втиснути у вузькі рамки семестру. Як гово-

рили стародавні греки - для цього потрібне все життя. Але у цих діях наших новоспечених чинуш я вбачаю і іншу провину: ми їх так вчили, а вони самі так вчилися. А коли я вжив поняття «блюзнірство», я мав на увазі формалізм і при визначенні можливостей вивчення студентами філософії і про години так званої самостійної роботи студентів. За нашими спостереженнями, а також при відсутності якісних підручників в бібліотеках - лише від 5 до 10 відсотків студентів готуються до занять самостійно, а не на семінарських заняттях.

7. Який вихід із цієї скрутної ситуації? Тут можна говорити, можливо, про три шляхи поліпшення оволодіння студентами філософськими знаннями.

По-перше, якомога ефективніше використання викладачами проблемного, дискусійного метода викладання та перевірки якості засвоєння навчального матеріалу. Така методика проведення занять не лише відповідає змістові філософських проблем, але і дозволяє навчити студентів мисленню, вмінню робити висновки. Цьому шкодить формалізм Болонської декларації, її формальна практика викладання.

По-друге, нам необхідно наполегливо і всебічно поєднувати вивчення філософської проблематики із основним профілем підготовки фахівців, тобто повніше реалізувати профілізацію викладання філософії. А для цього необхідне підвищення кваліфікації викладачів, вихід за межі своєї професійної обмеженості.

І, нарешті, по-третє: ставити питання перед директивними органами про збільшення навчального часу на філософію. І як перший крок - може бути переведення годин на самостійну роботу студентів в статус аудиторної роботи. Можливо, частково. Це дасть змогу розширити практичну складову засвоєння методологічного потенціалу філософії у майбутній фаховій діяльності інженера, лікаря, педагога, економіста тощо.

Я не випадково згадав про методологічну функцію філософії, яка завжди була невід'ємною її соціальною якістю. Але «воюючи» з марксистською методологією дехто готовий викинути «із брудною водою» також «дитя». А це означає певне невігластво та некомпетентність таких «рекомендацій».

Мною у свій час було запропоноване сучасне розуміння наукової методології («Наукові записки АН ВШ» України, 1999, вш.2), яке може стати основою його тематичного обговорення в колективах кафедр і умовою повернення її до реального життя сучасної філософії.

Доповідач віддає собі звіт у тому, що порушені питання це лише привід для їх предметного обговорення та практичної діяльності щодо зміни ситуації з викладанням філософії не лише в окремих навчальних закладах, але і у соціальному призначенні мудрості віків та поколінь.

ТУРИЗМ НА ПЕРЕДОДНІ «ЄВРО-2012»: ПЕРСПЕКТИВИ ЧИ ПРОБЛЕМИ? (ПОЗИТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ: ЗВОРОТНІЙ БІК)

Не за горами «ЄВРО-2012» і туроператори з надією готуються до цього випробування на «професійну придатність», оскільки, попри декларації і певні статистичні викладки, вітчизняний туризм більшою мірою орієнтований на вивіз своїх громадян для відпочинку у будь-якому куточку світу і значно менше готовий для задоволення їхніх потреб в країні, ще менше - для забезпечення потреб іноземних туристів. Така практика склалася ще у 1990-ті роки і міцно закріпилася у свідомості українців тезою «там - все для туриста, там - все гарно, а у нас - погано, нічого немає і не буде». А для розвитку туризму в Україні, де дійсно є великі можливості, такий стереотип має бути подоланий і в першу чергу зусиллями держави.

Що є сьогодні у вітчизняному туризмі? Чимало позитивного: 1) законодавча база, як основа розвитку національного туристичного бізнесу; 2) організаційні засади; 3) система освіти і наукового забезпечення розвитку. Ці позитивні моменти, водночас, мають зворотній бік: вони діють «не завдяки», а «всупереч». По-порядку:

1) законодавча база для розвитку туризму в країні є основою державної регуляторної політики в цій сфері. Якою ж є ця державна політика? Вперше Закон України «Про туризм» був прийнятий 1995 р. і розроблявся фахівцями-юристами із залученням практиків туризму. Роки його функціонування показали необхідність внесення змін і доповнень, які й були внесені раптово у 2003 р. і стали фактом, за яким зараз «живе» туризм. Про вади цього закону писалося у фаховій та популярній пресі чимало, оскільки даний закон в першу чергу є законом про туроператорську діяльність, спрямований на підтримку середнього бізнесу (великого тур бізнесу в Україні немає), який, вносячи поправки задля поліпшення своєї діяльності у Закон 2003 р., «забув» про інші функції туризму, крім економічних, бізнесових. Так «за бортом» державної уваги до туризму опинилися цілі напрямки некомерційної туристичної діяльності: дитячий і юнацький туризм, соціальний туризм, спрямований на підтримку туристичного руху серед соціально незахищених верст населення (наприклад, туризм для інвалідів - про це навіть писати соромно, бо люди з обмеженими

фізичними можливостями практично не мають змоги виїхати на екскурсію, не кажучи вже про здійснення тур подорожі); слабо врегульована діяльність громадських організацій і об'єднань громадян на підтримку туризму, а звідси нездійсненим є задекларований принцип приватно-державного партнерства і т.д. На діючій законодавчій базі, на жаль, туризм не може здійснювати таких суспільних функцій як: формування позитивного іміджу держави на міжнародній арені, виховання патріотизму власного населення, формування та підтримка «туристичного способу життя» або бажання здійснювати подорожі за наявності вільного часу і в першу чергу власною країною як серед дорослого населення, так і, особливо, серед молоді.

Усвідомлення вад діючого законодавства майже одразу викликало хвилю внесення змін та доповнень і прийняття нової редакції даного Закону. Цей процес триває практично з часу прийняття попередніх змін і сьогодні, після нетривалого обговорення із залученням фахівців і науковців, знову «підкилимно» готується до прийняття. Ми, як споживачі туристичного продукту і фахівці з туризму, знову будемо мати закон, підготовлений вузьким колом задля забезпечення потреб власного бізнесу, як казав класик: «узок круг революціонерів і страшно далеко они от народа» (В.И.Ленин).

2) організаційні засади діяльності туризму є взагалі проблематичними, оскільки за роки незалежності його так і не «легалізували», надавши статус «галузі економіки», а діє він під назвою «сфера туризму», хоча фахівці послуговуються терміном «індустрія туризму», маючи на увазі сукупність комерційних і некомерційних суб'єктів ринку туристичних послуг, діяльність яких спрямована на задоволення мотиваційних потреб туриста (готелі, мотелі та інші засоби розміщення, заклади харчування, туроператори і турагенти, заклади культури і розваг, санаторії і бази відпочинку і т.д.) З урахуванням мультиплікативного ефекту туризму зиск від діяльності індустрії туризму поширюється в нашій країні на 40 видів економічної діяльності (в світі таких нараховується понад 100). А якщо додати до цього переліку заклади, які працюють задля соціального ефекту (краєзнавчі та туристські гуртки школярів? Клуби, які об'єднують аматорів певних видів переважно активного туризму - велосипедного, водного, гірсько-пішохідного та інших)? Мабуть, держава має опікуватись, скоординувати цю різномірну діяльність, спрямовувати її на отримання як економічного, так і соціального ефекту? Є ще один аспект - екологічний, про який багато говориться, але мало що робиться. Тільки обмеженням відвідувань або стягуванням плати за вхід/в'їзд на територію заповідників і національних парків (при, до речі, не визначених

нормативах рекреаційно-туристичних навантажень на ландшафти даних природних резерватів) важко досягти екологічно збалансованої туристичної діяльності на конкретній території, особливо якщо вона користується підвищеним попитом у туристів. Саме ці проблеми має врегульовувати держава як законодавчо, так і організаційно.

Що ж маємо з організацією туризму? За роки незалежності - 11 реорганізацій «зверху - до низу» і зараз переживаємо 12 «перебудову» організаційних засад. Певною мірою була сформована «вертикаль управління» за часи діяльності Державного комітету з туризму, потім державної адміністрації з туризму, Державної служби туризму і курортів Міністерства культури і туризму України, але, як бачимо, «зниження» статусу і, відповідно, фінансової підтримки і уваги з боку держави, помітно навіть за наведеними етапами, руйнує цю вертикаль. В регіонах («на місцях») туризмом опікуються то економісти, то працівники культури, а коли його розвитком опікуватимуться фахівці з туризму? Країна має таких фахівців, хоча влада про це, може, й не знає, оскільки не дуже переймається своєю туристичною політикою як внутрішньою, так і міжнародною. Ми не дбаємо про імідж держави засобами туризму, а мали б!

3) система освіти і наукового забезпечення в країні почала формуватися ще у 1970-х роках в класичних університетах на базі географічної освіти. З середини 70-х Київський національний університет імені Тараса Шевченка та Таврійський державний університет ім.В.І.Вернадського випускали фахівців із записом кваліфікації «методист-організатор туристсько-екскурсійної справи». У 1990 р. була відкрита перша в Україні спеціалізована кафедра з підготовки кадрів для туризму - кафедра країнознавства та туризму на географічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Років за 5 по тому, після певного державного «оформлення» туризму, почали відкриватись кафедри і створюватись ВНЗ туристичного профілю. З метою узгодження навчальних планів і програм, тобто фактичного узгодження напрямку підготовки фахівців, була створена і з 1997 р. почала діяти громадська асоціація ВНЗ готельного і туристичного профілю, яка сьогодні нараховує понад 80 членів. Все це були кроки на шляху стандартизації освіти в сфері туризму. Стандартизація освіти активізувалась у зв'язку з приєднанням України до європейського освітнього простору (Болонської системи). 2003 р. наказом МОНУ була створена робоча група у складі представників майже 20 ВНЗ, які вже готували кадри для туризму, яка й напружувала на підставі узагальнення власного досвіду, досвіду провідних ВНЗ Європи, Галуzeвий стандарт вищої освіти України (ГСВОУ) 0504-«туризм»,

який був затверджений 2004 р. В межах стандарту розробники намагались гармонізувати підготовку фахівців для такої синтетичної діяльності як туризм і узгодити економічну, географічну, історичну, культурологічну та інші складові в межах нормативної частини підготовки бакалаврів з туризму. Безумовно, даний стандарт мав свої вади, особливо в частині розподілу годин, були введені дивні дисципліни на кшталт «Діяльність туристичної самодіяльної організації», однак, не встигли освітяни розібратися в даному стандарті, як 2006 р. був введений новий тимчасовий, оскільки МОНУ, в процесі реорганізації вищої освіти, віднесла туризм з окремого напрямку знань до спеціальності в галузі знань «культура»(020107-туризм), а 2009 р. - до галузі знань «сфера обслуговування» (140103 - туризм). Чому такі реорганізації зі зміною стандартів освіти не йдуть на користь підготовці кадрів? Тому, що сьогодні кількість ВНЗ, які проходили ліцензування за даною спеціальністю сягає майже 200 за всіма рівнями акредитації. З них майже 54 % становлять ВНЗ III-IV рівня (інститути, університети, академії), які готують бакалаврів, спеціалістів, а більшість і магістрів-туризмознавців. Понад 60 % з них - державні, решта - приватні. Постає питання - чи всі з цих ВНЗ можуть готувати конкурентоспроможних фахівців у сфері туризму? Чи популярна професія, яка вабить випускників школи і формує контингент студентів, спонукає ВНЗ до ліцензування? А може, дійсно, кожен регіон повинен мати низку ВНЗ з підготовки кадрів для туризму для забезпечення потреб індустрії, що бурхливо розвивається саме у цьому регіоні? То де ж цей бурхливий розвиток?

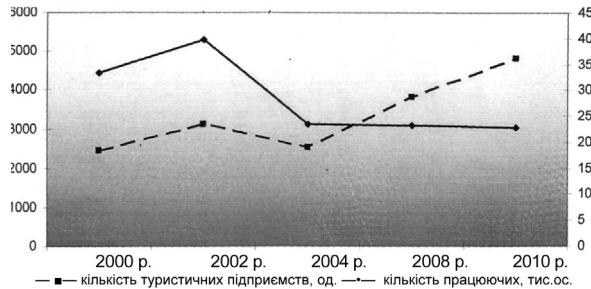
Спостерігається кореляційна залежність між невизначеністю статусу туризму в господарстві країни і в її суспільному житті, квалістю державного регулювання в цій царині і «активністю» ВНЗ з ліцензування даної спеціальності, що вабить абітурієнтів і забезпечує додаткові прибутки за рахунок навчання студентів за контрактом.

При цьому за дужками лишаються питання працевлаштування випускників. На початок цього року, за даними Науково-дослідного інституту соціально-трудових відносин Міністерства праці та соціальної політики України, в туризмі шукали роботу біля 60 чол. і тільки одну вакансію (екскурсовода) пропонували в АР Крим. Розрахунки показують, що в разі, коли ВНЗ повністю вибирають обсяги ліцензії, вони мають щорічно випускати 18,3 тис. фахівців всіх рівнів акредитації (від бакалавра до магістра), що становить 80,3 % від загальної чисельності зайнятих сьогодні в галузі. І так кожного року, а між тим чисельність зайнятих в галузі, за даними статистики, зменшується (таблиця, а краще – графік).

Динаміка галузі туризму

Не менш загадкова ситуація з науковими дослідженнями, які б мали визначати перспективи і напрямки розвитку туризму. Такими осередками є ВНЗ, що готують кадри для туризму, і займаються теоретичними узагальненнями туристичної діяльності, дослідженням зарубіжного досвіду, розробляють прогнози і плани розвитку як національного так і регіонального туризму, мають прогнозувати зміни вимог до фахівців туризму, прогножуючи зміни туристичного ринку, оскільки від цього залежить якість підготовки, і, врешті-решт, майбутнє туризму. Діяльність ця тримається на ентузіазмі, фактично стверджуючи громадянську позицію тих, хто займається науковими розробками, оскільки слабо координується і практично не підтримується державою. В «надрах» відомств, що опікуються туризмом, постійно змінюючи свій статус і назву, функціонує Науковий центр розвитку туризму з мізерним штатом і такими ж можливостями «очолити» вітчизняну туристичну науку. Хоча саме з ініціативи цього центру, за його координаційних зусиль науковцями провідних ВНЗ країни за участі практиків туризму була розроблена і прийнята Кабінетом Міністрів «Стратегія розвитку туризму» (2008 р.). І яка ж доля цієї стратегії, до розробки якої були залучені потужні наукові зусилля? Вона - під дією «грызущей критики мышей».

Проблеми в кожному виді діяльності є й мають бути, оскільки свідчать про процес розвитку. Але ж у цьому процесі має бути прогрес і тільки заклинаннями про значні перспективи туризму і його неосяжні можливості, які лунають от вже 20 років, не зробити туризм економічно ефективним, соціально відповідальним і екологічно спрямованим. Має бути на те державна воля і цілеспрямована політика, а потенціал і кадри для цього є.

Ми всі - напередодні «ЄВРО-2012», в очікуванні великого спортивного свята, яке презентує нашу країну світові, відкриє для багатьох гостинну Україну! І хай ці сподівання справдяться.

Любіцева О.О., академік.

ЗВІТ
про виконання Наказу Кабінету Міністрів України
«ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ МІЖГАЛУЗЕВОЇ КОМПЛЕКСНОЇ
ПРОГРАМИ «ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ»
на 2002 – 2011 рр. в Донецькій області

Адміністрації Державного управління охорони здоров'я (О.В.Аніщенко, О.Б.Петряєва) та Донецького національного медичного університету (ректор – акад. НАМН України Ю.В.Думанський) було доручено розробити план організаційних заходів щодо виконання приказу Кабінету Міністрів:

- утворення нових профільних медичних служб;
- підготовка медичних кадрів для роботи в спеціалізованих медичних службах;
- організація навчання лікарів-курсантів лікувального профілю на факультеті післядипломної освіти основам медичної психології та сексології;
- координаційна робота медичних та соціальних служб по роботі з молоддю Донецької області;
- безкоштовне методичне забезпечення працівників медичних і соціальних служб по роботі з молоддю в Донецькій області;
- освітлення та обговорення результатів роботи в науково-практичних конференціях, на сторінках наукових видань;
- розробка факультативної навчальної програми статевого виховання підлітків та втіленні її у школах, ліцей, ВНЗ Донецької області.

Координаційна та звітна робота була доручена д.м.н., акад. АН ВО України, проф. Бабюку І.О. – головному дитячому та підлітковому сексопатологу ДУОЗ Донецької області. Наукова та практична діяльність проходила під егідою Академії наук вищої освіти України (президент – акад. Дубина М.І.). Співвиконавцями також були акад., д.мед.н. Шамраєв С.М., акад., проф. Туровська Т.В. та с.н.с. Нагорний О.Є. (м. Донецьк).

За звітний період під патронатом ДУОЗ Донецької області (Аніщенко О.В., Петряєва О.Б.) відповідно до плану заходів було створено в м. Донецьку:

- Донецький центр охорони здоров'я материнства та дитинства (директор – чл.-кор. НАМНУ, проф. Чайка В.К.);
- Донецький інститут проблем сім'ї при ДонНМУ (директор – проф. Чайка А.В.);
- поліклініка для молоді при ДПС (зав. – проф. Матицина Л.О.);
- Донецька обласна клінічна психоневрологічна лікарня – медико-психологічний центр (директор – акад., проф. Бєро М.П.);

- Донецький центр статевої освіти та сексологічних досліджень та медико-психологічна лабораторія при ІНВХ НАМН України (зав. – акад., проф. І.О.Бабюк);

- відділ відновлення репродуктивної функції людини (зав. – проф. Чурілов А.В.) і відділ урологічної та андрологічної допомоги (зав. – акад., д.мед.н. Шамраєв С.М.) при ІНВХ НАМН України (директор – акад. НАМНУ, проф. Гринь В.К.);

- введені посади позаштатних головних сексопатологів у містах Донецьку (акад. Бабюк І.О.), Макіївка (к.мед.н. Савенко Ю.П.), Слов'янську (к.мед.н. Яковленко О.В.), Маріуполі (к.мед.н. Топалов Д.П.) для налагодження медичної допомоги в галузі медичної сексології, психології та репродуктології;

- відкрито сіть сучасних лабораторій для бактеріологічного, генетичного, гормонального та інш. обстеження населення Донецької області;

Практична робота проводилась згідно наказів МОЗ України та скоординована ДУОЗ Донецької області (зав. – Петряєва О.Б.).

За активною підтримкою адміністрації ДонНМУ ім. М.Горького (ректор – чл.-кор. НАМН України, проф. Думанський Ю.В.) для рішення державної програми було відкрито Донецький інститут проблем сім'ї (директор – проф. Чайка А.В.) для рішення науково-дослідних і практичних завдань в галузі профілактики незапланованої вагітності та забезпечення копулятивного і репродуктивного здоров'я населенню Донецької області. На кафедрі психіатрії, психотерапії, мед психології та наркології ФІПО ДонМУ ім. М.Горького втілено теоретичний курс медичної сексології та сексопатології (затверджені Міністерством освіти та МОЗ України) з підготовки кадрів для підвищення якості обслуговування населення Донецької області (зав. – акад., проф. Бабюк І.О.). Відповідно договору ДонНМУ і ІНВХ НАМН України, на базі останнього створена клінічна база університету – Центр статевого виховання та сексологічних досліджень (директор – акад., проф. Бабюк І.О.). Щорічно проводились міждисциплінарні науково-практичні конференції (під грифом МОЗ України) для вчених і практичних лікарів з питань репродуктивного здоров'я, статевого виховання підлітків, сімейно-шлюбних відношень, питань викладання сексології та сексопатології на факультеті інтернатури та післядипломної освіти. Сексологічні підрозділи в обласних містах були забезпечені методичною літературою; їх робота щоквартально контролюється головним фахівцем із розбором клінічних випадків. Результати наукових досліджень та практичних впроваджень неодноразово освітлено у

вітчизняних наукових та науково-популярних виданнях, монографіях, учбово-методичних рекомендаціях. Налагоджена координаційна робота та спілкування з фахівцями провідних інститутів (Київський інститут андрології та сексології, Український інститут судової і соціальної психіатрії та наркології МОЗ України, Харківська академія післядипломної освіти, Український інститут дерматології та венерології, Донецький інститут проблем сім'ї, тощо) та науковцями України.

За звітний період ДУОЗ Донецької області сумісно з Донецьким обласним центром соціальних служб для молоді (директор – Павленко А.М.) проведено благодійну акцію «Молодь України – за здоровий спосіб життя» (2002-2003 р.р. зареєстрована в плані роботи Донецького міського центра соціальних служб для молоді), в рамках якої була підготовлена, опублікована і безкоштовно розповсюджена «Бібліотека медичного та соціального робітника» з 15 брошур в галузі моралі, статевого виховання, профілактики абортів, венеричних хвороб, ВІЧ-інфекції, психогігієни статевого життя тощо (відповід. – акад. Бабюк І.О., Бенюх Н.С.), налагоджена цілодобова телефонна служба довіри та психологічного забезпечення (90-74-10). В 2003-2006 р.р. було розроблено та втілено річні навчальні факультативні програми по статевому вихованню для учнів та студентів м.Донецька (відпов.-Дрозд Ю.Г., Беляков М.О.), м.Макіївка (відпов. – Савенко Ю.П.); школа планування сім'ї Центру статевої освіти та сексологічних досліджень (відпов. – акад., проф. Бабюк І.О., Серeda У.П.); лекції з питань християнської моралі та волеології на заняттях недільної школи Свято-Благовещенського храму м.Донецька (відпов. – протоієрей В.Педченко). В Донецькому інституті ринку та соціальної політики на кафедрі соціальної психології для студентів було втілено місячні курси медичної сексології (відпов. - Бабюк І.О.).

В поліклініках міських лікарень та відділеннях дерматовенерологічного та наркологічного профілю була організована стендова пропаганда здорового способу життя. В міських та обласних газетах і журналах («Мир здоров'я», «Негоціант», «Здоров'я Донбасу», «Новини медицини та фармації», «Здоров'я», «Комсомольська правда» та інш.) опублікована серія статей з питань сексології, статевої моралі, сімейно-шлюбних відношень, контрацепції, профілактики венеричних хвороб. У спеціалізованих наукових журналах – публікації про організацію та форми статевого виховання в Україні, в школах, вищих учбових закладах, лікарям-курсантам на факультеті післядипломної освіти (відпов. – акад., проф. Бабюк І.О.). В газеті «Приазовський робочий» - введена постійна рубрика «Відповіді на листи читачів» головно-

го позаштатного сексопатолога м. Маріуполь, к.мед.н. Топалова Д.П. Аналіз матеріалів проведеної роботи статевого виховання підлітків та молоді взагалі, тематика шкільних програм та інш. було положено в кандидатську дисертацію (Савенко Ю.П.), отримано свідоцтва на 17 галузевих рацпропозицій, 9 винаходів, які втілено в медичну і соціальну практику. Взагалі, проблеми виховання молоді, організації боротьби з абортами, раннього статевого життя, венеричними хворобами, викладання сексології в медичних вузах було освітлено в 37 наукових роботах, 19 методичних рекомендаціях, 7 монографіях, 5 керівництв, 12 статтях з педагогіки. Матеріали озвучено на 21 науково-практичній конференції, 4 з'їздах, 3 конгресах (у т.ч. із міжнародною участю). В 2010 р. між АНВО України, ДонНМУ ім.М.Горького, ІНВХ ім.В.К.Гусака, інститутом урології НАМН України та Болгарською науковою фундацією андрологів і сексопатологів (відповідальний – проф.Бабюк І.О., д.м.н. Шамраєв С.М., проф.. Туровська Т.В., с.н.с. Нагорний О.Є.) було підписано договір про наукові дослідження в галузі сексуального та репродуктивного здоров'я населення та вирішенні важливих питань демографічної кризи в країнах центральної Європи (відпов. – акад., проф. Бабюк І.О., акад. Шамраєв С.М., акад.. Туровська Т.В.).

За реалізацію програми статевої освіти молоді та населення Донецької області, проведення акції «Молодь України – за здоровий спосіб життя», видання та розповсюдження «Бібліотеки медичного та соціального робітника» за звітний період отримано почесні грамоти від Президента України (2003); ДонНМУ (2006;2008;2009); ГУОЗ Донецької області (2007;2010); Міністерства у справах молоді та сім'ї України (2006); диплом Міністерства охорони здоров'я (2010); офіційні подяки газети «Комсомольська правда в Україні» (2006); Української православної церкви (2005); УНДІ ССПН МОЗ України (2007; 2010).

Акад. Бабюком І.О. в 2011 р. отримано медаль акад. Богомольця та нагороду Ярослава Мудрого.

Монографії «Психотерапія та медична психологія в реабілітації жінок» (2005), «Алкогольна та наркотична залежність у підлітків» (2007), «Кримінальна сексологія» (2009) стали лауреатами конкурсу ім.В.П.Протопопова в номінації «Краща монографія року», а учбовий посібник «Основи клінічної психології» став лауреатом конкурсу «Краща книга Донбасу – 2011», отримав диплом III ст. АНВО України і гриф Міністерства освіти України. Монографії «Сучасна контрацепція» прездана в Російській Федерації (2005), «Біологічні маркери репродуктивності чоловіка» - в Болгарії (2009).

Перелік основних публікацій:

(методичні рекомендації)

1. Половое воспитание детей-инвалидов: метод.реком.-Д.:ДОЦДМ, 2002.-32 с.
2. Психогигиена половой жизни: метод.реком.-Д.:ДонНМУ, 2003.-29 с.
3. Профилактика венерических заболеваний и их осложнений: метод.реком.-Д.:ДИРСП, 2003.-44 с.
4. Введение в сексологию и основы деонтологии: метод.реком.-Д.:ДИРСП, 2003.-24 с.
5. Профилактика ВИЧ-инфекции: уч.пос.-Д.:ИНВХ АМНУ, 2004.-36 с.
6. Венерические заболевания: уч.пос.-Д.:ДонНМУ,2004.-23 с.
7. Лечение эректильной дисфункции: уч.пос.-Д.-К.:Дженом Биотек, 2005.- 54 с.
8. Лечение мочепополового хламидиоза, уреа/микоплазмоза и их осложнений: метод.реком.-Д.-К.: Нижфарм STADA, 2011.-29 с.

(монографії)

1. Психические и соматические расстройства в нарушении сексуального здоровья.-Д.: Донецчина,2002.- 216 с.
2. Планирование семьи, секс и судьба.- Д.:ДМИ, 2003.-118 с.
3. Медико-социальная работа с девочками-подростками.-Д.: ДМИ, 2003.-102 с.
4. Психотерапия и медпсихология в реабилитации женщин.-Д.-Х.: Донецчина, 2005.-284 с.
5. Современная контрацепция.-М.:АСТ-Сталкер,2004.- 105 с.
6. Алкогольная и наркотическая зависимость у подростков.-Д.-Х.:Донецчина,2004.-192 с.
7. Криминальная сексология.-Д.-К.:Донецчина,2004.-224 с.

(публікації з педагогіки)

1. Порухнення сексуальної поведінки людини // Укр. реф.. журн.- Т.1.-№2.- 2002.-С.110-112.
2. Значение полового воспитания подростков в профилактике нарушений сексуального поведения // Актуал. вопросы профилактики и лечения заболеваний репродуктивной системы у детей и подростков.- Славянгорск-Д.:ДонНМУ,2004.-С. 6-8.
3. Развитие сексуальных расстройств у мужчин // Дерматовенерология, косметология, сексопатология.-№1(4).-2004.-С.67-72.
4. Формирование алкогольной зависимости у студентов // Укр. вісник психоневрології.-2003.-Т.3.-№1.-С.24-27.
5. Половое воспитание, обучение и просвещение населения – как основа профилактики ЗППП и ВИЧ-инфицирования // Здоровье Донбасса.-2003.-№3.-С.85-88 **(соавт. – А.В.Анищенко).**
6. Статеве виховання: роль медиків, сім'ї, школи, суспільства // Актуал. вопросы профилактики заболеваний репродуктивного возраста.-Святогорск-Д.:ДонНМУ,2005.-С.11-13.
7. Особенности преподавания основ сексологии и сексопатологии на ТУ врачам лечебного профиля // Журн. дерматовенерологии и косметологии им.Н.А.Торсуева.-2004.-№1-2(8).-С.185-186.

8. *Усовершенствование полового воспитания, обучения и просвещения // Здоровье мужчины.*- 2004.-№2(1).-С.100-102.
9. *К вопросу о реформе программы полового воспитания подростков в Украине // Нов. медицины и фармации.*- 2004.-№15(155).-С.8-9 (**соавт.- А.В.Анищенко**).
10. *Влияние гендерных факторов на формирование дисгармонии супружеских отношений // Укр. вісник психоневрології.*-2007.-Т.15.-№1(50).-С.151-152.
11. *Психосоциальные тенденции современной семьи // Здоровье Донбасса.*-2007.-№2.-С.41-44 (**соавт.- А.В.Анищенко**).
12. *Сексуальная гармония и дисгармония в браке // Міжнар. вісник медицини.*-2008.-Т.1.-№1-2.-С.99-101 (**соавт. – А.В.Анищенко**).
13. *Методическое обеспечение диагностики и коррекции нарушений семейных отношений // Медпсихология.*-2009.-Т.4.-№2-3.-С.82-84.
14. *Актуальность полового воспитания подростков // Дерматовенерология, косметология, сексопатология.*-2010.-№3-4.-С.203-206.
15. *Коррекция психопатологической и урологической симптоматики у больных с копулятивной дисфункцией // Архів психіатрії.*-2011.-Т.17.-№3-4.-С.63-66.
16. *Оптимизация учебного процесса в преподавании основ медсексологии врачам-курсантам // Архів психіатрії.*-2011.-Т.17.-№3-4.-С.143.
17. *О половом воспитании в школьной программе // Здоровье мужчины.*-2011.-№1(38).-С.34-36 (**соавт. Е.Б.Петряева**).
18. *Актуальность полового воспитания подростков // Дерматовенерология, косметология, сексопатология.*-2010.-№3-4.-С.203-206 (**соавт. Е.Б.Петряева**).

Бабюк І.О., академік

Представники ЗМІ працюють на зібранні

НАУКА В УКРАЇНІ

З давніх хронік, пам'яток культури дізнаємося про те, що київські князі ще за часів Київської Русі створили тверді передумови вогнищам науки. Вже ті хронічки носять справді науковий характер. Стосується це передусім митрополита Климентія Смолятича, палкого оборонця незалежності Української церкви, глибокого знавця творів Сократа і Платона, єпископа Кирила Туровського, майстра риторики і красномовства.

Відома праця «Поучення дітям» Володимира Мономаха має значне філософське забарвлення цікаві погляди на життєві проблеми і виховні обов'язки.

Не можна не згадати Ярослава Мудрого автора кодифікації старого українського права – «Руської правди», засновника першої бібліотеки при Софійському соборі та князя Всеволода, який володів п'ятьма іноземними мовами і, ясно, вважався сучасниками представником науки.

Ці факти давали підстави для подальшого розвитку науки. Та напади татар спаралізували її розвиток. Не сприйняли розквіту української науки і литовські володарі.

Стан погіршився в зв'язку з приєднанням українських земель до Польського королівства. Щоправда князь Костянтин Острозький (1526 – 1606) заснуванням Острозької академії дещо врятував ситуацію¹. Та його музейні цінні експонати були розграблені в рр. 1914-1917, хоч, щоправда, пізніше поновлені і належно упорядковані.

Спинила своє життя українська наука в часи насильного приєднання Східної української землі до Польщі. Допомоги на розвиток української освіти, тим більше науки польські окупаційні власті не давали, а от всіляких перешкод було дуже багато.

Після захоплення більшовицькими військами Львова, як і всіх західно-українських земель, всіляке освітньо-культурне життя занепало. НТШ, що засновано в 1872р., а перетворене в наукову установу в 1892р., перестає існувати як окрема організація, стає філією АН УРСР у Києві.

З окупації Західної України німецькі військами, українська наука не розви-

валася. Незважаючи на прохання відомого фізика Планка, географа Пешка, славіста з Берлінського університету Фесмера, Карла Мейера з Кенігсберзького університету НТШ не поновили. А згодом в 1945 році, більшість членів НТШ переїхало на Захід, відновилась діяльність цієї установи, але вже в Мюнхені.

Революційний рух, що розгорнувся на українських землях після російсько-японської війни і призвів до введення конституційного життя в імперії, приніс деяке полегшення українському народові на полі духовної культури. Почало діяти Українське Наукове товариство в Києві, яке видало 24 томи наукових праць, в яких друкувалися і російські вчені Шахматов, Корш, Ільїнський та ін.

В 1905 році зроблено спробу ввести українську мову в існуючих тоді в Росії університетах. Та царська влада скоро її заборонила.

У Львові університетом володіли поляки. Вони то і не допускали українців до наукової роботи. Та дослідницький рух українців спинити годі було. З того часу знаходимо цінні додатки в збірниках з історії духовного життя, що їх видано в Харківському університеті Історичним товариством, очолюваним дослідником української мови О. Потебнею. Або в відомостях товариства Нестора Літописця що постало за участю Володимира Антоновича (1834 – 1908) при Київському університеті.

Цікавий матеріал для дослідників давав і журнал «Киевская старина», заснований у 1882р. на його сторінках знаходимо праці М. Костомарова (1817-1895), М. Драгоманова (1841-1845), Олександра Лазаревського (1834-1907), Ореста Левицького (1845 – 1922), Олександра Потебні (1835-1891), Івана Франка (1845 -1922) та ін.

Жорстокі умови, в яких перебували українські вчені, не дали можливості розвиватись українській науці і тому весь її потенціал був перенесений в Західну Україну. При всьлякій допомозі патріотів з Наддніпрянської України у Львові засновано Товариство імені Шевченка, яке з 1893р. стало чисто науковою установою, а згодом справжньою Академією наук. Товариство мало три секції 1) історично-філософську, 2) філологічну і 3) математично-природничо-лікарську. Існували ще й комісії: археологічна, мовна, класичної філології, історії мистецтва, правнича та фізіологічна комісія.

При товаристві функціонувала багата бібліотека, де зберігались стародруки, перші видання Федоровича (Львів, 1571), «Енеїда» Котляревського (1798).

Працював також музей стародруків.. Діяли вони при активній допомозі громадян Києва, Львова, Луцька, але все ж відчувалася потреба в державних субсидіях.

Розквіт науки в Україні припадає на часи козаччини. (XVII ст.). Це виявилось в розквіті шкільництва в Україні, при заснуванні Києво-Могилянської академії, високий науковий авторитет якої підносив славу Київської

держави, розширив її популярність на весь східно-європейський простір.

На межі XVIII – XIX ст. наукова ситуація в Україні виглядає досить трагічно: Останні рештки власної державності впали жертвою російського народу, було загрожене спритною політикою панівних кіл Росії. В 1875р. Катерина II зруйнувала Запорізьку Січ, а ще через кілька років ввела кріпачство. Говорити про наукову діяльність в Україні було зайво. А коли в Західній Європі розвивалась наука, тоді почав розвиватися і дослідницький рух українців, та його інтереси обмежувалися на вузько національних інтересах. Не предмети природничого циклу становили предмет дослідництва, а українська етнографія, археологія, українська історія, культура. Мова і література. В цих умовах було корисно розвивати хоч би ці ділянки українознавства тим більше тоді існувала загроза звернення чужих дослідників до цих предметів з метою представлення їх як власне культурне надбання. Згадаймо енциклопедію Якова Маркевича «Записки Малоросії, її жителів у творах» в 1819р., «Опыт собрания старинных малоросійських песней» князя М.Цертелева. Тоді ж О.Павловський опублікував першу граматику української мови, а Д. Бентіш – Каменський – свою «Историю Малої Росії», що вийшла в кількох книгах. Микола Маркевич Видав в 1895р. п'ятитомну «Историю Малоросії» з сильним патріотичним забарвленням та ідеалізацією козацтва. В 1843 Ізмаїл Срезневський видав «Запорожскую Старину» в якій поруч із справжніми народними зразками вміщує свої вірші про героїчні подвиги козаків.

В ті роки в Україні не було українознавчих центрів. В Університетах Києва і Харкова не було кафедр української мови, історії. В загальних курсах славістики інколи викладачі порушували українські питання і то в дуже замаскованій формі. Так інколи робив професор Московського університету Осип Бодянский (1808 – 1877) секретар Імперського історичного товариства, який опублікував у «чтениях общественной истории и древностей российских» історію Русов і «Литопис Самовидця».

Такі праці, що стосувалися Правобережної України знаходили підтримку з боку російської влади, бо вони шукали доказів, що ці землі після повстання поляків 1831р. були російськими теренами і тому поляки не мають на них ніякого права. З цією метою в Києві було засновано Археологічну комісію, яка стала вогнищем національно свідомої наукової праці. З'явилися хронічки Величка і Грабянки. Великого розмаху набрала і робота, коли її керівником став відомий історик Володимир Антонович. Матеріали до історії козацтва в XVII ст. були тоді опубліковані в Петербурзі на підставі документів, знайдених у російських архівах. М. Костомаров видав у 12 томах

«Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России 1361 – 1679 гг.», які передавали точний образ української психіки в часи національної неволі.

Великий авторитет в галузі етнографії здобуло імператорське Російське Географічне товариство в Петербурзі, Київський філіал якого очолив український етнограф Павло Чубинський (1839-1884). Метою товариства було досліджувати життя народу Правобережної України. П. Чубинський організував ряд експедицій, результати якої були опубліковані у семи об'єднаних томах «Трудов этнографично-статистической экспедиции». Навколо київського філіалу об'єдналися визначні українські науковці. Товариство перетворилося в справжню Академію наук, праці якої охоплювали етнографію в найширшому розумінні цього слова. Вона налагодила тісні зв'язки з закордоном, зацікавила вчених Західної України. В «Трудах» друкувалися праці тогочасних вчених, зокрема «Исторические песни малороссийского народа» з коментарями В.Антоновича і М.Драгоманова. Широка діяльність київської філії отримала значний відгомін в наукових колах Європи, наслідком чого був в 1874 році скликаний в Києві Перший археологічний з'їзд, що став «маніфестацією національного духу українців» і накреслив подальші шляхи розвитку українознавчої науки. Це, звичайно, насторожило реакційні кола Росії і в 1876р. Київський відділ було закрито і заборонено українську мову взагалі. Зупинилась українська наукова діяльність і науковці Наддніпрянської України змушені були переїхати за кордон, як це зробив М.Драгоманов.

Відтепер знаходимо цінні додатки з історії політичного й духовного життя України в збережених наукових працях історико-філологічного товариства видаваного Харківським університетом, що було засновано дослідником української мови О. Потебнею, а також у відомостях історичного товариства Нестора Літописця, що постало при участі професора В.Антоновича (1834-1905) при Київському університеті України. Вчені свої праці друкували чужою мовою і, зрозуміло, і ввійшли в історії європейського світу під чужою маркою. Як російськими вченими виступають філософ В.Лосевич, Клим Ганькевич, як польський філософ, Іван Горбачевський, якого вважають за чеського хіміка, І.Пулуй з успіхом працює в німецькій школі Праги. Таких прикладів багато. Сповільнює науковий розвиток українців світова війна 1914 року. На російській Україні заарештовано М.Грушевського, а у Львові граф Бобринський наказав палити українську книгу Світанок української науки, пов'язаний з IV універсалом УНР. Українська мова стає державною в Україні, Київський університет став державним ВНЗ, з'явився університет у Кам'янці Подільському, а також історико-філософський факультет у Полтаві. Засновано Ака-

демію наук у Києві. Відкриття її припало на 14 листопада 1918р. Академія мала три відділки: історично-філологічний, фізико-математичний, соціально економічний. Академіками тоді стали А. Кримський, М. Тугай-Баранівський, Д.Багалій, О.Левицький та ін. Для нужд Академії було виділено понад 180 тис. доларів, та, на жаль, частину з них тоді (не використано).

Окупація України Москвою відобразилася і на діяльності Академії. Спочатку вона не чіпала її, навіть матеріальну допомогу надавала. Академія розросталася. М. Грушевський тоді видавав журнал «Україна». Виділялася своєю діяльністю Комісія по вивченню українського (зокрема західноукраїнського) права (Владимирський-Будаков, Туган-Барановський, Воблий, Василенко та ін.)

Фізико-математичний відділ присвятив свою діяльність вивченню історії математики, природознавства, хімії.

Вийшло в світ ряд праць, які заслужили визнання кращих наукових інституцій Європи й Америки.

Активно діяла кафедра історії Української культури в Харкові під керівництвом Д.Багалія.

Та становище змінилося в 1930р. Москва обмежила самостійну діяльність українських науковців. Ряд з них було змінено радянськими і партійними урядовцями, які не володіли знаннями і кваліфікацією дослідників. Припинився бурхливий розвиток української науки в Західній Україні, зокрема НТШ. З Києва за кордон емігрувало багато вчених. Вони створили в Празі Український Вільний університет, в Подобадах – Українську господарську Академію. Педагогічний інститут, Соціологічний інститут, Академія творчого мистецтва, Історично-філологічне товариство, Товариство Українських лікарів, інженерів, Український національний музей та ін.. Важливе місце в підготовці наукових кадрів належать Українському університету. В Університеті видано ряд збірників та наукових монографій і підручників. Це в першу чергу «Підручник органічної хімії» Горбачевського, «Загальна наукова праця» Дністрянського, «Українське право» Лашенка. Близько до вчених УВУ примикало «історично-філологічне товариство», що працювало під керівництвом Д.Антоновича.

Успішна діяльність українських вчених у Чехословатчині припинилось у зв'язку з захопленням Праги Червоною Армією. Наукові кадри перемістились вглиб Європи. Центром української науки за кордоном став Український інститут у Берліні, а також Український науковий інститут у Варшаві.

В подальшому наука в Україні розвивалась в плинні московської науки. Та про це іншим разом.

Дубина М.І., академік.

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНІ СЬОГОДНІ

Початок ХХІ століття на пострадянському просторі ознаменувався загостренням конфліктів у сфері організації правового суспільства, боротьбою за права людини, свободу слова, демократизацію державних інституцій тощо. У контексті сучасної глобалізації у цілому світі в державах, які здобули незалежність, особливо помітним є відчуження між людиною й адміністративним апаратом, з'ява авторитарного типу відносин, що породжують превалювання прагматизму, агресивності, зумовлюють деформацію культурних, естетичних, національно-патріотичних пріоритетів як особистості, так і цілого покоління етносу. У правовому аспекті в нашій незалежній державі об'єднання українського громадянства, здавалося б, цілком забезпечує Конституція. Насамперед українській мові надано статусу державної. Але мовно-культурна політика, у мовному просторі країни викликає занепокоєння. Ця неприродна ситуація є породженням багатовікової імперської політики царської Росії та впровадженням асиміляційних процесів у радянську епоху під гаслом природної двомовності в Україні або проголошення російської мови як рідної для українців.

Як слушно зауважує Д.Будняк, «для української мови формування і становлення майже ніколи не було закономірним еволюційним процесом, природним у діалектичному розвитку. Відбиваючи загальні цивілізаційні закономірності інтелектуального розвитку людства, його етапи і фундаментальні мислительні характеристики, українська мова водночас розвивається як у контексті генетичної заданості, так і реальної історії свого народу. Історії, трагічні координати якої безпосередньо визначають і характер мовного інтелектуального поступу» [Будняк, 25].

У царській Росії, коли автономність України була недосяжною мрією для малоросів, коли заборонялося викладання в Києво-Могилянській академії українською мовою, було видано Валувський циркуляр (1863), Емський указ (1876) та інші постанови уряду щодо будь-яких видань українською мовою, передові вчені, письменники, митці обстоювали роль Малоросії, її культури, традицій не тільки для українців, а й для російської історії. Так, з'ясовуючи культурне значення Малоросії в російській історії, Михайло Драгоманов наголошував, що в Києві (у Південній Русі) було започатковано писемність і поширено християнство, писалися літописи, співав Боян. Київська Русь Володимира, Нестора й автора «Слово о полку Игореве» - це

була також південно-західна Русь, яка в дещо зміненому вигляді жила під іменем Малоросії, яка не могла не вплинути на життя і діяльність її жителів у XVI - XVIII ст. Учений з боєм говорить про те, що в політичній історії тогочасного суспільного устрою неповно з'ясовуються навіть ті сторони історії Південної Русі, якими вона вплинула на весь російський світ, а в історії південноруської літератури звертається увага майже тільки на ті сторони, якими вона стикається з історією Русі московської [Драгоманов, т.П, 6-7]. «Дуже жаль, - писав Драгоманов, - що слабкий розвиток літературного життя по провінціях, спричинений усіма умовами нашого суспільного життя, включно до законів про пресу, доводить до того, що різні відтінки типів освіченої суспільності на півночі і полудні Росії не схоплені і не представлені в наглядних образах» [Драгоманов 2007, 340]. Найбільше турбувало Драгоманова те, що публікації по-українськи (народно-педагогічні книжки, повісті і поеми про народне життя та речі «у стихотворчій формі»), «не показувалися дев'ять літ друком і стільки ж літ оставали (ся) без продовження, як і переклад Євангелія українською мовою, схвалений Академією [Там само, 340-341]. У статті «Українське письменство 1866-1873 років» М.П.Драгоманов зазначив, що «народне життя України, колись осередка руської цивілізації та лицеві, європейської сторони Росії, лишається майже без оброблення, і прикмети народного українського характеру та плоди давнішої цивілізації народу, що все рвався до волі й ніколи не перервав зносин із народами західними, не лише що лишаються без користі задля повноти руської культури, але й розкладаються, як усе застояне та не освіжуване духом критики...» [Драгоманов 2007, 404-405]. Учений закликав: «українство національне неперемінно мусить боротися з централістичними привичками не тільки великоросів, а ще, може, більше повеликорусених українців, а також з несвідомістю й рутинною самих українських мас...» [Драгоманов 2007, Кн. 2, 171]. Цей заклик актуально звучить і сьогодні стосовно боротьби «з несвідомістю й рутинною самих українських мас». Проблема функціонування української мови, як і інших мов, у Радянському Союзі також не була розв'язана. Навпаки, пропагувалася ідея двомовності на території Української РСР, особлива близькість між українською та російською мовами, та, зрештою, російська мова проголошувалася рідною мовою для більшості населення України, зокрема південних і східних областей.

У ситуації проголошеної двомовності панівною була російська мова, українська поступово ставала непрестижною, втрачала сфери свого функціонування у науці, діловодстві, у ЗМІ тощо. На шкалі цінностей українського

етносу внаслідок асиміляційних процесів українська мова, культура, освіта, мистецтво зазнали великих втрат. Проте і сьогодні в Україні права української мови недостатньо гарантовані.

За 20 років незалежності нашої країни, попри зміни в законодавстві, українська мова ще не дістала належної підтримки. Спостерігається домінування російської мови в засобах масової інформації, у книгодрукуванні, кінопрокаті та інших сферах діяльності. Як слушно визначає нинішню ситуацію Лариса Масенко, «збереження й фактичне розширення за допомогою мас-медіа асиміляційних процесів сприяє збереженню сильних проросійських настроїв в українському суспільстві, передусім, звичайно, у найбільш зрусіфікованих областях [Масенко, 9]. Тому на часі переоцінка світоглядних цінностей та окреслення стратегії і пріоритетних напрямів розбудови України на основі критичного осмислення теоретико-методологічних засад проблеми організації українського суспільства, створення моделі науково обґрунтованої мовної політики в українській державі, оскільки мова, становлячи духовну силу соціуму, або демонструє її, або через власне ослаблення умирає разом із її суспільством» [ФаріонД3].

Розширення суспільних і соціокультурних функцій української мови безпосередньо пов'язане з формуванням мовного середовища на основі правових норм і розвитку демократичного суспільства. Ця проблема тісно пов'язана з несформованою мовною свідомістю самих українців. Адже мова ідентифікує етнос, гуртує народ у колі інших народів. Неспростованою є істина: «Важко заперечувати той очевидний факт, що Україна - це батьківщина і Дім української мови. Так само, як Росія - Дім російської мови, де верховенство й права в публічному вжитку не піддається сумніву» [Ажнюк, 21].

За концепцією видатного українського мовознавця О.О.Потебні, мова у людській діяльності постає як загальнолюдська, національна (за його термінологією - племінна) та індивідуальна. Але із внутрішнього боку усі знаки мови мають ознаки племінні, а не загальнолюдські [Потебня, 537]. В українській мові, як і в мові кожного народу, концептуальна картина світу відтворена у питомих лексичних, морфологічних, синтаксичних, просодичних, стилістичних засобах і від найдавніших епох своєрідно кодується у фразеологізмах, прислів'ях і приказках, народних казках, думах, піснях, у письменницькій творчості і в повсякденному мовленні.

У процесі мислення люди перебувають під владою тієї конкретної мови, яка стала засобом вираження в суспільстві всього, що ми «бачимо, чуємо, сприймаємо, в термінах тільки тих категорій і протиставлень, які відображе-

ні в мові [Сепир, 1993, 261]. Тобто двомовність в Україні, приписувана нам, насправді ілюзійна. За словами Дж.Лайонза, можна допустити, що білінгв у світі володіє двома несумісними уявленнями про світ і переходить з одного на другий, але «білінгви насправді не виявляють ніяких ознак того, що вони оперують двома зовсім різними уявленнями про світ» [Лайонз, 272]. Мова і культура є виявами духу народу, нації та образу мислення. За словами Дж. Лайонза, більшість уживаних людьми понять зумовлені культурою народу, до якого вони належать, тому розуміння окремих речей залежить від практичних і теоретичних знань, передаваних через суспільство, які значно різняться від однієї культури до іншої культури [Дж. Лайонз, 275]. Зрозуміло тому, що проповідувана в СРСР і підтримувана деякими політиками сьогодні теза двомовності в Україні має бути науково спростована й усвідомлена суспільством як привід для русифікації народу України.

Росіяни в Україні зовсім не володіють українською мовою, але «російськомовні» українці знають і використовують російську мову, послугуючись нею по-різному, частіше - як суржиковою. І це переважно тому, що не було українських шкіл, як наприклад, у Донецьку до утворення самостійної держави України, а в інших великих містах їх було набагато менше, ніж шкіл із російською мовою навчання. Цим пояснюється і ситуація поширення суржикового побутового мовлення на теренах України й тепер, коли слова російської мови проголошуються на український лад - із порушенням російської орфоєпії, а в синтаксичних конструкціях допускаються помилки у відмінкових формах, у вираженні синтаксичних зв'язків слів, у побудові речень тощо.

Сьогодні, на жаль, значна частина молоді в нашій країні не усвідомлює себе українцями, частиною свого народу, що значною мірою зумовлено політичною кризою молодого держави. Як відомо, Михайло Грушевський у статті «О педагогическом значении малорусского языка» зазначав, що школа повинна сприяти досконалому володінню рідною мовою, яка є основою повноцінної національної життєдіяльності.

Прикро, але факт, що в наш час спостерігається байдужість до моральних цінностей, історії і культури українського народу, хоча у людській природі закладено розумові, фізичні та моральні сили, які підлягають розвитку у процесі навчання і виховання. Видатний швейцарський педагог-демократ Іоганн Генріх Песталоцці - один із перших основоположників методики початкового навчання - вважав, що розвиток розуму, серця і руки повинен здійснюватися у нерозривній єдності. У його теорії елементарної освіти багато місця відведено системі навчання мови, яка, за переконанням ученого-

педагога, полягає в тому, щоб на основі вивчення найпростіших елементів мови (звуків, складів) поступово і послідовно навчити учнів використовувати складні конструкції, розвинути граматично правильне мовлення, що сприятиме розширенню уявлень про реальний світ та розвиткові мислення. Мова, - писав він, - є мистецтвом -безмежним мистецтвом, або, точніше, сукупністю всіх мистецтв, якими оволодів рід людський. Вона, власне, є відтворенням усіх вражень, які природа в усьому її обсязі виявила на рід людський [Песталоцци, Т. II].

На думку Івана Дзюби, поняття двомовності, яке в нас узяли на озброєння «принципові одномовники - ті, хто не знає і не хоче знати української мови, недостатньо досліджене. Параметри визначення цього поняття нечіткі, хоча ще на початку XX століття Дж. Лайонз твердив, що у більшості країн світу у повсякденному спілкуванні у тій чи тій формі використовується двомовність, однак невідомо, які нейрофізіологічні ознаки білінгвізму, коли не бездоганно володіють мовці обома мовами. Звичайно одна з мов є основною, а друга - залежною, використання якої передбачає процес перекладу з головної (панівної) в соціумі мови, що реалізується на поверховому рівні психологічного формування висловлювань. Щодо сфери функціонування залежної мови, то треба враховувати також наявність соціальних і територіальних діалектів, у зв'язку з чим важко визначити, до якої літературної мови ближчим є мовлення білінгва [Лайонз, с.252-253].

Стосовно сучасної української літературної мови можна визнати вплив на усне російське мовлення українських південно-східних говірок, а в Західній Україні - південно-західних.

Сьогодні українській спільноті треба усвідомити, що духовному збагаченню кожної особистості сприятиме тільки подолання бездуховності. Першочерговим завданням нашого соціуму є формування всебічно розвиненої особистості, діяльної, самодостатньої оцінках суспільних процесів, патріота своєї країни. Цьому сприятиме освіта і виховання національно-мовного світогляду в сім'ї, у школі, вищих навчальних закладах.

Поняття особистість, у психології трактують як відносно стабільну організацію мотиваційних передумов, що виникають у процесі діяльності і взаємодії особи з іншими індивідами, та характерний спосіб реагування на життєві проблеми. З лінгвістичного погляду учені наголошують на її формуванні у процесі оволодіння мовою та готовності до використання мови в усіх сферах людської діяльності. За словами Ю.М.Караулова, власне мовна особистість починається не з нульового рівня (який становить стандартну, стійку, частину

її), а з лінгво-когнітивного (тезаурусного) рівня, коли «вона виявляє можливість індивідуального вибору і надання переваги одному поняттю як важливішого в суб'єктній ієрархії цінностей, в особистісному тезаурусі, а не тієї ідеї, яка найчастіше претендує на певне місце в стандартному тезаурусі відповідного соціально-мовленнєвого колективу» [Выготский 2002, 53].

Мовна особистість - це національна особистість, яка відображає мовну картину світу певного етносу.

Базовими складовими лінгво-когнітивного рівня мовної особистості є картина світу, концепти, ідеї, ідеологічні відношення, тому перехід до соціального функціонування мовної особистості реалізується в індивідуальній мислительній діяльності і комунікативних потребах та найвищих цінностях.

На лінгвокогнітивному рівні мовну особистість оцінюють насамперед за її інтелектуальним рівнем, особливостями мисленнєвої діяльності, світоглядом, оволодіння сукупністю знань та умінь мовного спілкування.

До структурних компонентів мовної особистості учені відносять: світоглядний і ціннісний як базові для формування національного характеру, а також культорологічний, який полягає в засвоєнні загальнолюдської і національної культури. Ці компоненти визначають глибинне й індивідуальне, притаманне особистості, виявлюване через її діяльність, найважливішою з яких є мовленнєва діяльність [Маслова 2001, 119].

Важливим компонентом мовної особистості є вміння осмислювати свою соціальну роль і готовність давати оцінки та робити власні висновки, що реалізується в мисленнєво-мовленнєвій діяльності, у породженні комунікативних актів, продукуванні тексту відповідно до мотивів і настанови індивіда та реальної обстановки, ширше - потреб суспільства.

Духовний світ суспільства й особистості найтісніше пов'язаний із соціально-освітніми цінностями. У становленні особистості, а особливо високої духовності, провідна роль належить мові, що є реальним буттям думки, засобом пізнання світу речей, закономірностей розвитку природи і суспільства. Індивідуальний тезаурус особистості розвивається у постійному контакті з суспільством, відображаючи на кожному ступені її розвитку рівень особистісних набутоків у світі знань та умінь і ціннісних орієнтацій, що визначають духовний світ суспільної людини, опосередкований мовою і мисленням.

Отже, мова онтологічно відображає буття, як і мовну особистість, певної епохи, її суспільну діяльність і власну самосвідомість, репрезентовану в мовотворчості, у використанні мови відповідно до осмислення нею ідей свого народу, його культури, найвищих духовних цінностей.

Оскільки сьогодні українського мовного середовища, на відміну від інших держав, позначене виявом деяких деформаційних процесів у сфері осмислення соціумом функцій державної української мови, формування мовної особистості ускладнюється, насамперед через недостатньо виважену мовну політику окремих партій, що суперечить Конституції нашої держави.

Проте є надія, що наступні покоління молоді Української держави будуть усвідомлювати себе сформованими мовними особистостями, виявлятимуть великі можливості і як мовленнєвих особистостей, що, крім української, володіють також кількома іноземними мовами. Тоді на керівних посадах у державних установах, в Уряді, у Верховній Раді, на радіо і телебаченні буде по-рідному, впевнено звучати українське слово, а в міжнародних контактах - українська мова в перекладі іноземними мовами, яка ідентифікує українську спільноту у колі інших народів світу.

Література:

1. Ажнюк Б.М., Ажнюк Л.В. Екологія мови як принцип мовної політики // Сьогодні українського мовного середовища. - К.: Інститут вищої освіти АПН України, 2008. - С.7-22.
2. БуднякДанута. Етнокультура, етнічна свідомість та духовні і матеріальні параметри // Сьогодні українського мовного середовища. Вип. 26. наук. праць. - К.: Інститут вищої освіти України, 2010. - С.24-34.
3. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования. - М.: Учпедгиз, 1956. - 519 с.
4. Дзюба Іван. Сучасна мовна ситуація в Україні // Чи має українська нація перспективу? Національна ідея. Уроки останнього десятиріччя / Міжнародна науково-практична конференція (14 квітня 2000 р.). Зб. матеріалів та документів. - К., 2000. - 145 с
5. Драгоманов М. Малороссия в есловесности [Рец. на кн. Малороссия (Южная Русь) в истории еелитературы с XI по XVII век. И. Г. Прыжов. -Воронеж, 1869] \ Драгоманов . Вибрані праці. - В 3 Т. - Т. II: Фольклористика. Літературознавство [Упорядк. та прим. В. Ф. Погребенника]. - К. : Знання України. - 2007. - С. 3 - 67.
6. Драгоманов М. Література російська, великоруська, українська і галицька \ Драгоманов . Вибрані праці. - Т. II: Фольклористика. Літературознавство [Упорядк. та прим. В. Ф. Погребенника]. - К.: Знання України. - 2007. - С 151 - 325.
7. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу \ Драгоманов М. Вибрані праці. - Т. I., Кн. 2: Історія. Публіцистика. Політологія. - К.: Знання України. - 2007. - С. 49 - 194.

Плющ М.Я., академік.

ПСИХІАТРІЯ ТА НАРКОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Найвищою соціальною цінністю в Україні Конституцією проголошені людина, її життя, здоров'я, честь та гідність.

Гарне психічне здоров'я є важливим фактором, що забезпечує соціальну єдність, суспільний спокій та стабільність в економічному розвитку країни. Розробка та здійснення ефективних планів укріплення психічного здоров'я дозволить підвищити рівень психічного благополуччя суспільства в цілому (Європейська конференція ВООЗ на рівні міністрів з охорони психічного здоров'я (Гельсинки, Фінляндія, 2005р.

Особлива увага ВООЗ до психічного здоров'я людства зумовлена значною поширеністю психічних розладів та її зростанням. Так, на сьогоднішній психічні захворювання у світі серед інших хвороб займають одне з провідних місць.

На сьогоднішній день в усьому світі, й зокрема в нашій країні, відбувається процес активного переусвідомлення пріоритетів у галузі психічного здоров'я.

За період незалежності нашої держави вітчизняна психіатрія пройшла складний шлях трансформації. Прийнятий у 2000 році Закон України «Про психіатричну допомогу» визначив організаційні і правові основи забезпечення психіатричною допомогою громадян з огляду на пріоритет прав і свобод людини.

Одним з визначних кроків української психіатрії в напрямку європейської психіатричної інтеграції стала участь української делегації у складі проф. Табачнікова С.І., проф. Михайлова Б.В., Ценілової Ж.В. та Домбровської В.В. у Європейській конференції на рівні міністрів (2005 рік, Гельсинки, Фінляндія), якою була підписана «Європейська декларація щодо охорони психічного здоров'я», а також Європейський план дій з охорони психічного здоров'я, у яких, зокрема, зазначено, що «психічне здоров'я та психічне благополуччя є важливішою передумовою для високої якості життя та продуктивної діяльності окремих осіб, родин, місцевих спільнот та народів в цілому, бо дозволяють людям сприймати своє життя як повноцінне та значиме».

Готовність психіатричної служби до зміни ідеології повинна оцінюватися з урахуванням сучасного стану психіатричної допомоги та її динаміки.

Так, на сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої країни зниження якості життя значної частини населення (безробіття, погіршення умов праці та навколишнього середовища, якості і структури харчування, надмірні психоемоційні, стресові навантаження, «стреси соціальних змін», та інші) сприяє нездоровому способу життя та росту психічних розладів. Про це свідчить захворюваність та поширеність психічних і поведінкових розладів в Україні протягом останніх років.

На недостатню ефективність заходів, які застосовуються психіатричною службою в Україні на сьогодні вказують показники інвалідності, які з кожним роком зростають.

Не менш важливою проблемою в країні є психічні і поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин і перш за все у тому числі пивного алкоголізму серед молоді та підлітків. За даними ВООЗ нині у світі нараховується 140 млн. осіб, які страждають від алкогольної залежності, та 400 млн. осіб, які зловживають алкогольними напоями. Кількість пацієнтів, які перебувають на медичному обслуговуванні у наркологічних диспансерах України досягає більше 1 млн. Об'єктивним індикатором гостроти епідемічної ситуації щодо поширеності алкоголізму є рівень гострих алкогольних психозів. В Україні приріст кількості хворих із гострими алкогольними психозами збільшився більше ніж у двічі і становить 1,89 на 100 тис. населення, а кількість хворих на алкогольні психози щорічно зростає на 10 – 15 %.

За даними Центру медичної статистики МОЗ України станом на 01.01.2011 р. поширеність розладів психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних речовин складала 173,7 на 100 тис. населення.

Серед цих хворих, переважають особи молодого віку, які вживають в основному опіюди (до 70 %).

Із наркоманією тісно пов'язані такі захворювання, як ВІЛ-інфекція та СНІД. Наша країна займає одне із провідних місць серед держав Європи за поширеністю та захворюваністю на ВІЛ/СНІД.

Крім того, за даними ВООЗ у світі палять тютюн 47% чоловіків і 12% жінок, а в Україні – 56,9 і 14,2% відповідно. Суттєвою проблемою як у світі, так і в країні, є ріст захворюваності та поширеності такого виду залежності, як ігromанія. Встановлено, що ці проблеми мають найтісніший зв'язок із соціальними чинниками.

Як у світі, так і в Україні спостерігається тенденція до зростання таких

психічних розладів, як депресії, що безумовно не може не позначитися на життєдіяльності громадян.

Не може не звертати на себе увагу і висока суїцидальна активність людей в Україні, яка за показником скоєння суїцидів (22,5 на 100 тис. населення) ввійшла до числа країн з високим його рівнем. За даними ВООЗ самогубство виходить на 4 – 5^{те} місце у світі як причина смертності, і їх кількість значно зросте до 2020 року.

Знову ж таки, за даними ВООЗ у світі відмічається збільшення питомої ваги людей віком 60 років і більше. В Україні їх - 19%. Серед осіб літнього віку спостерігається стійке зростання межових психічних розладів.

За останні 10-річчя як у світі, так і в нашій країні значну актуальність набули наукові дослідження з вивчення наслідків надзвичайних ситуацій, техногенних аварій та катастроф. Ці події майже завжди супроводжуються людськими жертвами та психічними розладами внаслідок як безпосередньої їх дії, так і дії стресогенних чинників на постраждалих та їх родичів. Це в першу чергу стосується робітників вугільної, автомобільної, повітряної, водної, атомної промисловості та інші.

Особливого значення набуває вивчення віддалених наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Потребує також наукових розробок вплив інших шкідливих для психічного здоров'я екологічних чинників, яких на сьогодні чимало в Україні.

Актуальним напрямком наукових досліджень на сьогодні є і проблема насильства у сім'ї, на що вказує прийнятий ще у 2001 р. відповідний Закон України «Про попередження насильства у сім'ї».

За даними офіційної статистики МОЗ України близько 3% (227 825) дітей є споживачами послуг психіатричної служби. Дуже важливою проблемою на сьогодні є також вплив порушення соціалізації на формування кримінальної поведінки неповнолітніх осіб, ріст захворюваності серед них на наркоманії, токсикоманії, алкоголізм та ін. Соціальна її значущість визначає необхідність виділення груп ризику дітей та підлітків, що важливо у випадках, коли соціальна дезадаптація поєднується із кримінальною активністю (дослідження ненадзорних дітей – «дітей вулиць», дітей, позбавлених батьківського піклування та ін.). Згідно даних Українського медичного та моніторингового Центру з алкоголю та наркотиків МОЗ України захворюваність і поширеність розладів психіки і поведінки через вживання алкоголю у дітей віком до 14 років з 2006 по 2010 рр. знизалась з 5,0 до 1,0 в абс. числах. В той же час у дітей від 15 до 17 років ці показники залишились в межах 1,2-2,0 на 100 тис. населення.

Згідно даним ВООЗ гіпертонічними розладами страждає від 4 до 19 % дитячого населення, а в нашій країні – від 7 до 10 %. Всі вони схильні до аддиктивної поведінки, з врахуванням чого дані статистики виглядають неправдоподібно і не відображають ситуацію, що склалася в популяції.

Мабуть випадки захворюваності в дитячо-підлітковому віці не реєструються і спеціалізовану допомогу цьому контингенту не своєчасно надають. Це відбувається у зв'язку з тим, що наркологічна допомога, як дітям, так і дорослим надають лікарі наркологи, які як правило, не мають підготовки в області дитячої психіатрії. По-друге, дитячі психіатри не надають допомогу дітям з наркологічною патологією і діагностують, як правило, лише коморбідні розлади психіки. І по-третє, у нас в Україні не підготовлюють психотерапевтів.

Треба відзначити, що по представленню Президента Асоціації психіатрів України пана Глузмана С.Ф. від нашої установи затверджена позаштатна посада при МВС України, член суспільної ради при Пеніцитарній Службі України, в.о. завідувач відділу соціальної та клінічної наркології к.м.н. Марценковська І.І.

Усе вищесказане свідчить про нагальну необхідність вивчення впливу соціальних чинників на психічне здоров'я окремих груп населення України, що і є змістом предмета соціальної психіатрії, головною установою якої є наша установа.

Виходячи з цього основними науковими напрямками інституту є: соціальна психіатрія (психіатрія катастроф, суїцидологія, психосоматична медицина, медико-соціальна реабілітація), а також соціальна та клінічна наркологія і судова психіатрія.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку соціальної психіатрії, медичної психології та наркології і вимог сьогодення в рамках наукових досліджень особливе значення мають вивчення та розробка наступних проблем:

- вплив макрофакторів (соціальних умов, безпосередньо пов'язаних із суспільним строем, соціально-економічною і політичною структурою суспільства) і мікросоціальних чинників (праця, відпочинок, побут, сім'я, виробничий колектив, різні неформальні групи та ін.), які здатні відігравати як патогенну, так і саногенну (оздоровчу) роль щодо психічного здоров'я людини;
- особливості впливу соціальних факторів на психічне здоров'я (дітей, підлітків, осіб зрілого та похилого віку, пристарілих людей) для більш кращого розуміння вікових аспектів етіопатогенезу психічних розладів, підвищення ефективності їх профілактики та терапії у різних вікових групах населення;

- вплив екологічних факторів на психічне здоров'я безпосередньо (вплив фізичних, хімічних, радіаційних шкідливостей) і через так званий інформаційний стрес (психотравмуючий вплив інформації про екологічну ситуацію);
- вивчення психічних розладів у представників різних соціально-професійних груп населення для пошуку диференційованих підходів до охорони психічного здоров'я організованих груп (робітників промисловості, сільського господарства, військовослужбовців та ін.);
- механізмів формування, клініки і динаміки психічних розладів, обумовлених соціальними стресами (безробіття, вимушена міграція, соціальна незахищеність) і надзвичайно сильними стресами (надзвичайні ситуації – техногенні аварії, катастрофи та ін.);
- соціальних наслідків психічних захворювань (втрата професії, працездатності, сімейно-побутова дезадаптація) для розробки системи соціальної підтримки психічно хворих, а також програм охорони та укріплення психічного здоров'я населення;
- розробка нових форм і методів медико-соціальної допомоги дітям і підліткам, які мають проблеми розвитку і поведінки;
- розробка системи організаційних, діагностичних, лікувально-реабілітаційних заходів щодо надання спеціалізованої психіатричної, психотерапевтичної та психологічної допомоги жертвам насильства (дорослим, підліткам, дітям);
- розробка національних стандартів лікувально-діагностичної допомоги хворим ;
- розробка пропозицій щодо удосконалення організації суїцидологічної допомоги на державному та регіональному рівнях;
- соціально-психологічних факторів у формуванні залежності від психоактивних речовин;
- коморбідної патології (комбінації залежності від психоактивних речовин з інфекційними, соматичними, неврологічними захворюваннями, гемоконтакними інфекціями – ВІЛ, гепатитом С тощо);
- залежності від психоактивних речовин у поєднанні із психічними розладами межового рівня (аномалії особистості, наслідки стресів);
- розробка нових методів лікування, реабілітації та профілактики для осіб різних вікових груп (у тому числі дітей та підлітків) із залежністю від психоактивних речовин, тютюну, ігроманії та інші.

Для толерантності населення до психічно хворих, співробітники інсти-

туту активно співпрацюють з засобами масової інформації, телебаченням, пресою та іншими.

З метою підвищення якості надання споживачу спеціальних психіатричних знань, підготовки спеціалістів (медичних психологів, соціальних працівників, бригад швидкого реагування при надзвичайних ситуаціях, лікарів-психіатрів, які проводять примусові заходи медичного характеру, наркологів, сімейних лікарів, судових психіатрів-експертів та судових експертів психологів, юристів, лікарів загальної медичної практики та ін.) в Інституті планується проведення курсів інформатики та стажування, більшість профільних програм яких вже затверджена МОЗ України. На сьогоднішній день нами підготовлено за останні 3 роки більше – 3500 тис. лікарів з циклу «Сучасні методи проведення попередніх та періодичних психіатричних оглядів».

Треба відзначити, що інститут тісно співпрацює з громадськими організаціями – Асоціацією головних лікарів психіатричних лікувальних закладів, Асоціацією психотерапевтів та психоаналітиків України, Національною Лігою психотерапії, психосоматики та медичної психології України, Товариством психотерапевтів України, Всеукраїнською Асоціацією психосоціальної реабілітації, Асоціацією родичів психічно хворих та інші.

Табачніков С.І., академік.

*Ректор Одеської державної
музичної академії
ім. А.В. Нежданової
О.В. Сокол*

СУЧАСНИЙ СТАН ФАРМАКОГЕНОМІКИ

Хоча фармакогеноміка відносно молода наука, але її стрімкі успіхи роблять її популярною не тільки у медичному світі. Вона тісно пов'язана з фармакогенетичними дослідженнями і деякі науковці вважають її продовженням фармакогенетики. Над її завданнями працюють дослідники біологічних та медичних галузей всього світу, адже саме від неї залежить життя багатьох людей, оскільки її головним завданням є вивчення впливу лікарських препаратів на геном людини. Фармакогеноміка дозволяє вивчити вплив цих препаратів на генну експресію.

Метою фармакогеноміки є покращення розуміння взаємодії лікарського препарату та організмів. Її задача пов'язана з підбором ліків та їх доз найефективніше і безпечніше індивідуально для кожного генотипу пацієнта. Технології геноміки і протеоміки допомагають зрозуміти захворювання і відкривають нові цілі для лікарських препаратів. Обмеження фармакогеноміки полягають у складностях генної регуляції, протеоміки, взаємодіях між генами, а також психологічних складностях взаємодії між лікарями і пацієнтами [1].

Фармакогеноміку інколи ототожнюють з однією з галузей фармакології, хоча це не зовсім коректно, бо вона досліджує впливи медичних препаратів на геном, порівнюючи експресії генів у хворих, визначаючи ефективність або токсичність такого певного препарату для кожної конкретної людини. Таким чином, фармакогенетика спрямована на розробку раціональних засобів для оптимізації лікарської терапії по відношенню до конкретного генотипу з метою забезпечення максимальної ефективності при мінімальних побічних ефектах. Передбачається, що такі підходи, можуть слугувати базою для створення «персоналізованої медицини», коли ліки будуть індивідуально оптимізованими для кожного пацієнта.

Ідеальний лікарський препарат ефективно лікує або проводить профілактику захворювання і не дає побічних ефектів. Проте у реальному житті рідко буває, коли медичний препарат є ефективним і безпечним для всіх пацієнтів. Коли лікар підбирає препарат та його дозу, це завжди компроміс між «не дуже високою» і «не дуже низькою» його кількістю. Різноманітність ефектів лікарських препаратів є головною проблемою клінічної медициною і розвитком таких препаратів [2]. Розміри цієї проблеми заслуговують

уваги. Так щорічно у клініках США з 2 мільйонів госпіталізованих 100 тисяч помирає від шкідливого впливу лікарських препаратів [3].

Індивідуальний ризик неоперативності чи токсичності препарату – це продукт взаємодії навколишнього середовища і генів. Мінливість такого середовища залежить від харчування, вживання інших лікарських препаратів, захворювання та інших, в тому числі стилю життя, вживання алкогольних напоїв, паління [4]. Ці фактори діють у відповідності з індивідуальними генами, які кодують фармакокінетику і фармакодинаміку вжитого препарату, на рецептори, іонні канали, ферменти, що беруть участь у метаболізмі і транспорті фармакологічних препаратів. Фармакогеноміка поєднує в собі традиційні фармацевтичні науки, до яких належить біохімія з анотованими знаннями про гени, білки та поодинокі нуклеотидні поліморфізми.

У порівнянні з фармакогенетикою, яка розглядає тільки одну взаємодію генів з медичними препаратами, фармакогеноміка розглядає всі процеси впливів ліків на рівні геному. Ці результати використовуються під час лікування туберкульозу, онкологічних і серцево-судинних захворювань, діабету, СНІДу і т.д. [5].

Фармакогеноміка використовує низку методів генетики, в тому числі: ПЛР, піросеквенування, мас-спектрометрію, флуоресценцію за допомогою зондів, денатуруючу високоефективну рідинну хроматографію (ДВРХ) і т.д. [3].

Термін «фармакогеноміка» з'явився у наукових працях 2001 р., зокрема [4], і більшість науковців вважають фармакогеноміку продовженням фармакогенетики, оскільки її розвиток тісно переплетений з фармакогенетичними дослідженнями.

В чому різниця між фармакогенетикою і фармакогеномікою? Фармакогеноміка посиляється на загальне вивчення всіх різноманітних генів, які обумовлюють поведінку ліків. Фармакогенетика посиляється на дослідження спадкових змін у метаболізмі лікарського препарату і відповіді організму на нього [6]. Різниця між цими двома термінами вважається довільною, проте, на даний час ці два терміни взаємозамінні.

Фармакогенетика має справу зі спадковими мінливостями, які мають місце під впливом ліків; вона вивчає особливості індивідуальних генів, які обумовлюють ефективність чи токсичність препарату. Під час фармакогенетичних досліджень використовуються класичні генетичні технології, більшість яких клінічно важливі [7]. Однак, більшість відмінностей між людськими реакціями на ліки є мультигенними і мультифакторними. Більшість фармакологічних препаратів після потрапляння в організм продукує зміни генної експресії в клітинах та органах. Дуже важливим є дослідити взаємо-

дію ліків з організмом для підбору біологічно ефективної дози впливу цих препаратів на організм.

Гени, поліморфізми яких можуть впливати на фармакологічну відповідь пацієнта на певний лікарський препарат, можна розділити на три групи:

- ◇ гени білків, відповідальних за фармакокінетику препарату;
- ◇ гени білків, відповідальних за механізм дії препарату (фармакодинаміку);
- ◇ гени білків, які беруть участь в патогенезі такого засобу [8].

Деякі гени можуть при певних умовах виявляти як фармакокінетичні, так і фармакодинамічні властивості.

Всі відомі фармакокінетичні і фармакодинамічні гени представлені фармакогеномною базою даних «PharmGKB», деякі з них представлені в таблицях 3 і 4, відповідно. Частина їх дуже добре описана генетично, інша - представлена тільки назвами. Ця база нараховує біля 385 фармакокінетичних і біля 824 фармакодинамічних генів [9].

На основі фармакогеномних досліджень фармацевтичні компанії зможуть створювати препарати на основі білків, ферментів і молекул РНК, пов'язані з генами, що обумовлюють захворювання. Це дозволить таким виробникам більше орієнтуватися на конкретні хвороби і буде сприяти ефективнішому лікуванню. Така точність не тільки сприятиме максимальному терапевтичному ефекту, але і знизить ризик пошкодження прилеглих здорових клітин [10]. Лікарі з самого початку захворювання, замість стандартного методу проб і помилок, пов'язаних з вибором препарату, зможуть проаналізувати генетичний профіль пацієнта і призначити найкращу терапію.

Фармакогеномні тести (PGX) широко використовуються для вивчення впливів лікарських препаратів протягом останніх 10-15 років [11]. Традиційно такий вплив оцінювали за клінічними результатами, які склалися з лабораторних аналізів і терапевтичного моніторингу цих препаратів (TDM). PGX теоретично можуть відображати будь-яку стадію засвоєння ліків: всмоктування, розподіл, метаболізм та екскрецію [12]. На практиці тести для клінічного використання в основному пов'язані з метаболізмом препарату або в індукції імунної відповіді.

Щоб бути корисним, тест PGX повинен надати таку інформацію про лікарський препарат, яку не можна одержати традиційними клінічними методами і терапевтичним моніторингом. Не всі препарати доступні TDM. При застосуванні PGX необхідно провести тільки один раз, в то час як дослідження TDM проводять декілька раз підряд, таким чином збільшуючи їх ефективність і вартість. Так, наприклад, участь ферменту в метаболізмі

певного препарату при клінічних дослідженнях не є переконливим доказом його функції. Крім того, навіть якщо було показано, що фермент не працює, це інколи проявляється більшим ефектом, оскільки досліджуваний препарат може метаболізуватися альтернативними шляхами [13].

Одним з найактуальніших питань фармакогеноміки є розробка біомаркерів, однією з характеристик яких виступає об'єктивне вимірювання та оцінка нормальних біологічних процесів, патогенних процесів чи фармакологічної відповіді на терапевтичне втручання. Навесні 2005 р. адміністрація з питань харчування і ліків (Food and Drug Administration (FDG)) США розробила правила для фармакологічних компаній, згідно яких анотація для кожного препарату має містити інформацію про його вплив на геном [14]. Тобто кожний препарат повинен пройти генетичні дослідження на наявність у його складі варіант алелей 2-х метаболічних ферментів: CYP2D6 і TPMT (С-метилтрансферази і тіопурин метилтрансфераза, відповідно). Оскільки вони добре досліджені їх прийняли за дійсні біомаркери. Документи, які подаються до FDG на реєстрацію нового препарату фармакологічними компаніями повинні містити інформацію про ці «дійсні біомаркери», хоча інші фармакогенетичні дані можуть бути представлені добровільно за бажанням.

CYP – це родина ферментів печінки, цитохрому Р450, які відповідають за руйнування більше ніж 30 різних класів лікарських препаратів. Мінливості ДНК у генах, які кодують ці ферменти, можуть впливати на їх здатність до правильного метаболізму цих препаратів. Менш активні форми або інактивовані форми CYP ферментів, які не здатні руйнувати та ефективно елімінувати з тіла такі препарати, можуть бути причиною передозування у пацієнтів [15].

TPMT відіграє важливу роль у хемотерапевтичному лікуванні загальної дитячої лейкемії, руйнуючи клас терапевтичних компонентів, які називаються тіопурини. Невеликий відсоток кавказців має генетичні зміни, які не дозволяють продукувати активні форми цього білка. Як результат, у таких пацієнтів рівень тіопуринів зростає до токсичних меж, оскільки інактивована форма TPMT не здатна утилізувати ліки. На сьогодні лікарі, використовуючи тести для скринінгу хворих з таким дефіцитом, слідкують за активністю TPMT і рівнем тіопурину.

Фармакогеномні тести дозволять зменшити тривалість і вартість клінічних випробувань, що знизить вартість медичних препаратів. Фармацевтичні компанії можуть виключити з клінічних випробувань тих людей, чиї фармакогеномні скринінги могли б показати, що препарат, який проходить ви-

пробування, неефективний або шкідливий для них. За винятком цих людей збільшиться ймовірність того, що препарат буде корисним для певної групи населення і тим самим збільшиться ймовірність його більшого продажу на ринку. Здатність оцінювати реакцію людини на ліки підвищить довіру лікаря при призначенні препарату і довіру пацієнта при вживанні такого препарату.

В результаті ідентифікації поліморфізму нуклеотидів і мікрочіпування на підставі даних, отриманих від проекту «Геном людини» виникла необхідність розвитку засобів каталогізації та анотації, щоб вчені могли легко отримувати доступ і використовувати їх у своїх дослідженнях. Такі бази створені і включають в себе описові дані і посилання на зовнішні інформаційні ресурси. Доступ до цих даних та інформаційних ресурсів дозволить не тільки виявляти відповіді на ліки, але будуть також корисними під час вивчення сприйнятливості до хвороби і проведення фундаментальних досліджень в галузі популяційної генетики

Персоніфікована медицина. Мета такої медицини – спираючись на генетичні, фармакогеномні і т.д. дослідження підібрати індивідуально для кожного пацієнта ефективні методи лікування і медичні препарати і звести до мінімуму небажані побічні ефекти. Про неї останнім часом дуже багато говорять і пишуть, але вона має певні перепони, які не є безпідставними. До них належать:

1. Складність знаходження мінливості гена, що впливає на відповідь ліків – поліморфізми поодиноких нуклеотидів (ППН) є мінливостями послідовності ДНК, які мають місце, коли окремий нуклеотид (А, Т, Ц чи Г) у послідовності геному змінений. ППН мають місце кожні 100 з 300 пар основ на протязі 3-біліонів пар людського геному, тому мільйони ППН повинні бути ідентифікованими та проаналізованими для визначення їх здатності впливати на відповідь на медичні препарати.

2. Обмежений вибір ліків – тільки 1 чи 2 затверджених препарати можуть бути корисними для лікування особливого стану. У пацієнтів з генетичними дефектами, які не дозволяють їм вживати ці ліки, мало шансів знайти альтернативні способи лікування.

3. Перешкоди для фармакологічних компаній виробляти мультифармакогеномні продукти – Більшість фармакологічних компаній успішні з їх лозунгом «один розмір підходить всім», використовують цей лозунг для подальшого розвитку медичних препаратів. Пізніше розробка і впровадження на ринок препарату буде коштувати їм 100 мільйонів доларів США. Чи буде вигідно цим компаніям впроваджувати альтернативні форми препаратів для маленької частки популяції?

4. Навчання медичного персоналу – Впровадження мультифармакогеномних препаратів для лікування деяких станів представників різних популяцій безперечно ускладнить процес призначення і розповсюдження ліків. Лікарі повинні впровадити екстра діагностичний крок до визначення, який препарат підходить індивідуально для кожного хворого, акуратно інтерпретувати діагностику і рекомендувати для кожного пацієнта найкраще лікування. Для цього весь медичний персонал, не тільки терапевти, має добре знати генетику.

Яким чином зміна гену буде використовуватися при прогнозуванні відповіді на ліки? Метод секвенування ДНК служить для визначення порядку нуклеотидів у молекулі ДНК. Він застосовувався для вивчення геному людини і за його допомогою були знайдені поліморфізми. Ідентифіковані поліморфізми будуть використовуватися для дослідження і прогнозування відповіді на ліки для кожного пацієнта. Проблема полягає у тому, що традиційні технології секвенування генів є дуже повільними і дорогими, це обмежує їх широке використання як діагностичного інструменту. Технологія ДНК-мікрочіпування (або ДНК-чипів) є такою, яка розвивається. Вона повинна зробити можливим для лікарів вивчати своїх пацієнтів на наявність конкретного нуклеотидного поліморфізму швидко і за доступною ціною. Одне мікрочіпування зараз може використовуватися для скринінгу 100000 виявлених поліморфізмів в геномі людини протягом декількох годин. У майбутньому технологія ДНК-мікрочипів дозволить визначати нуклеотидні поліморфізми в кабінеті лікаря, щоб визначити реакцію пацієнта на той чи інший рецептурний препарат і це буде звичайним явищем.

Таким чином, інформування людей про їх генетичні схильності до того чи іншого захворювання і впливу медичного препарату може мотивувати їх до зміни способу життя. Фармакогеноміка і геноміка мають етичні, правові, поведінкові і фінансові аспекти, які ще не проаналізовані. Хочеться вірити, що лікування персоналізованими медичними препаратами більшості найпоширеніших захворювань не забариться. Вважається, що вакцини, зроблені з генетичного матеріалу, ДНК або РНК, будуть переважати всі існуючі вакцини, крім того, будуть недорогими, стабільними і легко зберігатися. Вони будуть активувати імунну систему, але не зможуть викликати інфекції.

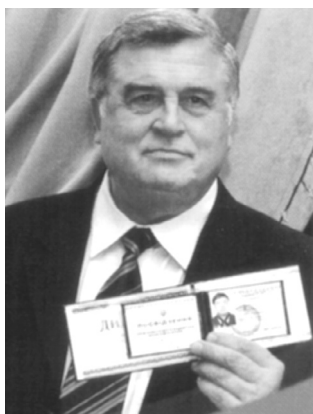
Література:

1. de Leon J. Pharmacogenomics: the promise of personalized medicine for CNS disorders// Neuropsychopharmacology. – 2009. – V. 34. – P. 159–172.
2. Newman W.G. Pharmacogenetics. – UK: Springer Science+Business Media B.V, 2010. - P. 27-44.
3. Innocenti F. Pharmacogenomics: methods and protocols. – Totowa: Humana Press Inc., 2005. – 214 p.

4. Weber W. W. Pharmacogenetics. – New York: Oxford University press, 2008. – 433 p.
5. Mrazek D. A. Psychiatric Pharmacogenomics. - New York: Oxford University press, 2010. – 265 p.
6. Pirmohamed M. Pharmacogenetics and pharmacogenomics// J Clin Pharmacol. - 2001. – V. 52. – P. 345–347.
7. Weinshilboum R. Inheritance and Drug Response.// New Engl J Med. – 2003. – V. 348. – P. 529-537.
8. Evans WE and McLeod HL. Pharmacogenomics — Drug Disposition, Drug Targets, and Side Effects // New Engl J Med. – 2003.- V. 348.- P. 358-349.
9. <http://PharmGK.org>
10. Zandi P.P., Judy J.T. The promise and reality of pharmacogenetics in psychiatry// Psychiatric Clinics of North America. – 2010.- N 30. – P. 931- 974.
11. Altar CA, Amakye D, Bounos D, Bloom J, Clack G, Dean R et al A prototypical process for creating evidentiary standards for biomarkers and diagnostics// Clin Pharmacol Ther. - 2008. – V. 83. – P. 368–371.
12. Fargher EA, Tricker K, Newman W, Elliott R, Roberts SA, Shaffer JL et al Current use of pharmacogenetic testing: a national survey of thiopurine methyltransferase testing prior to azathioprine prescription// J Clin Pharm Ther. - 2007. – V. 32. - P. 187–195.
13. Gurwitz D, Weizman A, Rehavi M. Education: teaching pharmacogenomics to prepare future physicians and researchers for personalized medicine// Trends Pharmacol Sci. - 2003. – V. 24. P. 122–125.
14. <http://genomics.energy.gov>
15. www.genetica.edu.au

***Демидов С. В., академік,
Топчій Н.М., канд. біологічних наук.***

***Новий член-кореспондент
АН ВО України Шостак А.В.***

МИХАИЛО ЛУЧКАЙ ПОВЕРНУВСЯ ДО ЧИТАЧА

З кінця 1980-х років у пресі почали з'являтися статті під назвою «До нас повертається М.Лучкай». Вони сповіщали про початок виходу у світ його 6-томної праці «Історія карпатських русинів», і сьогодні ми можемо сказати – М.Лучкай прийшов до нас, оскільки світ побачив останній, шостий том названої праці. Це дає нам повне право стверджувати, що у плеяду славних вчених не тільки Закарпаття, а й усієї України назавжди вписано ім'я історика, мовознавця, етнографа, культурно-освітнього діяча, уродженця с Великі Лучки на Мукачівщині. Його наукову спадщину знали і високо цінили відомі вчені всього слов'янського світу. Так чим же заслужив М.Лучкай (1789-1843) такого високого визнання?

М.Лучкай був високоосвіченою людиною. Освіту здобув у гімназіях Ужгорода, Великого Варадіна (сьогодні в Румунії), Віденській греко-католицькій семінарії («Барбареум»), володів латинською, грецькою, угорською, німецькою та багатьма слов'янськими мовами. Це дозволило йому займати відповідні посади - бібліотекаря, архіваріуса, секретаря єпископа Мукачівської греко-католицької єпархії Олексія Повчія.

Молодому богослову випала нагода брати участь у поїздках по західноєвропейських країнах, під час яких уважно спостерігав за національним відродженням слов'янських народів. Повернувшись додому, він присвятив свої труди збагаченню духовного життя свого народу. З цією метою він домігся стати першим офіційним посланцем в італійське князівство Лукка (1829-1830 рр.), де засвоює здобутки європейської цивілізації, посилено працює в бібліотеках Риму і Флоренції, збираючи матеріали до «Граматики слов'яно-руської», яка була надрукована в 1830 р. і принесла заслужену славу її автору. Ще раніше, 1815 р., він написав рукописну розвідку про ефіопські мови («Словник і алфавіт»). У повсякденному житті М.Лучкай – істинний гуманіст. Про це свідчать його «Церковні бесіди», видані 1831 р. в 2-х томах своєрідний духовний заповіт. Вій розмірковує над одвічним питанням - «Звідки саме ми, хто нас поставив на сей світ і що нас після смерті очікує?». Повчальним є його наказ: «Одну тільки моральність треба цінувати, аморальність же зневажати і викорінювати, якими тільки можна найбільш діючими засобами». Так М.Лучкай виконав перше завдання - піднести, за його словами, честь і гідність свого народу. І якби він більше нічого не зробив, то його ім'я вже було б вписане в літопис славетних вчених-мовознавців.

Та закарпатець обезсмертив своє ім'я вирішенням другого завдання - написанням історії свого народу - 6-томної праці «Історія карпатських руси-

нів». На жаль, праця пролежала в архівних сховищах до наших днів. Причиною була та, що, викладена автором, концепція історії карпатських русинів не відповідала інтересам ні угорських, ні австрійських властей. М.Лучкай так і не побачив виданим своє творіння.

Так безцінний рукопис пролежав і архівах до кінця 1980-х рр., коли настали кращі умови для дослідження раніше заборонених тем, зокрема наукової спадщини, авторами якої були священики. Праця була навіть запропонована до видання «Республіканською програмою розвитку історичних досліджень, поліпшення вивчення і пропаганди історії УРСР. Отже, належало 6-томний рукопис дешифрувати і перекласти українською мовою. За цю благородну працю взялися вчені Ужгородського університету - Я.Штернберг, А.Ігнат, Ю.Сак, Й.Баглай, М.Орос. Перекладено і, завдяки фінансовій підтримці ректора університету проф. В.Сливки, видано 5 томів. Цьогоріч, в результаті наполегливої праці викладачів кафедри класичної та румунської філології (завідуюча Е.Швед), за фінансової допомоги ректора УжНУ професора М.Вегеша світ побачив останній, шостий том «Історії карпатських русинів». Вони вийшли у видавництві «Закарпаття» (редактор Д.Федака). Історія підготовки до видання заслуговує на окрему розмову. «Історія карпатських русинів» - синтетична праця, в якій досліджується цілий комплекс питань з історії нашого краю з найдавніших часів до 30-х рр. XIX ст.

У чому ж велич М.Лучкая, як історика? Насамперед у тому, що він-спробував довести, що Закарпаття - одвічна слов'янська земля і має своє ім'я, свою історію, щоб країни знали, якого вони роду і племені, щоб відав про це широкий науковий світ і не називали край «невідомою землею». Вчений доклав воістину титанічних зусиль, аби створити першу наукову історію своїх країн, і зробив це з таким блиском, що набагато випередив свій час і вийшов далеко за рамки дослідника Карпатського регіону. Історію краю він вивчав у взаємозв'язку з історією сусідніх народів і на тлі загальноєвропейської історії. Для цього він використав багатющу джерельну базу - матеріали єпархіального архіву, твори античних, візантійських і західноєвропейських середньовічних авторів, рукописи бібліотек Риму, Флоренції, давньоруські літописи, угорські й польські хроніки.

Насамперед М.Лучкай доводить слов'янське походження русинів, їх автохтонність і їхнє право на політичне існування на своїй землі. Другий висновок - мова закарпатських русинів та сама, «яка вживається, крім Малоросії, Польщі, ще в Галичині, Волині та на Буковині». Велику увагу вчений приділив приходу угорських племен в Тисо-Дунайську низовину і формуванню Угорської держави наприкінці IX ст. При цьому він підкреслює, що угорці «не жадали крові племен, а просили дружби». Добре обґрунтував важливість і доцільність появи

на Закарпатті Федора Корятовича в XIV ст. і показав вдале поєднання ним достоїнства воїна і мудрості культурно-освітнього діяча. Йому не байдужа доля угорського народу, і битву під Могачем 1526 р. назвав нещасною, бо Угорщина, зазнавши поразки від турків, потрапила на півтора століття в іноземну залежність. З прихильністю вчений ставився до боротьби угорців за визволення з-під влади Габсбургів у XVII-XVIII ст., він зауважує, що за свободу треба платити дорогу ціну - «знову стали кривавими рани угорського народу».

Особливо слід відзначити наявність у М.Лучкая нового методу історичного дослідження, в основу якого він поклав історію народу, а не історію царських династій, придворної знаті, як це робили навіть провідні вчені того часу. М. Лучкай насмілювався представити читачам наполегливі вимоги народу - «треба скинути ярмо поміщиків», «хай перестануть існувати графи, барони і знать, хай називаються лише громадянами і селянами, хай буде знищена сама королівська влада».

На особливу увагу заслуговує дослідження М.Лучкаєм до нині мало вивченої теми, як культурно-освітнє життя народу. Це важливо ще й тому, що деякі іноземці намагалися принизити його рівень, показати наших предків темними і неосвіченими, такими собі покірними рабами. М.Лучкай гостро виступив на захист честі й гідності свого народу. Він запитував: «Невже не було тут талантів чи, може, тут панував глибокий сон?». І недоброчливцям відповідав: «Таке твердження було б далеким від правди і на підтвердження наводить цілу когорту імен культурно-освітніх діячів краю. Це були вчені, котрі «поєднували святість шановної науки із поважністю і строгістю моралі». Вони мов «розкидані зірки» по єпархії «наскільки самі могли, скеровували народ до світла і на шлях чеснот та моралі... не бракувало отців батьківщини, ревних покровителів русинів, і серед них найвизначніше місце займає єпископ Андрій Бачинський». Єпископ помер 19.11.1809 р., «залишивши по собі загальну скорботу і пам'ять у серцях довірених йому пастирів і пастви». Завдяки його старанням чимало закарпатців навчалися в духовних семінаріях Відня і Львова.

Так, М.Лучкай прийшов до нас з історією свого народу, яку написав за велінням серця і душі. Благородні нащадки-гімназисти 1927 р. на стіні каплички в Ужгороді, в якій похований М.Лучкай, встановили меморіальну дошку. Так і ми повинні вболівати за увіковічення його імені. Науковці УжНУ зробили свій внесок у цю благородну справу. А нашій владі годилося б навіть у бронзі увіковічити образ славного закарпатця і цим самим доповнити пантеон вчених, які в тяжкі часи виборювали країнам належне місце серед сусідніх народів.

**Дмитро Данилюк, д. іст. наук,
проф., зав. кафедри історії України УжНУ.**

ЛІБЕРАЛІЗМ У МОВНОМУ ПИТАННІ ПРИЗВЕДЕ ДО ПОСТУПОВОГО ЗНИКНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЕТНОСУ

Перш ніж вносити будь-які пропозиції по відношенню мовного питання, автори запитань мали б і собі, й читачам дати відповідь: те, що російська мова так поширена в Україні, те місце, яке вона посідає у житті українського суспільства – результат природного процесу чи штучного? Виникає нагальна потреба з'ясувати: кому й для чого це потрібно? А тоді вже визначати мету й засоби її досягнення.

Аби пересвідчитися, яка з наведених версій є слушною, наведу декілька ніким не заперечених історичних фактів - попередньо згадавши й наступний загальновизнаний наукою постулат, про який, хоч як це дивно, вже давно ніде не згадується: найбільш стійкими є об'єднання громадян не за класовою ознакою (селяни, поміщики, буржуа, інтелігенти), не за професійною (шахтарі, металурги, хіміки, транспортники тощо), не за партійною (монархісти, комуністи, ліберали, соціалісти, республіканці й т. ін.), а за релігійною та мовною. За часів Б. Хмельницького сильнішим був релігійний фактор. Згодом, коли вплив церкви на свідомість людей зменшився, на перші ролі вийшов фактор мовний. Проте й за тих часів, коли він був слабшим, Росія робила усе можливе, аби і його використати на свою користь. «Щоб ніяких книг, окрім церковних попередніх видань, не друкувати (в Україні. - А. Є.), а ті церковні старі книги з такими ж церковними підправляти, перш ніж їх друкувати згідно з великоросійськими книгами, щоб ніякої різниці і особливого наречія не було», — вимагав Петро I у своєму указі від 1720 року. Трохи згодом вже Катерина II наказувала обер-прокуророві Сенату князеві В'яземському: «їх (підкорені народи - А. Є.) треба легкими засобами привести до обрусенія». Пізніше з'явилися Емський та Валуєвський укази Олександра II та низка інших документів на кшталт зазначених. У 70-х роках XIX ст. міністр освіти Російської імперії граф Дмитро Толстой виголошував: «Главной задачей просвещения инородцев является их обрусение». Добряче додала куті меду й звитяжна праця Страни Советов. А за часів відродженої незалежності два президенти України, які начебто розуміли нагальну потребу правильного вирішення мовного питання (Кравчук і Ющенко), виявили цілковиту безпорадність. На сьогодні ключову посаду, перебування на якій дає можливість вирішальним чином впливати на вирішення цього питання, обіймає міністр п'ятьми й невігластва, стратегічним завданням

якого є покінчити з українством як таким цілковито й назавжди. Ось чому російська мова окупує такий величезний сегмент мовного простору країни та впевнено продовжує його ширити.

Якщо скласти до купи пропозиції авторів обох статей і (не приведи, Господи!) їх зреалізувати, то в країні відбудеться зміцнення стану двомовності за величезної переваги однієї з мов. А що відбувається із суспільством, у якому панує двомовність? І на це запитання мають відповідь науковці, зокрема завідувачка кафедри української мови Києво-Могилянської академії Лариса Масенко: «Переважна більшість закордонних соціолінгвістів вважає стан двомовності, що переживає певна національна спільнота, тимчасовим в асиміляційному процесі поглинання однією мовою іншої» (Л. Масенко, «Мова і політика», К, «Соняшник», 1999 р., с. 8) тобто на одній території дві мови мирно співіснувати не можуть. Вони неодмінно вступають у смертельний двобій, у результаті якого одна з мов гине, а разом із нею — народ, її носій.

Ось що мають добряче зятати прихильники дво - (й більше) мовності відомий американський лінгвіст Девід Харрісон сказав, що, за розрахунками фахівців, до середини ХХІ століття у світі, якщо не зміниться мовна політика, зникне половина з 6 800 мов, що були живими на той час, а разом із ними стільки й етносів. Підкреслюю: на той час. Бо нещодавно ЮНЕСКО повідомила про те, що у середньому на нашій планеті по одній мові гине кожні п'ятнадцять днів. Тож можете підрахувати, скільки мов вже зникло за ті чотири роки, які минули від дня опублікування інтерв'ю п. Харрісона. А коли збираються поставити хрест на українській мові та українському етносі «українські» мовні ліберали?

Автори статей неодноразово апелюють до цивілізованих країн. Я це вітаю. Проте мені вже набридло довідуватися про стан справ у мовній сфері цих країн на рівні абстрактних міркувань (вибачайте на слові — на рівні інтелектуального онанізму). Бажаю знати конкретику. А тому покажіть, будь ласка, на прикладі декількох цивілізованих моноетнічних країн (бо саме до моноетнічних належить Україна), який відсоток громадян у кожній з цих країн вважає рідною мову титульного народу, думає, розмовляє, пише й читає нею: який відсоток глядачів дивляться телепередачі, кінофільми й спектаклі, що йдуть державною мовою; яка з мов — державна чи інша (інші) — переважно вживаються у сферах науки, виробництва, торгівлі, транспорту, банківській справі та решті сфер життя суспільства тощо. Достатньо буде лише поверхово ознайомитися з цими даними, аби пересвідчитися в тому,

що й без ознайомлення відомо кожній людині при здоровому глузді: у кожній із цих країн в усіх сферах життя й діяльності суспільства домінує мова титульної нації.

До цього слід іти й Україні! Водночас у припустимих обсягах задоволення національно-культурні потреби громадян, які не є етнічні українці.

У який спосіб це робити? Починати слід з освіти. На всій території України, окрім Криму (історичної землі кримських татар, хоч оселились вони там лише у XII столітті, та кримчаків) і деяких районів поблизу західних кордонів держави, навчання у всіх навчальних закладах має здійснюватися лише українською мовою. Водночас система освіти в Україні має бути побудована таким чином, аби в усіх можливих випадках кожен юнак і кожна дівчина на момент закінчення середнього навчального закладу обов'язково вільно володіли мовою народу, до якого належать етнічно, знали історію свого народу й були прилучені до його культури. Проте кожен такий громадянин має усвідомлювати, що Україна — повноцінна держава, де, як і в інших повноцінних державах, мова титульного народу, його культура й спосіб життя неодмінно мають бути домінуючими.

Андрій Євтушенко (з газети)

*Президент АН ВО України Дубина М.І. вручає Диплом
закрашу студентську наукову роботу*

ДО ПИТАННЯ МОВИ

ПОНОВЛЕНЕ СТАРЕ: ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ЗАСАДИ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Президія й дійсні члени Академії наук вищої освіти України - доктори наук (юридичних, історичних, філологічних і ін.), професори, Заслужені діячі науки й техніки, Заслужені працівники освіти України тощо - долучаємося цією статтею до обговорення законопроекту нардепів Ківалова - Колесніченка про мовну політику в нашій й обґрунтовано стверджуємо: у пропонованому вигляді цей законопроект не слід не те що ставити на голосування у Верховній Раді, а й навіть виносити на громадське обговорення. Адже він, по-перше, і це найголовніше, є антиконституційним, оскільки порушує статтю 10 чинної Конституції України, а саме вона у нас є поки що Основним Законом.

По-друге, існує колізія, втім правова, між назвою законопроекту “Про засади державної мовної політики» та його змістом, значно ширшим за назву, що вимагає приведення їх у відповідність.

По-третє, вже у першій статті некоректним є визначення більшості термінів. Вони або надто корелюють між собою (майже ідентичні дефініції понять “мовна меншина» і “регіональна мовна група» та інших, що семантично затуманює виклад), є неспроможними і тому неприйнятними (як термінологічне словосполучення “рідна мова», що не враховує поширеності в Україні етнічно змішаних подруж) або ж мають посутні прогалини: що таке, скажімо, офіційна мова (термін у статті відсутній) і чим сфера її побутування, місце і роль у житті суспільства різниться від державної?

По-четверте, автори законопроекту виявляють тенденційну неточність в оперуванні рядом фактів (наприклад, у дійсності відповідний Закон 1989 р. “Про мови в Українській УРСР» не містить і не міг мати згадки про статус російської мови як офіційної в УРСР, у той час як Пояснювальна Записка до законопроекту на с.3 стверджує протилежне), крайній і односторонній суб’єктивізм, припускаються некоректного тону в оцінках попередніх державних документів (Указу Президента від 22 лютого 2010 р., Наказу Міносвіти №1171 від 25 грудня 2007 р., що названі “свавільними», та ін.), суперечать собі ж у наведених поряд статистичних даних (то півтори тисячі чи півмільйона учнів переведено на україномовне навчання?).

Великим недоліком у підходах авторів, по-п'яте, вбачаємо у свідомому і цілком неслухняному їх нехтуванні уроками історії побутуючих сьогодні в Україні мов у попередніх державах (Російській імперії, СРСР) та відсутність порівняльних підходів до проблеми. Панове Ківалов і Колесніченко нічого сумняшся гадають, що мовне питання в Україні налічує тільки 20 років (а сама вона як держава немовбито існує тільки з 1991 року, що навіває думки про необхідність упровадження якогось депутатського лікбезу). Замість того, щоби впадати у “праведний гнів» проти неіснуючого невідь-кого, хто неначебто звинувачує “нинішніх російськомовних громадян України в “Валуєвських указах» і прагне “відігратися» за це на них (?!), слід було спокійно і мудро, як державні, обтяжені нагородами мужі, подумати: а чи не заслуговує мова, переслідувана драконівськими заборонами, нищена царями й генсеками впродовж понад три століття (разом із душею, піснею народу в центрі Європи - на його власній автохтонній території!), коли не політики державного протекціонізму, то хоча б підвищеної уваги до її стану, міри чистоти, та, відповідно, не декларованих, а реальних кроків для забезпечення її розвитку включно з належними бюджетними видатками на цю благородну мету, від чого тільки виграють й іномовні громадяни нашої держави. Порівняння ж становища мов - російської, румунської, угорської в Україні, української в РФ, Румунії, Словаччині, угорської в Румунії тощо - показало б: для розвитку мовних меншин в Україні існують усі належні умови у сферах освіти, культури, релігійного життя тощо, і це зайвий раз доводить абсолютну достатність існуючої у нас від 1989 р. законодавчої бази. Не враховувати всього цього - означає виступає в Україні з реакційних позицій поновленого шовінізму, націоналістичного народоненависництва. Натомість названі нардепи всіх, хто визнає ці очевидні істини, за відомою логікою охрещують “радикальними націоналістами й ксенофобами».

По-шосте, законопроект культивує успадковані у радянської пропаганди “дивоглядії» (як отаку: “полікультурний і багатомовний народ України»,- що це за один, невже український, російський чи ще якийсь є аж таким?). Автори проекту категорично позбавляють українців, утім своїх виборців, навіть права називатися на нашій, не своїй землі “титульним етносом» (мовляв, усі наші національні групи є такими - але подумаймо, як тоді має називатися така дивовижна держава? Україно-Малоросіє-Малопольще-Русинією?). Додана С.Ківаловим і В.Колесніченком до переліку регіональних русинська мова - насправді, як відомо, не окрема мова, а політична далекосягла спекуляція XX ст., про що можна прочитати у авторитетних працях члена-корес-

пондента НАН України, лауреата Шевченківської премії О.В.Мишанича й інших справжніх дослідників.

Нарешті - по-восьме - прикро дивує сила-силенна помилок у законопроекті про “плюрилігвізм” мов (так в оригіналі, с.4 Закону), правописних, стилістичних і особливо пунктуаційних, що деколи затемнюють його розуміння. Настав уже час, щоби такі документи готували грамотні фахівці-філологи, історики, юристи тощо - та без намірів будь-що обійти несхвалення Венеціанською комісією попереднього аналогічного законопроекту. Такі, як нова, законодавчі ініціативи здатні тільки збурити перед виборами “соціальний мир” і міжнаціональну толерантність мешканців України, яким далеко до декларованого у документі “благополуччя», бо вони щосили змагаються за виживання. Такі законопроекти перетворюють Україну не на не гідну державу, а на світове посміховисько, здатні похитнути жалюгідні рештки “її авторитету на міжнародній арені». Воістину “Україну розклюють не мови, а політики, які спекулюють на мовному питанні», намагаючись потоптати права національно-мовного розвитку народу, що не має Батьківщини в якихось Палестинах, обікрадений і доведений владами до жебрацько-заробітчанської торби, й тих російськомовних матерів, які на сході України протестують проти закриття останніх українських шкіл.

Одно слово, “Не туди б’єш, Іване», як сказав колись великий Довженко. Декларуючи метою забезпечення розвитку і функціонування української мови як державної, пропонований законопроект у дійсності націлений на її обмеження й витіснення. Бо ж ним передбачено: й освіту здобувати державною мовою вже не обов’язково, у приватних ВНЗ і поготів (“хазяїн - барин»), і телерадіоорганізації України мають вести мовлення на власний розсуд різними мовами, й рекламодавці хай чинять, що хочуть, і у Верховній Раді можна хоч би й “ботать по фене» (а чого ж, теж “інша мова») - і все це без потреби додаткових бюджетних коштів... От тільки хто й коли подбає в Україні про те, що дійсно робить державу культурною і вартою поваги - на мовному ґрунті хоч би про викорінення українського суржику а-ля Сердючка, про те, щоб не в’янули вуха від мовних покручів і ляпів наших вищих урядовців і депутатів, тим більше, що відомо: хто погано говорить, той погано думає і нерідко ще гірше чинить...

Погребенник В.Ф., академік.

ОДЕСА І ОДЕСИТИ

З президентом Академії наук вищої освіти України, письменником М.І. Дубиною я прямую до Одеси для проведення виїзного засідання Президії академії на базі Південного наукового центру АН ВО України.

Пасажирка-одеситка нашого купе порадила нам ознайомитися з “бандитською Одесою” початку ХХ ст. і ХХІ століття.

Нас зустрічає екс-ректор Одеського Національного університету ім. І.І. Мечникова В.А. Сминтина, голова регіонального відділення академії.

Погоджуємо план нашого перебування і спішимо подивитися Одесу.

Для мого колеги, письменника М.І. Дубини я виступаю у ролі гіда. Багато років я відвідую це місто як морські ворота України. Одещина для мене - це степ і море, повільний Дунай і швидкоплинний Дністер, цілющі лимани і ласкаве проміння південного сонця.

Даю коротку історичну довідку відносно міста. Ще в ХІІІ ст. на місці Одеси існувало поселення Качибей (Коцюбіїв), яке в 40-х роках ХVІ ст. було зруйноване турецько-татарськими ордами. Потім воно знову відбудовується, але вже під назвою Хаджибей. До кінця ХVІІІ ст. поселенням володіли турки. Тут вони збудували фортецю Ені-Дунья, яку в 1789 р. здобули чорноморські козаки на чолі з А. Головатим і З. Чепігою.

У 1793 р. на цьому місці розпочалось будівництво нової фортеці, а у 1795 р. всьому комплексу (Хаджибей, фортеця, гавань) дали назву Одеса на згадку про те, що колись тут існувала грецька колонія Одесос (ІІІ-ІV ст.).

Тож кому одесити повинні бути завдяченими - козакам, чи Катерині ІІ? Остання не лише знищила козаків, а за допомогою Мусін-Пушкіна (обер-прокурора Сенату), сфальсифікувала історію України і навіть «Слово о полку Ігоревім».

Проходимо Приморським бульваром і розглядаємо занедбаний Воронцовський палац з розбитими шибками. Дещо у кращому стані є Театр опери та балету, подібних існує у світі ще лише три. Як дань поваги першому градоначальнику міста існує Дерибасівська вулиця. Іншого градоначальника особливо шанують одесити - це герцог де Рішельє, пам'ятник якого височить у центрі бульвару, навпроти Потьомкінських сходів.

Надзвичайно вдало розроблені пропорції сходів: ширина зверху 12,5 метрів, а знизу - 21,6 метри. При цьому зверху видно лише площадки, а знизу - східці. Довжина сходів 142 метри, висота - 24 метри. Всього нараховується

192 східці. Слід відмітити, що сходи тут існували дуже давно і вирубувалися з ракушняку. Вони вели до турецької кріпості Єні-Дунья, тобто ще до народження Катерини II.

Провели маршрут по «бандитським» місцям Одеси першої половини ХХ ст. Тих «бандитів» народ шанував і любив, їх пам'ятають. Вони захищали інтереси одеситів і боролися проти купки бандитів та царського режиму.

Що ж уявляє сучасна бандитська Одеса?

Їдемо до особливої будівлі, яка огорожена високим парканом, з охоронцями. Нас не допускають, навіть моє журналістське посвідчення не діє.

Робітники заносять за огорожу цінний граніт з Італії та інших європейських країн.

Іде оздоблення будинку. На моє прохання пояснити, що будується, керівники будівництва мовчать, ховаються за високим парканом. Все ж один з охоронців, який їздить за кількасот кілометрів, щоб прокормити родину, розкриває деяку таємницю. Це буде власність депутата Верховної Ради України Ківалова. Всі одесити про це знають.

Воронцовський палац у Алупці, як і Ялтинські царські палаци, виглядають сірими на фоні цього палацу. Подібний палац у Будолана, колишнього мера Одеси, де є навіть будівлі для челяді. Деякі з олігархів будують морські бульвари біля своїх будівель, заховаючи громадські землі і нині ще дозволяють одеситам ходити по бульвару. Але скоро, як на охоронних дачах на Дніпрі у київського міністра освіти Табачника, не будуть допускати навіть до води.

Серед одеситів поширений юмор. Питають у Мойші

- Скільки жителів в Одесі?
- Один мільйон.
- А скільки євреїв? -А хіба я вам не сказав.

Сьогодні купка керівників Одеси вирішує обличчя міста. У центрі міста появилася нова назва бульвару, «присвячена знаменитій» людині, але із сірим відтінком - Жванецькому.

Подібне сталося і у Донецьку, де московське земляцтво донеччан у кілька десятків чоловік вирішило проблему пам'ятника Кобзону. Вони це пояснюють тим, що коли Кобзон народжувався, то голова появилася на Донецькій землі, а тулуб - Дніпропетровській. Тож його батьківщина не лише Дніпропетровськ, а і Донецьк.

Ми сприйняли ці одеські вибрики з жалем, і мали гидке відчуття. Мабуть всі понеділки бувають такими.

У вівторок появилось сонце і ми отримали «сюрпризи». Перш за все це знайомство з приміщенням, у якому часто бував О.С. Пушкін. Нині тут розміщується бібліотека Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова (ОНУ), фонд якої нараховує більше 4 мільйонів примірників. У складі бібліотеки існує Музей рідкісної книги. Це перш за все колекція видань XV ст. Ці книжки називають інкунабули, тобто «колискового» періоду книгодрукування (друга половина XV ст.). Таких книг тут п'ять. Ні одна бібліотека світу не має такої кількості книг цього періоду. Окрасою колекції інкунабулів є «Всесвітня хроніка» німецького лікаря і гуманіста Гартмана Шедела (1493). У цій книзі значний інтерес представляє карта світу, на якій відсутній американський континент, що був відкритий за рік до виходу у світ цього видання.

Колекція видань XVI ст. нараховує біля 500 книжок різними мовами Європи, в тому числі 92 палеотипа (видань I половини XVI століття).

Виключну цінність представляє Біблія Радзівілів (1563) - перший переклад Біблії польською мовою, якої немає у Польщі.

У колекції бібліотеки є перше видання двохтомного збірника географічно-етнографічних описів різних країн і народів М. Тевено «Реляції про різні цікаві подорожі, які не були опубліковані» (Париж, 1663-1672). Разом із цією колекцією був видрукуваний перший нарис книги П. Шевальє «Реляція про козаків із життєописом Хмельницького, здобутим з рукопису» (Париж, 1663).

В науковій бібліотеці ОНУ є іменні колекції колишніх особистих бібліотек, які були подаровані бібліотеці (це приклад нинішнім олігархам).

Це книжковий фонд професора В.І. Григоровича (889 томів), особиста бібліотека графа О.Г. Строганова (біля 19 тис. одиниць), іменний фонд історика М.К. Шильдера (4136 назв).

Найпрестижнішою колекцією бібліотеки є Воронцовський фонд, який складався протягом понад 100 років різними представниками родини графів Воронцових. Він нараховує 52800 томів більш ніж двадцятьма мовами.

Більшість книг розміщено у шафах бібліотеки Воронцових.

Одеський національний університет має унікальні музеї (палеонтологічний, зоологічний, мінералогічний) та ботанічний сад.

Палеонтологічний музей ОНУ належить до 10 кращих палеонтологічних музеїв в університетах світу і містить найбагатшу регіональну колекцію викопних остатків, зібраних на півдні України та Молдови. Колекції музею нараховують понад 40 тис. експонатів з бібліотекою у 10 тисяч найменувань.

При музеї існує підземний палеонтологічний заповідник-кладовище вимерлих хребетних із карстових печер понтічного вапняку міста Одеса.

Зоологічний музей ОНУ нараховує більше 50 тисяч одиниць зберігання. Музей утримує антропологічну колекцію лауреата Нобелівської премії І.І. Мечникова та колекцію професора Е.Е. Балліона, яка нараховує декілька десятків тисяч видів комах Європи та Азії.

Мінералогічний музей ОНУ (з 1817 р.) налічує 12000 зразків кристалів мінералів, гірських порід та руд. Особливе місце у музеї займає одна з найкращих в Європі колекція метеоритів.

Ботанічний сад ОНУ (з 1867 р.) є одним з найстаріших в Україні науковим центром збереження рослинного світу, який налічує біля 4000 таксонів. Це перлина міста Одеси - центр освітнянської наукової роботи з найрізноманітнішими представниками флори земної кулі.

Все це надбання знаходиться у доброму стані і під охороною завдяки бувшому ректору, академіку АН ВО України В.А. Сминтині.

Збагачені духовно і емоційно, направляємося до академіка АН ВО України, ректора Одеської державної музичної академії імені А.В. Нежданової О.В. Сокола.

Нас зустрів О.В. Сокол (доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтва України) зі своїми проректорами О.Л. Олійником, (заслужений артист України, професор) та О.І. Самойленко (доктор мистецтвознавства, професор). Ми почули мелодійну, красиву українську мову не лише від керівників академії, але і від співробітників та студентів.

Музична академія (колишня консерваторія) буде відмічати своє 100-я у 2013-му році. Вона прославлена у світі своїми видатними виконавськими і педагогічними традиціями і школами. Її вихованці стали відомими не лише в Україні, але і далеко за її межами (Е. Гігельс, Д. Ойстрах, Б. Руденко, Є. Чавдар, К. Данькевич тощо). Академія проводить міжнародні конкурси вокалістів та піаністів у кращій в Європі за акустикою Великій залі академії.

Естетика приміщення академії та студентської столової, разом із доробками, свідчить про те, що Одеська музична академія є генетичною основою музичного мистецтва, культури і освіти Півдня України.

Негатив, який ми отримали у перший день перебування у Одесі, був зруйнований у послідовні дні. Одеситам властивий не лише юмор, але і значні здобутки у вихованні молоді, чого нині не вистачає столичним навчальним закладам. Це успіхи Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова. Ректор академії П.П. Воробієнко продемонстрував нам успіхи своїх студентів у культурному вихованні. Так, студенти українських груп, у яких викладання проводиться англійською мовою, повинні володіти бальними

танцями. Усі свята в академії супроводжуються бальними танцями, партнерами студентів часто є професори та доценти. Подібного ми не зустрічали у різних навчальних закладах України.

Особливий сюрприз нам піднесла 19 - річна студентка-третьокурсниця Аня з Одеської академії будівництва, яка з нами у купе розмовляла лише українською мовою, при цьому вільно володіла англійською і російською. Влітку вона перебувала на практиці у США.

Коли я запитав, чому вона не «підтримує традиції» старшого покоління одеситів, які не бажають розмовляти рідною українською мовою, то вона відповіла:

- А хто це зробить, як не ми, діти ХХІ сторіччя.

Молодчина. Я завжди вірив і вірю у молодь, яка знищить нові бандитські центри і заживе по-європейськи.

Ми щиро вдячні нашим одеським гідам, академікам АН ВО України В.А. Сминтині та О.В. Сминтині, які постійно приділяли нам увагу.

Рудик С.К., академік

**ДВА УКРАЇНСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ
ПОТРАПИЛИ В ТОП ЕЛІТНИХ ВНЗ СВІТУ**
*Серед елітних світових вузів опинилися...
Донецький національний університет і
Київський політехнічний інститут*

Дослідницьке агентство QS опублікувало першу частину рейтингу найкращих університетів світу QS World University Rankings 2011. У ході дослідження були проаналізовані дані 2919 університетів у різних країнах світу, в результаті аудиту в рейтинг увійшло 712 вузів.

Як повідомили в агентстві QS, у список найкращих навчальних закладів світу у 2011 році увійшли понад 80 нових університетів, у тому числі -18 вузів з Центральної Європи і країн колишнього СРСР. Зокрема, Донецький національний університет та Національний технічний університет України «КПІ» вперше пройшли аудит 0,5 і з'явилися в підсумковій таблиці.

Регіональний директор QS по Центральній і Східній Європі Зоя Зайцева повідомила, що українські вузи показали хороші показники по позиції «Співвідношення кількості студентів і професорів», проте над п'ятьма іншими критеріями - «Рівень інтернаціоналізації студентського складу»,

«Рівень інтернаціоналізації професорсько-викладацького складу», «Індекс цитування», «Репутація серед роботодавців» і «Академічна репутація» - ще належить попрацювати.

Зайцева зазначила, що опитані агентством роботодавці віддавали перевагу КПІ, що можна пояснити активною роботою кар'єрного центру вузу.

«Україна цілком може пишатися показниками своїх навчальних закладів. Всього в ТОП-700 увійшло два вузи країни. На недавній конференції ЮНЕСКО в Парижі було заявлено, що на сьогоднішній день в світі існує приблизно 20 000 університетів. Потраплення в топ-700 означає попадання в 4% елітних вузів світу. Головне тепер «проаналізувати сильні і слабкі сторони та вести стратегічну роботу з поліпшення ключових показників», – резюмувала Зайцева.

(Інформація з інтернетвидання)

* * *

Ганебна антиукраїнська вихватка віце-президента Національної академії наук України (НАНУ) Петра Толочка в російськомовному тижневику «Киевские новости» (від 20 жовтня 1995 року) стала для мене, члена цієї Академії наук, поштовхом для того, щоб навести деякі докази того, що не тільки названий віце-президент НАНУ, а й все найвище керівництво НАНУ вже протягом багатьох років є антиукраїнським. Публікація Толочка проти української національної ідеї не є випадковою: вона тільки показала широкій громадськості, яким духом просякнуте сучасне керівництво Національної академії наук України в питаннях української історії, українознавства, української національної ідеї та проблеми української національної держави. Цей дух керівників НАНУ вже багато десятиліть є протиукраїнським. Та інакше й бути не могло. Адже на чолі колишньої Української академії наук, яку указом гетьмана Павла Скоропадського було засновано в листопаді 1918 року, в останні 65 років стоять не українці, а пришельці: 1930 - 1946 роки – президент АН УРСР О.Богомолець, 1946 - 1962 роки - О.Палладій, 1962 - 1995 «роки - її «незамінний» президент Б.Патон. У цих людей ніколи не боліла душа за українську мову, за, виховання істинно українських вчених, за становлення справді Української академії наук. Все українське завжди було для них чужим і неприйнятним. Ставши президентом Української академії наук (УАН), О.Богомолець перш за все перейменував її в Академію наук УРСР. Для чого? Щоб витравити з її серця не тільки все українське, а й саме слово «українська», щоб воно не вказувало,

якого вона народу. І стала АН УРСР філіалом всеросійської академії наук, що називалася Академія наук СРСР, з усіма негативними наслідками менталітету та мови росіян. Українська ж мова в стінах АН УРСР була практично повністю виключена з ужитку. Наукові праці навіть з питань української історії, української археології, української етнографії та мовознавства друкувалися переважно на російському діалекті старослов'янської мови. Користуватися науковцям-українцям своєю рідною мовою вважалося негожим і розцінювалося як вияв ворожого українського націоналізму:

Аналогічно по антиукраїнськи повів себе й теперішній президент НАНУ Б.Патон, коли в 1992 році рішуче виступив проти повернення Академії наук УРСР її первинної назви Українська академія наук. Патон завжди ставився дуже зневажливо і навіть відкрито вороже до вчених-українців, які проявляли свою самостійність, не ставали на позиції підлабузників та не зраджували рідної української мови (В.Бондарчук, М.Семененко, М.Пасічник, Ф.Овчаренко, К.Ситник та ін.).

Другий доказ антиукраїнського та антидержавного духу Б.Патона такий. На офіційних бланках НАНУ, що вживаються для офіційного листування та інших службових потреб, на поштових штемпелях і печатках до кінця 1994 року залишалися незмінними державні знаки вже колишньої Української радянської соціалістичної республіки (герб УРСР та знімки орденів Леніна і Дружби народів). Це була не випадковість, а відображення політичної позиції президента НАНУ.

Третє підтвердження антиукраїнського настрою президента НАНУ Патона - це агресивні виступи президії НАНУ проти Руху, тобто проти української громадської організації, яка була головним духовним натхненником боротьби українського народу за створення своєї самостійної української держави і за проголошення УРСР незалежною державою Україною.

Четверте свідчення про невизнання президією НАНУ та її президентом української національної ідеї та української державності - це відсутність знака тризубця на офіційній дошці НАНУ зі словами «Президія Національної академії наук України», що висить на будинку № 54 по вулиці Володимирській, який є **ДЕРЖАВНИМ СИМВОЛОМ УК-РАЇНИ**. І це не є випадковість чи забудькуватість. Це свідоме зневажливість до державного атрибуту України можливо, бажання керівників НАНУ показати неналежність Академії наук до установ нашої держави України. Інакше, як розуміти цю демонстрацію зневаги?

П'ятий доказ нелояльності керівництва НАНУ до Українського національного змісту держави України - це те, що ні президія НАНУ, ні її керівник Б.Патон не відмежувалися від, дозволю собі сказати, лжеісторичних

та лженародознавчих тверджень віце-президента НАНУ П.Толочка про відсутність у держави України української національної, ідеї, чим підтвердили свою солідарність з ним.

На закінчення хочу сказати, що повністю погоджуюсь з думками Степана Ільницького («Вечірній Київ» від 15.11.1995 р., та Віталія Кариенка «Вечірній Київ» від 17.11.1998) про те, що людини, яка прагне довести «некорінність» українців на українській землі, не має права займати посаду віце-президента Національної академії наук України і повинна подати у відставку. Це вимога елементарної етики.

Сорокамільйонний народ українців не може не мати національної ідеї та власної національної держави, тоді як набагато менші народи мають свої держави. Хто стверджує інакше, той або брехун, або людина, яка не розуміється в питаннях народознавства і державотворення, історична правда в тому, що український та інші экс - радянські народи мають звільнитися від поневолюючої великодержавної російської ідеї. І цей процес вже розпочався.

На конференції в Умані.

ДО НАС ПИШУТЬ

* * *

Шановний Миколо Івановичу!

Відповідно до наявного досвіду пропонуємо провести виїздне засідання Президії Академії наук вищої освіти на базі Ялтинського університету менеджменту на тему «Інноваційний розвиток університетської освіти».

З дня відкриття наш ВУЗ обрав інноваційний шлях розвитку.

Засновники університету, основним з яких є Ялтинська міська рада при створенні університету ухвалили рішення не отримувати дивідендів від освітньої діяльності. Така домовленість була зафіксована в Статуті університету: «Засновники не ставлять за мету досягнення прибутку з подальшим його розділенням між ними, а досягнутий дохід використовується на інноваційний розвиток університету».

Керуючись інноваційним принципом розвитку вузу, ми, перш за все, створили належний кадровий потенціал університету, який відповідає вищому 4-у рівню акредитації: понад 80% наших штатних викладачів мають вчений ступінь, зокрема 20% - штатні професори, всі наші кафедри очолюють доктори наук. При цьому ми завжди дотримувалися тієї точки зору, що необхідне і доцільно вкладати якомога більше засобів в людський чинник.

Керуючись цією вимогою, ми також створили сучасну матеріально-технічну базу для забезпечення навчального процесу. На сьогодні університет має електронну бібліотеку, з доступом до сайтів бібліотек України і Росії, зокрема сайти державної бібліотеки України і державної бібліотеки Росії. У наших комп'ютерних класах, оснащених сучасними комп'ютерами, створена локальна мережа, є пряма високошвидкісна лінія Інтернет.

Університет має сучасне програмне забезпечення зі всіх спеціальностей, зокрема ділові ігри з основних дисциплін навчального плану. Спеціалізовані аудиторії оснащені сучасною презентаційною технікою: ноутбуки, мультимедійні проектори, інтерактивні електронні дошки і тому подібне. Університетом придбано устаткування для навчання студентів на 1,5 млн. грн.

У навчально-методичному відділі університету, оснащеному найсучаснішою технікою щорічно, видається до 100 власних навчально-методичних розробок викладачів університету.

Наявність матеріально-технічної бази університету дозволяє видавати власні навчально-методичні розробки.

Такий підхід в організації освіти дозволив забезпечити прискорений розвиток ВУЗу і вже через 9 років після офіційного відкриття (1995 р.) Ялтинський університет менеджменту пройшов державну акредитацію на вищий 4-й рівень в цілому і отримав статус Університету (2003 р.).

Оснащення університету сучасною презентаційною технікою, мультимедійними проекторами і notebook, електронними дошками, підключення до високошвидкісної мережі широкосмугового доступу до Internet дозволило університету активно брати участь в міжнародних проектах в області освіти, туризму, екології і культури.

В період з 1997 по 2005 р.р. на базі університету організовані і проведені 19 міжнародних конференцій, семінарів і конгресів.

Одним з найважливіших проектів, в організації якого брав участь Ялтинський університет менеджменту, є щорічна конференція Альянсу університетів миру за демократію, проведена на базі університету в 2005 році, в якій взяли участь 138 представників європейських і американських університетів.

Отримання досвіду участі в міжнародних проектах дозволило Ялтинському університету менеджменту вийти на довгостроковий міжнародний проект з Державним університетом штату Нью-Йорк по актуальному для України дистанційному навчанню з використанням Internet в режимі on-line, що дає можливість випускникам університету одночасно отримати два дипломи: українського і американського університетів.

Васильєвих Л.А., ректор університету, академік

*Приймає вступників до навчання
Чернівецький університет*

НАШІ ЮВІЛЯРИ

**ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ЩИРО ВІТАЄ ВАС, ДОРОГІ ЮВІЛЯРИ,
І ЗИЧИТЬ ПЛІДНОЇ ТВОРЧОЇ ПРАЦІ В ІМЯ ПРОЦВІТАННЯ
НАШОЇ ДЕРЖАВИ !**

СІЧЕНЬ

БАСАЙ ВІКТОР ДАВИДОВИЧ, 1.01.1947	- 65
ВОЛОШИН ВОЛОДИМИР ХОМИЧ, 14.01.1942	- 70
ГУМЕННИЙ МИКОЛА ХОМИЧ, 15.01.1942	- 70
КУЗЬМИЧОВ ВОЛОДИМИР СЕРГІЙОВИЧ, 3.01.1957	- 55
КУРЛЯНД ЗІНАІДА НАУМІВНА, 1.01.1952	- 60
ЛИЗАНЧУК ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ, 1.01.1937	- 75
МЕЛЬНИЧУК ПЕТРО ПЕТРОВИЧ, 12.01.1952	- 60
МЕРІСОВ БОРИС ОЛЕКСАНДРОВИЧ, 16.01.1932	- 80
СКИБИЦЬКИЙ ВОЛОДИМИР ГУРІЙОВИЧ, 23 01 1942	- 70
ЦИМБАЛЮК ВІТАЛІЙ ІВАНОВИЧ, 26.01.1947	- 65
ШАМРАЙ ВАСИЛЬ ОЛЕКСАНДРОВИЧ, 16.01.1957	- 55
ШУТ МИКОЛА ІВАНОВИЧ, 3.01.1942	- 70

ЛЮТИЙ

АСТРЕЛІН ІГОР МИХАЙЛОВИЧ, 5.02.1942	- 70
ВАЧЕВСЬКИЙ МИРОН ВАСИЛЬОВИЧ, 12.02.1947	- 65
ЖАДЬКО ВІКТОР ОЛЕКСІЙОВИЧ, 16.02.1952	- 60
КАЛЕНЮК ПЕТРО ІВАНОВИЧ, 5.02.1947	- 65
КРУГЛЯК ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ, 14.02.1937	- 75
МАЛЯР ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ, 5.02.1947	- 65
МІРОШНИЧЕНКО СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ, 22.02.1947	- 65
МОРОЗ ВАСИЛЬ МАКСИМОВИЧ, 02.02.1942	- 70
ПОГОСОВ АЛЬБЕРТ ВАЗГЕТОВИЧ, 09.02.1952	- 60
РІЗУН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ, 12.02.1957	- 55
САГАЧ ГАЛИНА МИХАЙЛІВНА, 22.02.1947	- 65
СОКОЛ ЄВГЕН ІВАНОВИЧ, 14.02.1952	- 60
ТОДОРЦЕВ ЮРІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ, 08.02.1937	- 75
УГНІВЕНКО АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ, 26.02.1952	- 60
ХАРЧЕНКО ЛЮДМИЛА ПАВЛІВНА, 14.02.1947	- 65
ХОДАКОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ, 21.02.1947	- 65
ШМАТЬКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ, 11.02.1947	- 65

Шановні панове академіки!
Секретаріат АН ВО України запрошуємо вас здійснити подорож до
Словаччини та Австрії.

Перший день	Перетин кордону. Переїзд орендованим автобусом до курорта Бешенев. Обід. Купання в термальних басейнах. Переїзд до Суловського заповідника. Розміщення в родинному готелі «Хата Сулов». Вечеря.
Другий день	Сніданок. Прогулянка в гори (1-2 години). Обід. Знайомство з університетом м. Жиліна. Поїздка в Расцькі Тепліці. Відвідання СПА комплексу. Повернення до Сулова. Вечеря
Третій день	Сніданок. Від'їзд до Відня. Автобусний тур по центру Відня. Поселення в готель. Обід. Пішохідна екскурсія по центру Відня. Вільний час. Вечеря на власний розсуд.
Четвертий день	Сніданок в готелі. Відвідання палацу «ШЕНБРУНН» (3 години). Рекомендується оглянути покої палацу з російськомовним аудіо-гідом. Переїзд до Братислави. Поселення в готель. Обід. Вільний час. Вечеря за індивідуальною програмою.
П'ятий день	Сніданок в готелі. Знайомство з університетом м. Братислави. Обід. Пішохідна екскурсія по центру. Вечеря за індивідуальною програмою.
Шостий день	Сніданок в готелі. Переїзд у Ліптовський Мікулаш. Купання в термальних басейнах місцевого аквапарку. Обід. Перетин кордону в Ужгороді.

Подорож запланована на квітень місяць.
Бажаючі можуть звернутися у секретаріат Академії
Тел. 044 4868916
Середа Наталя Федорівна

АКАДЕМІКИ ЖАРТУЮТЬ

Кейт Уінслет

* * *

Десь там в Африці чи на Близькому Сході поруч батальйони українських і російських миротворців. І от посеред зими «рашенам» не привезли сніданку, а далі й обіду. Вони, звісно, злі. А відсусідів-українців долинають музика, пісні.

— Спиш Іван, - каже прапор до одного змолодих бійців. - Сході к

хохлам, попросі чого-нібудь. Жрать охота.

— Не дадуть, гади..

— Дадуть. Сьогодні же Різдество. Ти тільки вместо «здрастє» скажи «Христос роділся» - вот увідішь: і сала, і колбаски отвалят, а может і самогонкой угогстят.

— Ладно.

Пішов Іван. Нема годину, дві. Аж являється - весь замузаний, подерттий. Товариші до нього - що таке? Побили хохли?

— Да я к нім подошел, как ви советовали, поприветствовал: «Христос Роділся!» А они как заорут: «Славимо его!» Е, думаю дудкі меня словіш! І дал дьору - по кустам, по болоту...

* * *

Удома в Анджеліні Джолі запитання «Звідки беруться діти?» ставлять не діти, а Бред Пітт.

* * *

— Тату, ну чому ти думаєш, що якщо я була на дні народження, то відразу пила?

— Я мама.

* * *

Кожна дівчинка мріє про поганого хлопчика, який буде хорошим тільки для неї.

А кожен хлопчик мріє про хорошу дівчинку, яка буде поганою тільки для нього.

* * *

Вечір, море, пустельний пляж. Двоє психологів відпочивають, п'ють пиво. Чують крик потопуючого чоловіка: «Допоможіть! Допоможіть!» Один психолог каже:

– Здається, в чоловіка проблема.
Другий відповідає:
– Так, але головне - він уже говорить про неї.

* * *

Якби після авіакатастроф «чорні ящики» доставляли не в Міждержавний авіаційний комітет, а в передачу «Що? Де? Коли?», то результати були б відомі вже через хвилину і були б більш правдоподібними.

* * *

Та що за дурне правило - «не сунь пальці в розетку»? Та не влазять вони туди, не влазять!

* * *

Їдуть лісом на возі хлопець і дівчина. Мовчать. Нарешті хлопець відважується заговорити:

– А цього року бульба чогось пізніше зацвіла.
– Ну ти Іванку, прямо Дон Жуан – два слова сказав, а я вже на все з тобою згодна.

* * *

Вирішили перевірити як вести-муть себе на безлюдному острові двоє чоловіків і жінка, яких туди поселили, представники різних народів.

Прийжджають до англійців. Чоловіки сидять на одному краю острова, жінка - на іншому.

– Що таке?
– А ви нас не познайомили. Французи ж всі троє веселі. Щасливі на своєму острові.
– У нас тиждень П'єр – чоловік, а Жан - коханець, а тиждень – навпаки.

На острові, де поселили євреїв, зустрічають двоє чоловіків і... дві жінки.

– А де взялася друга?
– Як де? Дістали.

На острові, де лишили представників «великого советского народа», бачать будинок. На одних дверях напис: «Контора колхоза», на інших - «Сельсовет». Заходять.

– А де жінка:
– Женщина? А, народ... Народ в поле працює.

Науково-інформаційне видання

Науково-інформаційний вісник АН ВО України
№ 1(78)
січень-лютий

Відповідальний за випуск – акад. Зозуля І.С.
Ректор – Шевчук С.В.

Набір – Середя Н.Ф.
Верстка – Швець Р.М.

Технічний редактор – Ковтун М.

Матеріали надсилати в електронному вигляді
на адресу Президії АН ВО України:
01054, м. Київ-54, вул. Тургенєвська, 11
тел./факс: (044) 486-89-16

Підписано до друку _____ 2012 р.
Формат 60х84/16. Ум. др. арк. 10.23
Наклад 450 прим. Зам. № 247

Виготовлювач ТОВ “ВПК “Експрес-Поліграф”
вул. Фрунзе, 47, корп. 2, Київ-80, 04080
Свідцтво суб’єкта видавничої справи
ДК № 2264 від 17.08.2005 р.

